

25/2015

STATSREVISORERNE
RIGSREVISIONEN

Rigsrevisionens beretning om

revisionen af statsregnskabet for 2015

afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger

1849
147.281
237
1976
114.6
22.480
908

September 2016

25 /
2015

Beretning om revisionen af statsregnskabet for 2015

Statsrevisorerne fremsender denne beretning med deres bemærkninger til Folketinget og vedkommende minister, jf. § 3 i lov om statsrevisorerne og § 18, stk. 1, i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

København 2016

Denne beretning til Folketinget skal behandles ifølge lov om revisionen af statens regnskaber, § 18: Statsrevisorerne fremsender med deres eventuelle bemærkninger Rigsrevisionens beretning til Folketinget og vedkommende minister.

Alle ministre afgiver en redegørelse til beretningen.

Rigsrevisor afgiver et notat med bemærkninger til ministrenes redegørelser.

På baggrund af ministrenes redegørelser og rigsrevisors notat tager Statsrevisorerne endelig stilling til beretningen, hvilket forventes at ske i januar 2017.

Ministrenes redegørelser, rigsrevisors bemærkninger og Statsrevisorerne eventuelle bemærkninger samles i Statsrevisorerne Endelig betænkning over statsregnskabet, som årligt afgives til Folketinget i februar måned – i dette tilfælde Endelig betænkning over statsregnskabet 2015, som afgives i februar 2017.

Henvendelse vedrørende
denne publikation rettes til:

Statsrevisorerne
Folketinget
Christiansborg
1240 København K
Telefon: 33 37 59 87
Fax: 33 37 59 95
E-mail: statsrevisorerne@ft.dk
Hjemmeside: www.ft.dk/statsrevisorerne

Yderligere eksemplarer kan
købes ved henvendelse til:

Rosendahls-Schultz Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Telefon: 43 22 73 00
Fax: 43 63 19 69
E-mail: distribution@rosendahls.dk
Hjemmeside: www.rosendahls.dk

ISSN 2445-7361
ISBN 978-87-7434-503-9

Statsrevisorernes bemærkning

BERETNING OM REVISIONEN AF STATSREGNSKABET FOR 2015

Statsrevisorerne finder det tilfredsstillende, at statsregnskabet for 2015 samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Staten har i alle væsentlige henseender etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at staten har overholdt bevillingerne og statens regnskabsregler.

Statens virksomheder havde i 2015 udgifter på 684,1 mia. kr. og indtægter på 712,5 mia. kr. Overskuddet på statens regnskab var på 28,4 mia. kr., hvilket er en forbedring af driftsresultatet på 31,6 mia. kr. i forhold til bevillingen på finansloven for 2015. Det skyldes, at staten har haft færre udgifter og flere indtægter end forventet. Merindtægterne stammer især fra personskatter, fordi flere end forventet har anvendt den særlige rabatordning ved omlægning af kapitalpensioner.

Rigsrevisionen har dog taget 2 forbehold for forretningsgange og interne kontroller i regnskabsforvaltningen i Skatteministeriet og i det tidligere Ministerium for By, Bolig og Landdistrikter. Regnskabsforvaltningen i de 2 ministerier har på en række områder ikke været i overensstemmelse med reglerne. Det betyder dog ikke, at der er taget forbehold for rigtigheden af det samlede statsregnskab.

Statsrevisorerne ser med stor alvor på, at Rigsrevisionen som i tidligere år har taget forbehold, der vedrører væsentlige kritiske fejl og mangler i Skatteministeriets og SKATs forvaltning, herunder utilstrækkelig inddrivelse af de offentlige restancer og uberettiget udbetaling af udbytteskat.

SKATs regnskabsforvaltning er fortsat så svag og utilstrækkelig, at der er risiko for tab for staten og risiko for, at opkrævningen af skat fra borgere og virksomheder er sket på et ukorrekt grundlag.

Statsrevisorerne påtaler og henleder Folketingets opmærksomhed på, at SKATs mangelfulde kontroller indebærer risici for yderligere tab for staten ved andre skattearter, fx selskabsskat, told og moms.

STATSREVISORERNE,
den 14. september 2016

Peder Larsen
Henrik Thorup
Klaus Frandsen
Lennart Damsbo-Andersen
Lars Barfoed
Søren Gade

Regnskabsforvaltningen i staten kan forbedres

Statsrevisorerne skal på baggrund af Rigsrevisionens revisionsresultater pege på, at der ved revisionen af regnskaberne for 2015 må konstateres svagheder og mangler i flere virksomheders regnskabsforvaltning. Størstedelen af disse svagheder og mangler kan imødegås ved større fokus på overholdelse af regler og it-sikkerhed samt styrkelse af virksomhedernes kontrolmiljø.

Statsrevisorerne finder det i den forbindelse ikke tilfredsstillende:

- At it-sikkerhedsforanstaltningerne, fx logning og adgangsstyring, der skal minimere misbrug af data og it-systemer, i en række statslige virksomheder er utilstrækkelige. Endvidere kan MedComs utilstrækkelige styring af it-sikkerheden i sundhedsdatanettet have alvorlige konsekvenser for patienters liv og helbred, hvis ikke it-driften hurtigt kan genoprettes ved nedbrud eller hackerangreb.
- At flere virksomheder ikke har forvaltet gebyrbelagte områder i overensstemmelse med reglerne.
- At en række virksomheder ikke har overholdt EU's udbudsregler, dvs. afsøgt EU-markedet inden valg af større leverancer.
- At det statslige regelsæt vedrørende hensættelser er uklart, og at Erhvervs- og Vækstministeriets departement uden tilstrækkeligt grundlag har hensat 28,9 mio. kr. til fremtidige aktiviteter i forbindelse med udflytning af statslige arbejdspladser.

Revisionen af EU-midler

Statsrevisorerne bemærker, at Rigsrevisionen har erklæret, at regnskaberne for EU-indtægter og EU-udgifter giver et retvisende billede og som helhed betragtet er lovlige og formelt rigtige.

Statsrevisorerne finder det i den forbindelse ikke tilfredsstillende:

- At NaturErhvervstyrelsens kontrol af ansøgninger om tilskud til miljøteknologi har været så mangelfuld, at Europa-Kommissionen har givet Danmark en underkendelse på 15 mio. kr.
- At SKATs opfølgning på sager om svig og uregelmæssigheder på toldområdet har været så mangelfuld, at det øger risikoen for, at svigagtige eller ulovlige varer importeres til EU via Danmark. Det har medført, at Danmark kan blive finansiel ansvarlig for et tab af toldindtægter til EU på 59 mio. kr.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Introduktion	1
1. Erklæring om statsregnskabet	3
2. De væsentligste revisionsresultater	7
3. Tværgående bidrag	17
3.1. Store engangsbeløb til ansatte på universiteterne	17
3.2. Status for logning og overvågning af dataaktivitet	26
4. Revisionen af de enkelte ministerområder	32
4.1. § 5. Statsministeriet	32
4.2. § 6. Udenrigsministeriet	34
4.3. § 7. Finansministeriet	38
4.4. § 8. Erhvervs- og Vækstministeriet	43
4.5. § 9. Skatteministeriet	50
4.6. § 10. Økonomi- og Indenrigsministeriet	65
4.7. § 11. Justitsministeriet	67
4.8. § 12. Forsvarsministeriet	72
4.9. § 14. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter	76
4.10. § 15. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold	81
4.11. § 16. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse	84
4.12. § 17. Beskæftigelsesministeriet	88
4.13. § 19. Uddannelses- og Forskningsministeriet	91
4.14. § 20. Undervisningsministeriet	94
4.15. § 21. Kulturministeriet	98
4.16. § 22. Kirkeministeriet	103
4.17. § 23. Miljøministeriet	106
4.18. § 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	109
4.19. § 28. Transportministeriet	113
4.20. § 29. Klima-, Energi- og Bygningsministeriet	118
5. Revisionen af EU-midler	123
Bilag 1. Metodisk tilgang	129
Bilag 2. Fortsatte sager fra tidligere beretninger om revisionen af statsregnskabet	134
Bilag 3. Ordliste	143

Rigsrevisionen afgiver denne beretning til Statsrevisorerne i henhold til § 17, stk. 1, i rigsrevisorloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 101 af 19. januar 2012.

Beretningen vedrører 20 ministerier på finanslovens §§ 5-42.

Vi har valgt ikke at oplyse de mange ministre, som har haft ansvaret for sagerne i denne beretning, der bl.a. indeholder opfølgning på revisionssager, som tidligere ministre har haft ansvaret for.

Beretningen har i udkast været forelagt ministerierne, hvis bemærkninger er afspejlet i beretningen.

Introduktion

1. Denne beretning handler om revisionen af statsregnskabet for 2015. Statsregnskabet er det samlede regnskab for de ministerier, der har bevilling til at afholde udgifter og opkræve indtægter for staten.

Formålet med revisionen har været at vurdere, om oplysningerne i statsregnskabet er rigtige, og om ministerierne har forvaltet statens midler i overensstemmelse med Folketingets beslutninger. Beretningen skal dermed understøtte Statsrevisorernes og Folketingets arbejde med at kontrollere ministerierne. Beretningen er struktureret efter statsregnskabet inddeling i 20 ministerier, hvis titler også anvendes. Det er dog de 17 nuværende ministre, der skal afgive ministerredegørelser til Statsrevisorerne om de foranstaltninger og overvejelser, som beretningen har givet anledning til.

I beretningen viser vi nogle af de problemer, vi har konstateret ved revisionen. Vi viser de mest kritiske sager, men også sager, hvor vi ser tværgående tendenser og principielle problemstillinger. Vi viser også sager, hvor administrationen har rettet op på kritik fra tidligere beretninger. Beretningen kan således bruges som inspiration for hele statsadministrationen og dermed være med til at forbedre forvaltningen.

2. Vi har gennemført finansiel revision og bevillingskontrol for at kunne erklære os om regnskaberne for hvert ministerium og om det samlede statsregnskab. Vi har fra regnskabsåret 2015 indført et nyt paradigme for erklæringer. Standardkonklusionen i erklæringerne besvarer følgende spørgsmål:

- Er ministeriernes regnskaber og statsregnskabet i alle væsentlige henseender rigtige, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler?
- Har ministerierne og dermed staten i alle væsentlige henseender overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne?
- Er forretningsgange og interne kontroller i ministerierne i alle væsentlige henseender i overensstemmelse med statens regnskabsregler, og understøtter de, at staten aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne?

Vi tager forbehold for standardkonklusionen, hvis vi finder væsentlige fejl eller mangler. Et forbehold er en undtagelse fra konklusionen, fx at regnskabet er rigtigt, bortset fra virkningerne af nogle fejl, vi har konstateret.

Vi har også gennemført juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision. Ved den juridisk-kritiske revision undersøger vi, om udvalgte dispositioner lever op til statens regler og lovgivningen på området. Ved forvaltningsrevisionen undersøger vi, om ministerierne har taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af udvalgte områder. Hvis vi finder væsentlige og kritiske fejl eller mangler, vil det fremgå af en udtalelse sidst i erklæringen.

RESSORTÆNDRINGER

De 17 nuværende ministerområder blev oprettet ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret.

VIRKSOMHED

Begrebet virksomhed bruges i denne beretning om:

- enheder inden for et ministerium, hvis ledelse er budget- og regnskabsmæssigt ansvarlig for én eller flere hovedkonti på bevillingslovene, jf. regnskabsbekendtgørelsens § 3
- enheder, der ikke er omfattet af statsregnskabet, men som falder under rigsrevisorlovens § 2, stk. 1, nr. 2-4
- tilskudsmodtagere, hvis årlige regnskab er omfattet af rigsrevisorlovens § 4.

Beretningens indhold

3. Kapitel 1 indeholder vores erklæring om statsregnskabet. Kapitel 2 giver et resumé af de væsentligste resultater og tværgående tendenser fra beretningen. Kapitel 2 indeholder også resultaterne af vores gennemgang af statsregnskabet's hovedtal for drift og status.

Kapitel 3 handler om 2 revisioner, vi har gennemført på tværs af en række virksomheder. Den ene revision handler om de 8 universiteters udbetaling af engangsvederlag og fratrædelsesgodtgørelser. Den anden revision handler om, hvordan 6 virksomheder arbejder med logning og overvågning som led i deres it-sikkerhed.

Kapitel 4 handler om revisionen af 20 ministerier. Der er et afsnit om hvert ministerium med vores konklusion fra erklæringen. Afsnittet indeholder også en oversigt over virksomhederne og sager, som vi vil orientere Statsrevisorerne om.

Kapitel 5 handler om revisionen af de midler, som Danmark har modtaget fra EU og betalt til EU. Kapitlet indeholder vores konklusion fra erklæringen om EU-midler i Danmark og sager, som vi vil orientere Statsrevisorerne om.

Bilag 1 indeholder en beskrivelse af vores metode. Bilag 2 indeholder en oversigt over sager, som vi følger fra tidligere beretninger om revisionen af statsregnskabet. Bilag 3 indeholder en ordliste, der forklarer udvalgte ord og begreber.

1. Erklæring om statsregnskabet

Rigsrevisionen har revideret statsregnskabet for 2015 og har som led heri undersøgt fuldstændigheden af regnskabet og sammenholdt bevillings- og regnskabstal.

Vi har revideret de dele af statsregnskabet, hvor ministeriernes indtægter, udgifter, balance og bevillinger er opført. Det er §§ 5-29 i statsregnskabets hoveddel (oversigter, opgørelse af bevillinger og regnskaber, statusspecifikationer og fortegnelser) og i statsregnskabets regnskabsspecifikationsdel og bevillingsafregningsdel. Hertil kommer statsregnskabets §§ 35-42, der er såkaldte fællesparagraffer. De indeholder en række udgifter og indtægter på tværs af staten, fx renteudgifter og skatteindtægter.

Vi har endvidere gennemgået ministeriernes regnskabsmæssige forklaringer om afvigelserne mellem regnskabs- og bevillingstal, der bl.a. fremgår af årsrapporterne for virksomhederne.

Vi efterprøver, om statsydelse til dronningen og årpenge til medlemmerne af det kongelige hus er opgjort korrekt og udbetalt rettidigt, som led i vores revision af Statsministeriet. Vi reviderer ikke Folketinget, der revideres af et privat revisionsfirma.

Rigsrevisionen betragter med denne erklæring revisionen af statsregnskabet for 2015 som afsluttet. Rigsrevisionen kan dog tage spørgsmål vedrørende dette og tidligere regnskabsår op til yderligere undersøgelse. I den forbindelse kan der fremkomme nye oplysninger, som kan give anledning til, at konkrete forhold, der ligger til grund for denne erklæring, kan blive vurderet på ny.

Ministeriernes ansvar for regnskabet

Det er finansministeren, der fremlægger det samlede statsregnskab for Folketinget. Statsregnskabet skal i sin opstilling følge det pågældende års finans- og tillægsbevillingslove og skal omfatte alle statens indtægter og udgifter for det forløbne finansår, statens aktiver og passiver og bevægelserne heri i årets løb. Statsregnskabet er en sammenstilling af regnskaberne for ministerierne, der igen er en sammenstilling af regnskaberne for de enkelte virksomheder.

Hvert ministerium skal udarbejde et rigtigt regnskab for sit ressortområde i overensstemmelse med de regnskabs- og disponeringsregler, der gælder for staten. Ministeriernes regnskaber skal omfatte alle indtægter og udgifter for det forløbne finansår, aktiver og passiver og bevægelserne heri i årets løb.

Ministerierne har ansvaret for at etablere forretningsgange og interne kontroller, der er relevante for at aflægge et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om fejlinformationen skyldes besvigelser eller fejl. Herudover er det ministeriernes ansvar i videst muligt omfang at sikre, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgående aftaler og sædvanlig praksis. Ministerierne og de enkelte virksomheder under ministeriernes ressort har endvidere ansvaret for at vælge og anvende en hensigtsmæssig regnskabspraksis og for at udøve regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Departementerne skal føre tilsyn med virksomhedernes overholdelse af reglerne om statens regnskabsvæsen og godkende ministeriernes årlige regnskaber.

Rigsrevisionens ansvar for den udførte revision

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om statsregnskabet på grundlag af vores revision. Konklusionen bygger på vores erklæringer om ministeriernes regnskaber. Konklusionerne fra erklæringerne er gengivet i kapitel 4.

Vi har udført revisionen i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, jf. lov om revisionen af statens regnskaber mv. God offentlig revisionsskik er baseret på de grundlæggende revisionsprincipper i rigsrevisionernes internationale standarder (ISSAI 100-999). Dette indebærer, at vi planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at regnskabet er fuldstændigt og uden væsentlig fejlinformation.

Vores revision består af revisionshandling, der giver revisionsbevis for beløb og oplysninger i regnskabet. Vi vælger revisionshandlingerne på baggrund af vores vurdering af ministerierne, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om fejlinformationen skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer vi intern kontrol, der er relevant for udarbejdelsen af et rigtigt regnskab i overensstemmelse med bevillingslovene og gældende regnskabs- og disponeringsregler.

En revision omfatter endvidere en vurdering af, om ministeriernes valg af regnskabspraksis er passende, og om de regnskabsmæssige skøn er rimelige, samt en vurdering af den samlede præsentation af oplysningerne i statsregnskabet.

Som en del af revisionen sammenholder vi regnskabstallene med bevillingerne på de enkelte hovedkonti for at vurdere, om bevillingerne og disponeringsreglerne er overholdt. Det indebærer, at dispositionerne i alle væsentlige henseender har bevillingsmæssig hjemmel, er anvendt inden for de rammer og formål, der er fastlagt i bevillingslovene og disponeringsreglerne, og at ministerierne har redegjort for væsentlige afvigelser mellem bevillings- og regnskabstal.

Vores revision omfatter desuden en vurdering af, om der er etableret hensigtsmæssige forretningsgange og interne kontroller i staten, som i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler, jf. bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen mv., og som understøtter, at staten aflægger et rigtigt regnskab, overholder bevillingerne og disponerer i overensstemmelse med statens regler, herunder bevillingslovene og gældende regnskabs- og disponeringsregler.

Ved revisionen efterprøver vi på udvalgte områder, om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Vi foretager endvidere en vurdering af, om der for udvalgte områder er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af midler og driften af virksomheder, der er omfattet af regnskabet. Hvis denne del af revisionen har givet anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, vil det fremgå af en udtalelse sidst i denne erklæring.

Revisionsprincipper mv. er nærmere beskrevet i bilag 1 om metode.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

KONKLUSION

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at staten i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at forretningsgange og interne kontroller i staten i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at staten aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Rigsrevisionen, den 2. september 2016

Lone Strøm
rigsrevisor

/Yvan Pedersen
afdelingschef

Erklæring vedrørende sager på Finansministeriets område

4. Rigsrevisor Lone Strøm har erklæret sig inhabil i en sag i denne beretning i henhold til rigsrevisorlovens § 1a, stk. 4. Sagen handler om Økonomiservicecentrets udbetaling af tilskud mv. via den generiske integrationsnitflade, jf. kapitel 4, pkt. 73.

Folketingets formand har efter indstilling fra Statsrevisorerne og forelæggelse for Folketingets Præsidium udpeget tidligere medlem af Den Europæiske Revisionsret og tidligere afdelingschef i Rigsrevisionen Morten Levysohn som sætterigsrevisor. Sætterigsrevisor er udpeget for 1 år til at varetage rigsrevisors funktioner i de tilfælde, hvor rigsrevisor anser sig for inhabil, jf. brev af 31. maj 2016. Statsrevisorerne har anmodet sætterigsrevisor om at behandle ovennævnte sag, og han har derfor erklæret sig om og foretaget de revisionsmæssige vurderinger i sagen.

KONKLUSION

Sagen om Økonomiservicecentrets udbetaling af tilskud mv. via den generiske integrationsnitflade påvirker ikke regnskabet for 2015. Det er således sætterigsrevisors vurdering, at regnskabet for de dele af Finansministeriet, hvor rigsrevisor har erklæret sig inhabil, samlet set er rigtigt.

Rigsrevisionen, den 2. september 2016

Morten Levysohn
sætterigsrevisor

2. De væsentligste revisionsresultater

Statsregnskabet for 2015 er rigtigt

5. Rigsrevisionen har afgivet erklæring om statsregnskabet for 2015 uden forbehold. Rigsrevisionen finder således, at statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler. Rigsrevisionen finder også, at staten i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne. Endelig finder Rigsrevisionen, at staten i alle væsentlige henseender har etableret forretningsgange og interne kontroller, der er i overensstemmelse med statens regnskabsregler. Forretningsgange og interne kontroller understøtter efter Rigsrevisionens vurdering, at staten kan aflægge et rigtigt regnskab og overholde bevillingerne og disponeringsreglerne.

Vurderingen er baseret på vores revision af statens indtægter, udgifter og balanceposter, der er opført på statsregnskabets §§ 5-42. Bevillingskontrollen har omfattet alle hovedkonti under disse paragraffer.

Flere virksomheder kan forbedre deres forvaltning

6. Rigsrevisionen har også afgivet erklæring om de 20 ministerier, der fremgår af finansloven og dermed statsregnskabet for 2015. Det er Rigsrevisionens overordnede vurdering, at der er en god og sikker regnskabsforvaltning, og at ministerierne har overholdt bevillingerne.

7. Nedenfor sætter vi fokus på nogle af de resultater, der afviger fra vores overordnede vurdering. Først omtales de mest kritiske resultater, dvs. sager, der er så alvorlige, at vi har taget forbehold eller givet en udtalelse i erklæringen om ministeriet. Vi omtaler også supplerende oplysninger til erklæringerne.

Dernæst omtaler vi sager med revisionsbemærkninger, som vi vil orientere Statsrevisorerne om, selv om kritikken ikke er alvorlig nok til et forbehold eller en udtalelse. Det kan både være sager, hvor vi vil gøre opmærksom på væsentlig kritik, sager, der er principielle, og sager, hvor vi ser en tendens. Revisionen af regnskabsåret 2015 har afdækket flere regelbrud end tidligere år. Rigsrevisionen finder på den baggrund, at der er behov for, at de omtalte virksomheder øger deres fokus på at sikre, at forvaltningen er i overensstemmelse med reglerne.

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter blev nedlagt ved kongelig resolution af 28. juni 2015. Ministeriets ressortområder overgik bl.a. til Erhvervs- og Vækstministeriet og Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.

Forbehold

8. Vi tager forbehold for konklusionen i erklæringen, hvis vi finder væsentlige og kritiske fejl eller mangler. Forbehold er en undtagelse fra konklusionen, så vi fx konkluderer, at regnskabet er rigtigt, bortset fra virkningen af specifikke fejl. Vi har taget forbehold i erklæringerne om 2 ministerier i 2015:

- Rigsrevisionen tager forbehold for Skatteministeriets forretningsgange og interne kontroller på en række områder, hvor regnskabsforvaltningen ikke er i overensstemmelse med reglerne på området, jf. pkt. 84-91.
- Rigsrevisionen tager forbehold for det tidligere Ministerium for By, Bolig og Landdistrikters forretningsgange og interne kontroller på en række områder, hvor regnskabsforvaltningen ikke er i overensstemmelse med reglerne på området, jf. pkt. 125.

Udtalelser om forvaltningen

9. Vi afgiver en udtalelse i erklæringen, hvis vi har væsentlige og kritiske bemærkninger om forhold, der ligger ud over de faste emner i erklæringens konklusion. Vi har medtaget 2 udtalelser i erklæringen om Skatteministeriet:

- Rigsrevisionen finder ligesom de foregående år, at SKATs forvaltning af inddrivelsen af de offentlige restancer ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde. De offentlige restancer er steget fra ca. 70,4 mia. kr. ultimo 2014 til ca. 82,7 mia. kr. ultimo 2015. SKATs opgørelse af de samlede offentlige restancer er fortsat behæftet med usikkerhed. SKAT kunne i 2015 ikke løse væsentlige inddrivelsesopgaver som følge af betydelige problemer med Et Fælles Inddrivelsessystem (EFI), jf. pkt. 94-96.
- Rigsrevisionen finder ligesom sidste år, at der er usikkerhed om, hvorvidt inddrivelsen af de offentlige restancer er sket i overensstemmelse med reglerne, idet SKAT har ind-drevet restancer, der ikke længere var retskraftige. Dette kompromitterer retssikkerheden for de berørte borgere og virksomheder, jf. pkt. 97.

Supplerende oplysninger

10. Vi bruger supplerende oplysninger til at gøre opmærksom på forhold, der ikke påvirker vores konklusion, men som har betydning for læserens forståelse af regnskabet eller revisionen. Det kan være forhold, som allerede er oplyst i regnskabet, eller forhold, som har betydning for vores ansvar som revisor. Vi har afgivet supplerende oplysninger i erklæringerne om 3 ministerier:

- Uden at det modificerer vores konklusion, henleder vi opmærksomheden på oplysningerne i Forsvarets årsrapport, hvor Forsvaret oplyser om en eventualforpligtelse på mellem 0,7 mia. kr. og 1,2 mia. kr. til erstatning for skader, som udsendte medarbejdere har pådraget sig i forbindelse med internationale operationer, herunder særligt PTSD (post-traumatiske belastningsreaktioner), jf. pkt. 117.
- Uden at det modificerer vores konklusion – ud over det tidligere omtalte forbehold – henleder vi opmærksomheden på oplysningerne i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters årsrapport, hvor Erhvervs- og Vækstministeriet tager forbehold for uopdagede fejl og mangler, jf. pkt. 129.
- Uden at det modificerer vores konklusion, henleder vi opmærksomheden på oplysningerne i Bygningsstyrelsens årsrapport, hvor ledelsen beskriver den betydelige usikkerhed, der er knyttet til værdiansættelsen af styrelsens ejendomsportefølje, jf. pkt. 188.

Manglende bevillingsmæssig hjemmel

11. Staten må ikke opkræve skatter eller afholde udgifter uden hjemmel. Folketinget giver *bevillingsmæssig hjemmel* til at afholde udgifter og opkræve skatter via de årlige bevillingslove, dvs. finansloven og tillægsbevillingsloven. Virksomhederne skal endvidere have materiel hjemmel, der sætter rammerne for opgaverne. Folketinget giver virksomhederne *materiel hjemmel* gennem lovgivningen eller undtagelsesvis via en tekstanmærkning på finansloven. Beretningen indeholder 2 sager, hvor virksomhederne ikke har haft bevillingsmæssig hjemmel:

- Finansministeriets departement har afholdt udgifter på ca. 110 mio. kr. til genudlån til Ring 3 Letbane I/S uden bevillingsmæssig hjemmel. Den materielle hjemmel til at yde lånet fremgår af loven om letbane på Ring 3. Ved udbetalingen af genudlånet var Finansministeriet ikke opmærksom på, at der ikke var nogen bevilling til formålet, og ministeriet opdagede først fejlen ½ år senere. Finansministeren har efterfølgende orienteret Finansudvalget om sagen, jf. pkt. 71.
- Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses departement har afholdt udgifter på 88,4 mio. kr. til gratis influenzavaccination. Departementet har bevillingsmæssig hjemmel til at tilbyde gratis vaccine til personer over 65 år samt førtidspensionister og kronisk syge efter en lægelig vurdering. I bekendtgørelsen er personkredsen imidlertid udvidet til også at omfatte 4 andre grupper, herunder bl.a. personer med svær overvægt og gravide i 2. og 3. trimester. Departementet har materiel hjemmel til at tilbyde vaccine til den udvidede personkreds, men har ikke sikret sig bevillingsmæssig hjemmel hertil, jf. pkt. 137.

Flere sager om uregelmæssigheder

12. Sagerne om uregelmæssigheder handler om midler, der er udbetalt på et mangelfuldt grundlag. Det betyder ikke nødvendigvis, at der er tale om besvigelser. Uregelmæssighederne kan fx skyldes fejl eller manglende kendskab til reglerne, men der kan også være tale om besvigelser, hvor reglerne bevidst er omgået. Det er virksomhederne, der skal placere ansvaret for uregelmæssighederne og drage de nødvendige konsekvenser. Beretningen indeholder 4 sager om uregelmæssigheder:

- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter har administreret regnskabet for foreningen Topleternetværket under departementets almindelige virksomhed. Opgaven blev varetaget af departementet i perioden 2011-2015, hvor den tidligere departementschef var formand for foreningen. Departementet har udbetalt ca. 315.000 kr. til foreningen uden tilstrækkelig dokumentation. Betalingen vedrørte foreningens oparbejdede egenkapital og årets overskud. Erhvervs- og Vækstministeriet, der har aflagt regnskab for det nedlagte departement, er enig i, at der er usikkerhed om udbetalingens rigtighed. Departementet har endvidere betalt en faktura vedrørende skyldig moms på ca. 137.000 kr. til SKAT, som foreningen burde have betalt. Der udestår således en tilbagebetaling til staten af momsbeløbet, jf. pkt. 127.

- NaturErhvervstyrelsen udbetaler tilskud fra EU under tilskudsordningen Miljøteknologi. Der var uregelmæssigheder i 7 af 30 reviderede sager, og i 2 sager rejste Rigsrevisionen og den interne revision mistanke om svig. Styrelsen blev første gang gjort opmærksom på mistanken om svig i de 2 sager i november 2015. Styrelsen iværksatte dog først en undersøgelse af sagerne 3 måneder senere, da Rigsrevisionen henvendte sig til styrelsen for at få en status. De sidste 5 tilfælde var sager, hvor styrelsen havde godkendt ansøgninger med mere eller mindre åbenlyse fejl. Danmark har fået en underkendelse på 15 mio. kr., fordi Europa-Kommissionen vurderede, at styrelsen ofte ikke bemærkede uregelmæssigheder i ansøgningerne, jf. pkt. 195.
- Der blev sidste år konstateret uregelmæssigheder i 12 af 13 sager om tilskud fra EU til Videntcenter for Svineproduktion, der er en del af Landbrug & Fødevarer. Videntcenter for Svineproduktion havde bl.a. anvendt støttemidler til udgifter, der lå før og efter, at projekterne officielt var startet eller afsluttet. Videntcenter for Svineproduktion havde også problemer med at dokumentere, at udgifter var støtteberettigede. Tilbagebetalingskravet til EU for de 12 projekter var 18,6 mio. kr. ud af et samlet støttebeløb på 35,9 mio. kr. NaturErhvervstyrelsen har efterfølgende konkluderet, at der ikke er grundlag for at konstatere konkrete objektive tegn på, at de pågældende uregelmæssigheder hver for sig eller som helhed er begået forsætligt. Sagen er i 2016 indberettet til Europa-Kommissionens antisvindelenhed OLAF, jf. pkt. 196.
- Videnscenter for Svineproduktion har også modtaget tilskud på 15,5 mio. kr. til 18 nationalt finansierede projekter. En revision viste uregelmæssigheder i alle 5 undersøgte projekter. Uregelmæssighederne beløb sig til 2,4 mio. kr. ud af et støttebeløb på 9,2 mio. kr. På trods af de mange uregelmæssigheder har NaturErhvervstyrelsen ikke gennemgået de resterende 13 projekter eller draget konsekvenser vedrørende uregelmæssighederne i de 5 projekter, jf. pkt. 174.

Flere sager om svigtende kontrolmiljø

13. I en række sager har kontrolmiljøet været utilstrækkeligt. Den manglende kontrol indebærer en øget risiko for utilsigtede fejl, men også for tilsigtede fejl, dvs. besvigelser, hvor reglerne omgås bevidst. Beretningen indeholder 3 sager om svigtende kontrolmiljø:

- I en sag fra 2012 havde Økonomiservicecentret (ØSC) ikke iværksat funktionsadskilt kontrol i forbindelse med udbetalingen af tilskud mv. via den generiske integrations-snitflade. Den manglende kontrol medførte en betydelig risiko for såvel fejl som besvigelser i tilskudsudbetalingerne. Statens Administration har i 2015 indført tiltag, der fremadrettet kompenserer for svigt i kontrollen. Rigsrevisionen finder det meget utilfredsstillende, at Statens Administration ikke som lovet har afsluttet afdækningen af, om den mangelfulde kontrol af tilskudsudbetalingerne for 2013 og 2014 har medført fejl eller besvigelser i kundernes regnskaber, jf. pkt. 73.
- 9 medarbejdere i NaturErhvervstyrelsen har udbetalt 610.000 kr. til sig selv for overarbejde, mistede fridage og arbejdstidsbestemte ydelser. De 9 medarbejdere var i tidsregistreringssystemet opsat til at kunne godkende sin egen tidsregistrering, og da godkendelsen automatisk frigav timer til udbetaling, kunne de 9 medarbejdere godkende lønudbetalinger til sig selv. Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at styrelsen ikke har sikret korrekt funktionsadskillelse i tidsregistreringssystemet, særligt, da godkendelsen af tidsregistrerede timer automatisk frigav timer til udbetaling, jf. pkt. 175.

- SKATs kontrol med import af varer var mangelfuld og præget af tekniske problemer. Det øger risikoen for, at ulovlige varer importeres til EU via Danmark. De interne kontroller, der skal sikre, at SKAT følger op på underretninger om svig og uregelmæssigheder, har ikke været effektive. I en konkret sag har det medført, at den danske stat kan blive finansiel ansvarlig for et tab af toldindtægter til EU på ca. 59 mio. kr., jf. pkt. 197.

Hensættelser i strid med regnskabsreglerne

14. Virksomhederne skal hensætte beløb i regnskabet til at dække forpligtelser, som de med stor sandsynlighed allerede har pådraget sig. Virksomhederne skal fx hensætte beløb til reetablering af deres lejemål, hvis de i deres lejekontrakt har en forpligtelse til at reetablere lejemålet. Der er en række betingelser knyttet til hensættelserne. Der skal være mere end 50 % sandsynlighed for, at forpligtelsen skal indfris, og forpligtelsens præcise størrelse og/eller afviklingstidspunkt skal være ukendt. Hensættelser skal dække fremtidige forventede udgifter, der følger af allerede indtrufne begivenheder. Derimod må der ikke hensættes til begivenheder, der ikke allerede er indtruffet. En beslutning om at anskaffe et aktiv eller afholde en udgift i fremtiden kan derfor ikke i sig selv begrunde en hensættelse. Beretningen indeholder 5 sager, hvor virksomhedernes hensættelser er i strid med regnskabsreglerne:

- 4 virksomheder på Erhvervs- og Vækstministeriets område har hensat i alt 37,5 mio. kr. vedrørende den kommende udflytning af statslige arbejdspladser. Rigsrevisionen vurderer, at 28,9 mio. kr. er hensættelser til fremtidige aktiviteter og derfor i strid med reglerne, jf. pkt. 77.
- Kriminalforsorgen har indregnet en hensat forpligtelse til køb af telte til indkvartering af afviste asylansøgere. Hensættelsen er i strid med reglerne, da Kriminalforsorgen ved regnskabsafslutningen ikke havde nogen forpligtelser over for tredjemand vedrørende køb af telte. Hertil kommer, at det er uklart, hvor stort et beløb Kriminalforsorgen har hensat til købet af telte, da hensættelsen er lagt sammen med en anden hensættelse, jf. pkt. 112.
- Erhvervs- og Vækstministeriet har i regnskabet for Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter hensat 1,0 mio. kr. til uforudsete udgifter og 1,1 mio. kr. til tab på debitorer. Hensættelserne er forklaret med usikkerhed om værdien af debitormassen og omfanget af ikke-kendte forpligtelser. Hensættelserne er i strid med reglerne og har bevirket, at årets resultat er 2,1 mio. kr. mindre, end det burde være, jf. pkt. 128.
- Arkitektskolen Aarhus har hensat 6,9 mio. kr. til forundersøgelse, idékonkurrence og projektkonkurrence i forbindelse med etableringen af en ny skole. Hensættelsen er i strid med reglerne, da skolen ikke har et retsligt grundlag for hensættelsen. Rigsrevisionen finder, at skolen burde have optaget beløbet som en eventualforpligtelse. Hensættelsen betyder, at årets resultat er blevet ca. 4,8 mio. kr. mindre, end det burde være, jf. pkt. 148.
- Kunstakademiets Billedkunstskoler har hensat 3,5 mio. kr. til forventede følgearbejder af et ombygningsprojekt. Projektet var planlagt afsluttet inden udgangen af 2015, men var forsinket og ville først blive afsluttet i 2016. Hensættelsen er i strid med reglerne, da der er tale om udskudte omkostninger frem for en reetableringsforpligtelse, jf. pkt. 161.

Forkert opgørelse af feriepengeforpligtelse

15. I det omkostningsbaserede regnskab skal virksomheden hensætte midler til at imødekomme feriepengeforpligtelsen. Moderniseringsstyrelsen har fastsat, hvilke opgørelsesmetoder der skal anvendes. Beretningen indeholder 2 sager med væsentlige fejl i opgørelsen af feriepengeforpligtelser:

- Rigspolitiet har hensat 992 mio. kr. til at imødekomme feriepengeforpligtelser. Opgjort efter Moderniseringsstyrelsens vejledning burde hensættelsen imidlertid have været 1.112 mio. kr., jf. pkt. 111.
- Nationalmuseet har hensat 25,4 mio. kr. til at imødekomme feriepengeforpligtelser. Beløbet var beregnet ud fra en forudsætning om, at medarbejderne havde 34,5 feriedage til gode. I 2014 var gennemsnittet dog 44,7 dage pr. medarbejder. Nationalmuseet har ikke efterfølgende kunnet opgøre et pålideligt tal for antal feriedage, som medarbejderne har til gode i 2015. Rigsrevisionen vurderer, at forpligtelsen skulle have været på samme niveau som i 2014, hvilket bevirker, at årets resultat på 0,2 mio. kr. i 2015 skulle have været et underskud på ca. 4,6 mio. kr., jf. pkt. 159.

Manglende overholdelse af regler om gebyrer

16. En række virksomheder har hjemmel til at opkræve gebyrer for de myndighedsopgaver, de leverer, fx behandling af patenter, arbejdsskadesager og energitilsyn. Gebyrerne skal generelt fastsættes, så brugerne af de gebyrbelagte ydelser betaler alle omkostninger over en 4-årig periode, hvor eventuelle over- eller underskud skal udlignes. I nogle tilfælde kan virksomhederne opnå hjemmel til, at gebyrindtægterne må give overskud. Det betegnes gebyrer af skattemæssig karakter og kræver, at taksten for gebyret er fastsat i loven frem for at være administrativt fastsat. Beretningen indeholder 4 sager, hvor virksomhederne ikke har fastsat gebyrer i overensstemmelse med reglerne:

- Patent- og Varemærkestyrelsen har ikke sikret, at gebyrerne fra patent-, varemærke-, brugsmode- og designområdet balancerer inden for hvert af de 4 gebyrområder. Styrelsen har finansieret underskud på brugsmode- og designområdet på henholdsvis 8,8 mio. kr. og 7,1 mio. kr. med overskud fra patentområdet. Patentområdet havde et akkumuleret overskud på 48,1 mio. kr. Styrelsen har hjemmel til, at gebyrområderne hver især må give overskud, men har efter Rigsrevisionens vurdering ikke hjemmel til, at kunder på ét område finansierer en del af ydelserne til kunderne på andre gebyrområder, jf. pkt. 78.
- Erhvervs- og Vækstministeriet har ikke kunnet fordele løn- og driftsomkostninger mellem ordinær drift og gebyrområdet i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Omkostningerne til gebyrområdet er opgjort til 39,9 mio. kr. på baggrund af budgettal frem for regnskabstal. Det medfører usikkerhed om årsresultatet for både ordinær drift og gebyrområdet. Det betyder også, at det er uklart, om taksterne for gebyrordningerne er i balance, jf. pkt. 126.
- Arbejdsskadestyrelsen opkrævede gebyrer for behandling af arbejdsskadesager for 274,8 mio. kr. i 2015. Styrelsen har fastsat taksterne for de forskellige gebyrer på et mangelfuldt grundlag. Styrelsen kunne således hverken dokumentere, om kunderne betalte den rigtige pris for ydelserne, eller om underskuddet på ét gebyr blev finansieret af overskuddet fra et andet, jf. pkt. 144.

- Sekretariatet for Energitilsynet havde gebyrindtægter på 49,5 mio. kr. i 2015. Sekretariatet har ikke beregnet taksterne for gebyrer årligt og sikret en løbende 4-årig balance. Taksterne er oprindeligt fastsat af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, inden sekretariatet blev udskilt derfra. Taksterne er kun blevet pris- og lønreguleret siden. Forsyningsvirksomhederne har samlet betalt en overpris på 25,6 mio. kr., jf. pkt. 192.

Manglende overholdelse af EU's udbudsregler

17. EU's udbudsregler gælder, når statslige virksomheder indgår kontrakter med en værdi over 998.019 kr., der var tærskelværdien for udbud i 2015. Udbudsreglerne sikrer bl.a., at virksomhederne afsøger markedet inden valg af leverandør, og bidrager således til gennemsigtighed. Udbud af kontrakter bidrager dermed også, til at virksomhederne udviser sparsommelighed. Beretningen indeholder 4 sager, hvor virksomhederne ikke har overholdt udbudsreglerne:

- Sundhed.dk indgik i 2014 en aftale med et konsulentfirma om at levere en it-udviklingschef. Aftalen var i første omgang tidsubegrænset, men blev i december 2015 genforhandlet og forlænget til februar 2017. Aftalen havde ikke været i EU-udbud, selv om ydelsen oversteg EU's tærskelværdi. De første 17 måneder af aftalen frem til udgangen af 2015 var den samlede udgift på ca. 2,2 mio. kr., jf. pkt. 140.
- Det Danske Filminstitut indgik i 2015 en ny 4-årig kontrakt med den oprindelige forpagter af instituttets restaurant og kantine, der forventes at have en årlig omsætning på 8-9 mio. kr. Kontrakten blev ikke sendt i udbud, fordi instituttet vurderede, at kontrakten var undtaget fra EU-udbudsreglerne. Rigsrevisionen finder, at kontrakten burde have været i EU-udbud, jf. pkt. 158.
- Nota har i 3 tilfælde købt varer og tjenesteydelser over tærskelværdien uden forudgående EU-udbud. Nota har således indgået 3 kontrakter om køb af it-udstyr og it-tjenesteydelser for mellem 2,4 mio. kr. og 3,5 mio. kr., jf. pkt. 162.
- Ordrupgaard har købt marketingtjenesteydelser for 1,4 mio. kr. uden at sende indkøbet i EU-udbud og uden at indgå en skriftlig aftale om købet, jf. pkt. 163.

Fejl og mangler i lønadministrationen

18. Staten udbetalte ca. 68,8 mia. kr. som løn eller indbetaling af pension til private pensionskasser via Statens Lønssystem i 2015. Rigsrevisionen har i flere sager i beretningen peget på fejl og mangler i lønadministrationen:

- I både Banedanmark og Energitilsynet var de fleste af lønudbetalingerne ikke tilstrækkeligt dokumenterede. Det var derfor svært at følge transaktionssporet for de enkelte lønbilag. Disse sager kunne derfor ikke revideres fuldt ud, og det er Rigsrevisionens vurdering, at der er knyttet betydelig usikkerhed til, om disse lønudbetalinger er korrekte, jf. pkt. 181 og 191.
- Banedanmark har løbende forsøgt at rette op på fejl i udbetalingerne siden 2011. Rigsrevisionen har dog konstateret, at der igen i 2015 er et højt fejlniveau i udbetalingerne af særlige ydelser i Banedanmark, jf. pkt. 181.
- I Energitilsynet var der en usædvanlig høj andel af fejl i løn- og personaleadministrationen og et utilstrækkeligt kendskab til bestemmelser i overenskomster, love, cirkulærer mv. Rigsrevisionen fandt fejl i 26 ud af 30 sager, jf. pkt. 191.

19. Lønrevisionen har også fokus på, om virksomhederne administrerer løn- og pensionsmidlerne sparsommeligt, så staten får mest muligt ud af midlerne. Beretningen indeholder 4 sager, hvor Rigsrevisionen vurderer, at administrationen ikke var tilstrækkeligt sparsommeligt:

- Skatteministeriet har i 4 år haft 2 departementschefstillinger. Rigsrevisionen kan konstatere, at den tidligere departementschef få måneder før sin fratrædelse modtog et ekstraordinært pensionstilskud på 450.000 kr. som et engangsbeløb efter aftale med Moderniseringsstyrelsen. Moderniseringsstyrelsen har dermed på vegne af Skatteministeriets departement påført staten en udgift, uden at der har været en forpligtelse hertil, og uden at der er udsigt til, at staten får en egentlig modydelse for udgiften. Det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at Moderniseringsstyrelsen på departementets vegne i højere grad burde have udvist sparsommelighed i sagen, jf. pkt. 100.
- Rigsrevisionen har siden 2011 kritiseret vagtplanlægningen i Kriminalforsorgen. Til trods for dette viste lønrevisionen i 2015, at vagtplanerne fortsat ikke var tilpasset personalebehovet. Det medførte unødigt udbetaling af overarbejde og kan have arbejdsmiljø-mæssige konsekvenser. Flere medarbejdere har haft mere end 500 overarbejdstimer på et år. En medarbejder havde fx 15 ekstravagter på en måned. Rigsrevisionen finder det kritisabelt, at Kriminalforsorgens ledelse ikke har sikret den nødvendige opfølgning og et tilstrækkeligt tilsyn med fængslernes vagtplanlægning, jf. pkt. 113.
- Hjemmeværnskommandoen har ikke udvist tilstrækkelig sparsommelighed i forbindelse med udbetaling af kompensation for mistede fridage til 3 chefer for i alt ca. 466.000 kr., jf. pkt. 120-122.
- Kirkeministeriets departement har indbetalt 278.000 kr. til en pensionsordning for en stiftskontorchef, kort før vedkommende blev pensioneret. Ministeriet har dermed afholdt en udgift, uden at der har været en forpligtelse hertil, og uden at der er udsigt til at få en egentlig modydelse for udgiften. Det er Rigsrevisionens vurdering, at ministeriet i højere grad burde have udvist sparsommelighed i sagen, jf. pkt. 167.

IT-SIKKERHED

It-sikkerhed har til formål at beskytte kritiske it-systemer, herunder fortrolige og følsomme oplysninger om borgere og virksomheder.

Virksomhedernes styring af it-sikkerheden skal tilgodese 3 overordnede krav: tilgængelighed, fortrolighed og integritet.

It-sikkerheden omfatter bl.a. adgangsstyring (fx beskyttelse mod uvedkommendes adgang og periodisk kontrol af brugernes adgangsrettigheder), ændringsstyring (tests og godkendelse, inden ændringer overføres til produktionsmiljøet), vigtige sikkerhedstiltag til at styrke cybersikkerheden og kontroller i virksomhedernes it-systemer.

Utilstrækkelig it-sikkerhed

20. Virksomhederne anvender it-systemer til at understøtte regnskabsafregningen og myndighedsopgaverne. Det betyder, at virksomhedernes opgaveløsning er afhængig af, at it-systemerne fungerer optimalt og er pålidelige. It-sikkerhedsforanstaltninger kan forhindre, at uvedkommende skaffer sig adgang til virksomhedens it-systemer og data og derigennem forårsager systemnedbrud, datatab eller misbrug af virksomhedens oplysninger. Rigsrevisionen reviderer derfor hvert år it-sikkerheden i udvalgte it-systemer hos virksomhederne.

It-revisionen omfatter bl.a. virksomhedernes adgangsstyring, der skal sikre, at uvedkommende ikke får adgang til virksomhedernes it-systemer. Beretningen indeholder én sag, hvor adgangsstyringen var utilstrækkelig:

- Statens Museum for Kunst førte ikke kontrol med brugernes adgangsrettigheder og sikrede derfor ikke, at det kun er brugere med et arbejdsbetinget behov, der har adgang til fortrolige oplysninger, jf. pkt. 160.

21. Regeringen besluttede i 2014 – på baggrund af Rigsrevisionens beretning om forebyggelse af hackerangreb – en række initiativer til at styrke cybersikkerheden i virksomhederne. Initiativerne skal bl.a. begrænse antallet af brugere med lokaladministratorrettigheder og udvidede administratorrettigheder og sikre, at programmer løbende sikkerhedsopdateres. Beretningen indeholder 3 sager, hvor virksomhederne ikke har implementeret relevante tiltag:

- SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd havde oprettet mange konti med udvidede administratorrettigheder, som giver brugerne det højeste niveau af rettigheder i it-miljøet. Hvis en konto med administratorrettigheder bliver hacket, kan det medføre risiko for, at uvedkommende kan få adgang til virksomhedens it-systemer og oplysninger. Desuden blev tredjepartsprogrammer, fx Adobe og Flash Player, ikke automatisk sikkerhedsopdateret, jf. pkt. 134.
- MedCom havde ikke udarbejdet årlige risikovurderinger af sundhedsdatanettet, hvilket betyder, at ledelsen ikke har taget stilling til, om it-sikkerheden er tilstrækkelig. Desuden havde MedCom ikke udarbejdet en beredskabsplan for sundhedsdatanettet, hvilket kan få alvorlige konsekvenser, fx for patienters liv og helbred, hvis it-driften ikke kan genoprettes i tilfælde af et større nedbrud, jf. pkt. 141.
- Fødevarestyrelsen havde ikke begrænset antallet af brugere med lokaladministratorrettigheder og udvidede administratorrettigheder. Disse brugere havde dermed det højeste niveau af rettigheder til og kontrol over deres computere samt i styrelsens it-miljø, jf. pkt. 176.

22. It-revisionen har også fokus på ændringsstyring, der skal sikre, at ændringer er testet og godkendt, inden de overføres til driftsmiljøet. Beretningen indeholder én sag, hvor der er uensartet praksis og manglende dokumentation for ændringsstyring:

- SKAT anvendte ikke fælles principper og værktøjer ved programændringer. Det øger risikoen for en uensartet og decentral styring af ændringer, som ikke lever op til SKATs krav til it-sikkerhed. Desuden havde SKAT ikke dokumentation for, at ændringer i flere væsentlige it-systemer var blevet testet og godkendt, før de blev sat i drift. Det øger risikoen for fejl eller driftsstop i it-systemerne, så SKAT ikke kan løse sine opgaver, jf. pkt. 104.

Statens driftsregnskab og status

Statens overskud er på 28,4 mia. kr.

23. Statens virksomheder havde i 2015 udgifter på 684,1 mia. kr. og indtægter på 712,5 mia. kr. Statens driftsresultat – også betegnet DAU-saldoen – viser således et samlet overskud på 28,4 mia. kr.

Staten har generelt overholdt bevillingerne i 2015. Der har kun været få bevillingsoverskridelser på ministerområdeniveau. Statens udgifter var samlet 17,8 mia. kr. mindre end bevilget, svarende til 2,6 %. Staten havde en merindtægt på 13,8 mia. kr., svarende til 1,9 % af de budgetterede indtægter. Merindtægterne stammer primært fra indkomstskat mv. af personer (personskatter), hvor der er en merindtægt på 19,7 mia. kr. Stigningen i personskatter vedrører bl.a. øget pensionsbeskatning med 14,2 mia. kr., idet væsentligt flere end forventet har anvendt den særlige rabatordning ved omlægning af kapitalpensioner. Der er dog på personskatter tillige en mindreindtægt på 4,8 mia. kr., som vedrører udgifter til afskrivning af uerholdelige personskatter i form af A- og B-skatter, arbejdsmarkedsbidrag, restskatter mv.

VEJLEDNING OM CYBERFORSVAR

Center for Cybersikkerhed har sammen med Digitaliseringsstyrelsen udgivet vejledningen *Cyberforsvar, der virker*. Vejledningen har fokus på 4 konkrete sikkerhedstiltag, der har vist sig at kunne forhindre en væsentlig del af de målrettede cyberangreb.

Primokorrekationer til statens status er velbegrundede

24. Statens status pr. 31. december 2014 blev pr. 1. januar 2015 reduceret med netto 38,3 mio. kr. Primokorrekationerne medførte, at statens status faldt fra 1.049,22 mia. kr. pr. 31. december 2014 til 1.049,18 mia. kr. pr. 1. januar 2015. Rigsrevisionen finder, at primokorrekationerne generelt er velbegrundede og bl.a. er en konsekvens af tilpasningen af virksomhedernes balancer til ændret regnskabspraksis.

Ressortændringerne, der blev vedtaget ved kongelig resolution af 28. juni 2015, vil først få regnskabsmæssig virkning for finansåret 2016 og derfor først indgå ved gennemgangen af statsregnskabet for 2016.

Statens samlede aktiver og passiver er faldet med 73,6 mia. kr.

25. Statens samlede aktiver og passiver er faldet med 73,6 mia. kr., så de ultimo 2015 udgjorde 975,6 mia. kr. Faldet er især påvirket af beslutningen om at suspendere salget af statsobligationer i såvel dansk som udenlandsk valuta i ca. 8 måneder. Det havde som konsekvens, at "Indenlandsk statsgæld" er faldet med 53,0 mia. kr., og "Udenlandsk statsgæld" er faldet med 25,7 mia. kr. En væsentlig del af statens finansieringsbehov blev i stedet dækket af træk på statens konto i Nationalbanken, som er faldet med 56,5 mia. kr.

Hertil kommer, at "Afgivne tilsagn" er faldet med 13,5 mia. kr. Hovedparten af faldet vedrører Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Ministeriets tilsagn er faldet med 11,9 mia. kr., fordi ekstraordinært mange tilsagn til almene boliger fra 2010 nu er færdigfinansierede og derfor ikke længere står opført som tilsagn. En anden væsentlig årsag til faldet er, at de forventede udgifter er reguleret i forhold til det faldende renteniveau.

Beretningen indeholder en omtale af 3 af de øvrige væsentlige ændringer i status:

- "Materielle anlægsaktiver" er steget med 10,3 mia. kr. Heraf kan hovedparten henføres til Banedanmark med 3,1 mia. kr., Vejdirektoratet med 5,1 mia. kr. og Bygningsstyrelsen med 2,4 mia. kr. Alle 3 virksomheder har haft væsentlige igangværende anlægsprojekter i 2015. For Vejdirektoratets vedkommende skyldes en væsentlig del af stigningen dog, at værdien af infrastrukturaktiverne er korrigeret med ca. 1,4 mia. kr. Opskrivningen skyldes, at ikke alle omkostninger var indregnet i tidligere år, jf. pkt. 182.
- "Finansielle anlægsaktiver" er faldet med 6,9 mia. kr. Faldet skyldes hovedsageligt, at Udenrigsministeriet har ændret kapitalindsuddet i International Development Association til et tilskud på 15,7 mia. kr., jf. pkt. 66. En del af faldet modsvares af en stigning i kapitalindsud og genudlån på netto 7,4 mia. kr. Stigningen skyldes hovedsageligt forøgede genudlån til bl.a. Metroselskabet I/S, Udviklingselskabet By & Havn, Energinet.dk og Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte.
- "Debitorer" er faldet med 6,1 mia. kr. Hovedparten af faldet vedrører debitorer på § 38. Skatter og afgifter. For at sikre, at værdien af tilgodehavender på statsregnskabet blev mere korrekt, udarbejdede SKAT et estimat over, hvor mange af SKATs tilgodehavender der ikke var retskraftige. Estimatet førte til, at SKAT reducerede sine tilgodehavender med 8 mia. kr., jf. pkt. 93.

3. Tværgående bidrag

3.1. STORE ENGANGSBELOB TIL ANSATTE PÅ UNIVERSITETERNE

26. Vi har undersøgt omfanget af engangsvederlag og fratrædelsesgodtgørelser på alle 8 universiteter. Engangsvederlag ydes traditionelt som en påskønnelse for en særlig indsats i et foregående år, mens fratrædelsesgodtgørelse omfatter både udbetalinger i henhold til åremålsaftaler og i forbindelse med ansattes fratrædelser.

Formålet har været at undersøge, om universiteterne udbetaler engangsvederlag og fratrædelsesgodtgørelser i overensstemmelse med reglerne. Det har desuden indgået i undersøgelsen, om udbetalingerne er hensigtsmæssige i forhold til en betragtning om sparsommelighed.

KONKLUSION

Undersøgelsen viser, at de 8 universiteter i 2015 har udbetalt godt 120 mio. kr. i engangsvederlag. Heraf har 6 universiteter udbetalt engangsvederlag på over 100.000 kr. til 209 ansatte. Undersøgelsen viser desuden, at universiteterne generelt efterlever reglerne for udbetaling af engangsvederlag. Undersøgelsen viser samtidig nogle fejl i de fratrædelsesgodtgørelser, som universiteterne har udbetalt.

Københavns Universitet og Aalborg Universitet har indgået forhåndsftaler om store engangsvederlag, uden at det er aftalt, hvilke specifikke resultater der skal leveres for at modtage vederlagene. Dette finder Rigsrevisionen ud fra en betragtning om sparsommelighed ikke hensigtsmæssigt. På Aarhus Universitet og på Copenhagen Business School bliver en betydelig ekstraordinær undervisningsindsats honoreret med store engangsvederlag på over 200.000 kr. På Copenhagen Business School er egne regler for ekstraordinær undervisning ikke i alle tilfælde blevet efterlevet. Aarhus Universitet vil reducere omfanget af den ekstraordinære undervisning, og Rigsrevisionen finder, at Copenhagen Business School også bør overveje mulige løsninger, der kan mindske omfanget af den ekstraordinære undervisningsindsats.

UNDERSØGELSEN OMFATTER

Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Aalborg Universitet, Syddansk Universitet, Roskilde Universitet, IT-Universitetet, Copenhagen Business School og Danmarks Tekniske Universitet.

ENGANGSVEDERLAG

Engangsvederlag er beløb i henhold til lokale aftaler, herunder i henhold til lokal- og chefløn og rammeaftalen om nye lønsystemer mv.

FRATRÆDELSES- GODTGØRELSE

I denne undersøgelse sondres der ikke mellem fratrædelsesgodtgørelser og fratrædelsesbeløb. Det skyldes, at årsagen til fratrædelsesgodtgørelsen ikke er relevant for undersøgelsen.

Undersøgelsen viser endelig, at der samlet er sket fejl i forbindelse med udbetaling af fratrædelsesgodtgørelser for knap 750.000 kr. På Roskilde Universitet er fejlene opstået som følge af, at universitetet har anvendt et forkert regelgrundlag. På Aarhus Universitet er der en enkeltstående fejl på godt 430.000 kr., der vedrører en fratrædelsesgodtgørelse, som ikke burde have været udbetalt, da den pågældende ikke har haft krav på godtgørelsen. Herudover har Aarhus Universitet fejludbetalt knap 55.000 kr. på grund af en regnefejl.

Indledning

27. Undersøgelsen omfatter engangsvederlag og fratrædelsesgodtgørelser udbetalt i 2015 på alle 8 universiteter.

Afgrænsning og metode

28. Undersøgelsen er afgrænset til engangsvederlag og fratrædelsesgodtgørelser, da disse udbetales på alle universiteterne.

29. Undersøgelsen er gennemført dels ved besøg på Københavns Universitet og på Copenhagen Business School, dels ved at indhente dokumentation fra de øvrige 6 universiteter.

Store engangsvederlag til 209 ansatte

30. Vi har undersøgt, om universiteterne udbetaler engangsvederlag efter reglerne, og har undersøgt størrelsen af engangsvederlag på universiteterne. Desuden har vi vurderet, om engangsudbetalingerne er hensigtsmæssige ud fra en betragtning om sparsommelighed.

31. Engangsvederlag bliver ifølge universiteternes lønpolitik typisk givet som en påskønnelse for en bagudrettet indsats. Tabel 1 viser udbetalinger af engangsvederlag til ansatte på universiteterne i 2015, fordelt på beløbsintervaller.

TABEL 1

ANTAL ENGANGSVEDERLAG TIL ANSATTE PÅ UNIVERSITETERNE I 2015

(Kr.)	Københavns Universitet (KU)	Aarhus Universitet (AU)	Syddansk Universitet (SDU)	Aalborg Universitet (AAU)	Danmarks Tekniske Universitet (DTU)	Roskilde Universitet (RUC)	Copenhagen Business School (CBS)	IT- Universitetet i København (ITU)	I alt
500.000	1	-	-	-	-	-	-	-	1
400.000-499.999	2	2	-	1	-	-	-	-	5
300.000-399.999	4	4	-	-	-	-	-	-	8
200.000-299.999	8	13	-	5	-	-	17	-	43
100.000-199.999	38	43	2	18	2	-	49	-	152
99.999 og derunder	1.240	652	416	783	555	181	332	16	4.175
Antal i alt	1.293	714	418	807	557	181	398	16	4.384
Udbetalt i alt (1.000 kr.)	36.358	26.064	7.457	18.370	8.723	2.233	21.084	310	120.599

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af oplysninger fra Moderniseringsstyrelsen.

Det fremgår af tabel 1, at der er stor forskel på de beløb, som de enkelte universiteter udbetaler i engangsvederlag. Universiteterne har i 2015 udbetalt godt 120 mio. kr. i engangsvederlag til 4.384 ansatte. 71 % af engangsvederlagene var under 100.000 kr., svarende til, at de 4.175 ansatte i gennemsnit har modtaget 20.500 kr. i engangsvederlag. Undersøgelsen viser, at det er i denne gruppe, at begrundelserne for engangsvederlagene ofte er en påskønnelse for en særlig indsats i det foregående år. De resterende 29 % af engangsvederlagene, der beløbsmæssigt er på over 100.000 kr., er givet til 209 ansatte, svarende til, at de i gennemsnit har modtaget godt 167.000 kr.

32. Vi har i boks 1 kategoriseret engangsvederlag, der ligger over 100.000 kr. Disse engangsvederlag adskiller sig fra de mere traditionelle engangsvederlag, der gives som en påskønnelse for en særlig indsats i det foregående år. Engangsvederlagene på over 100.000 kr., som Rigsrevisionen behandler i det følgende, udgjorde i alt 35 mio. kr.

BOKS 1

BEGRUNDELSER FOR ENGANGSVEDERLAG PÅ OVER 100.000 KR.

- Rekruttering/incitamentstillæg (bonus) til stjerneforskere (KU og AAU)
- Ekstraordinær undervisning (KU, CBS og AU)
- Deltagelse i råd og nævn (KU og AU)
- EU-bevilling (KU).

Rekruttering/incitamentstillæg (bonus) til stjerneforskere

33. KU har, jf. tabel 1, tildelt et engangsvederlag på 500.000 kr. til en ansat, der ifølge KU er en internationalt anerkendt stjerneforsker. Herudover har 2 andre forskere i samme kategori fået engangsvederlag på henholdsvis 425.000 kr. og 375.000 kr. De pågældende forskeres løn og bonus er eksternt finansieret via fondsmidler.

Engangsvederlagene tjener ifølge KU dels som rekrutteringstillæg i forbindelse med ansættelsen, dels som forud fastlagte incitamentstillæg (bonus), der forudsætter, at dekanen godkender de opnåede resultater, for at forskeren kan få udbetalt engangsvederlaget. Det særlige ved disse engangsvederlag er, at de allerede er fastlagt flere år frem i ansættelseskontrakterne, ligesom der i et "Letter of understanding" er formuleret krav om fx hjemtagelse af ekstern finansiering eller publicering af forskningsresultater. Undersøgelsen viser, at forskerne forud for udbetalingerne har dokumenteret opnåede resultater. Der foreligger imidlertid ikke forud for det enkelte år en aftale om, hvad den enkelte forsker skal opnå for at modtage engangsvederlaget, dvs. en specifikation af forhold som fx, i hvilke anerkendte tidsskrifter forskningsresultater skal publiceres i, antal artikler mv.

Rigsrevisionen finder, at engangsvederlagene er udbetalt i overensstemmelse med gældende regler. Rigsrevisionen konstaterer imidlertid, at selv om der foreligger en aftale om betingelser for at modtage engangsvederlagene i "Letter of understanding", foreligger der ikke for hvert år en forudgående aftale, som specificerer, hvad den enkelte forsker skal præstere for at modtage engangsvederlaget. Det er derfor vanskeligt for KU ikke at udbetale de fulde beløb i henhold til kontrakterne. Rigsrevisionen finder, at KU ud fra en betragtning om sparsommelighed bør sikre, at opnåede resultater i et givent år vurderes i forhold til mål, der er fastsat på forhånd. KU har oplyst, at universitetet tager Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning. Det finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

34. AAU har i 2015 udbetalt 3 engangsvederlag på i alt 433.500 kr. til en forsker. Revisionen viste, at den pågældende forsker ifølge sin kontrakt endvidere skulle modtage et engangsvederlag på 144.500 kr. 2 gange årligt frem til udgangen af juni 2016, hvor den pågældende skulle fratræde stillingen. Rigsrevisionen finder, at engangsvederlagene adskiller sig fra den måde, som engangsvederlag normalt anvendes på. Det skyldes, at engangsvederlagene kan sidestilles med et fast tillæg, da der ikke er knyttet særlige krav til opnåede resultater for at modtage vederlagene. AAU har oplyst, at der har været tale om en ekstraordinær situation, som er opstået i forbindelse med den pågældendes forestående fratrædelse. AAU har fundet det nødvendigt at stille vedkommende i udsigt, at en fortsat særlig indsats ville medføre honorering frem mod fratrædelsen. AAU har oplyst, at universitetet er enig i, at universitetet burde have været eksplicit om, hvordan evalueringen af indsatsen ville foregå.

Rigsrevisionen finder, at selv om der ifølge universitetet har foreligget en ekstraordinær situation, bør universitetet ud fra en betragtning om sparsommelighed altid knytte krav til modtagelsen af engangsvederlag.

Ekstraordinær undervisning

35. En række engangsvederlag på universiteterne gives for ekstraordinær undervisning. På KU er et engangsvederlag i 2015 på 398.525 kr. begrundet med den ansattes undervisning på CBS i 2014 og 2015. CBS har overført beløbet til KU. KU betragter beløbet som bibeskæftigelse, da den pågældende opfylder sin undervisningsnorm på KU. KU har endvidere oplyst, at denne praksis vil bortfalde, da man fremadrettet vil opsigte aftalen med CBS herom. Det finder Rigsrevisionen tilfredsstillende, da opsigelsen af aftalen kan medvirke til at reducere omfanget af den ekstraordinære undervisning

36. AU har ydet en række engangsvederlag som honorering for ekstraordinær undervisning i 2014 og 2015. Rigsrevisionen har gennemgået engangsvederlag til 15 ansatte, der har varieret fra 200.000 kr. til 499.600 kr. Engangsvederlagene er baseret på timeopgørelser og dækker over flere engangsvederlag til den enkelte ansatte, typisk 2-4 engangsvederlag. Engangsvederlaget på i alt 499.600 kr. er således sammensat af 4 engangsvederlag til den pågældende i 2015 og vedrører undervisning i både 2014 og 2015. AU har oplyst, at der har gjort sig særlige omstændigheder gældende i 2015, og at der er truffet forholdsregler for fremadrettet at reducere omfanget af den ekstraordinære undervisning. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at AU har truffet forholdsregler for at reducere omfanget af denne undervisning, da der er tale om en betydelig ekstraordinær undervisningsindsats henset til engangsbeløbenes størrelser.

37. CBS har tildelt 17 ansatte hver et engangsvederlag på over 200.000 kr., der fortrinsvis er begrundet med betaling for ekstraordinær undervisning på nogle bestemte udvalgte uddannelser som fx HD/Master. Ansatte på CBS, der fx underviser ordinært på HD-uddannelserne som led i deres almindelige ansættelse, kan samtidig undervise på HD-uddannelserne som ekstraordinær undervisningsindsats. Det betyder, at den pågældende kan modtage op til 225.000 kr. pr. år for denne ekstraordinære indsats. Ud af de 17 ansatte havde 11 modtaget det maksimale beløb på 225.000 kr. for denne undervisning. CBS har oplyst, at en reduktion i den ekstraordinære undervisningsindsats vil medføre en reduktion i CBS' samlede undervisningskapacitet, der samtidig har betydning for muligheden for at udvide kapaciteten i den forskningsbaserede undervisning.

38. Rigsrevisionen konstaterede, at 9 af de 17 ansatte på CBS, som har modtaget engangsvederlag for ekstraordinær undervisning, ikke havde opfyldt deres almindelige undervisningsforpligtelse i det pågældende semester. Det fremgår af den formular, som danner grundlag for udbetalingen af engangsvederlaget, at institutlederen skal bekræfte, at den samlede normale arbejdsforpligtelse for den pågældende for semestret er opfyldt. CBS har imidlertid oplyst, at selv om det ikke fremgår af formularen, har ansatte mulighed for at forskyde såvel forskningsopgaver som undervisningsopgaver mellem semestre og år. De 9 ansatte har alle haft "overskud af timer" fra tidligere år, og underskuddet af undervisningsforpligtelsen er derfor kun udtryk for en forskydning. CBS har efterfølgende oplyst, at universitetet i 2016 har justeret retningslinjerne og formularen, så det nu alene er en grundlæggende forudsætning, at medarbejderen opfylder sin samlede arbejdsforpligtelse.

39. Rigsrevisionen konstaterede endvidere, at aftalen om ekstraordinær undervisningsindsats på CBS fastsætter, at den enkelte ansatte maksimalt kan få udbetalt 225.000 kr. årligt for den ekstraordinære undervisningsindsats på de særligt udvalgte uddannelser. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid, at en ansat havde fået udbetalt 52.000 kr. i 2015, der ifølge dokumentationen vedrørte undervisning i 2014. Den pågældende modtog 225.000 kr. i 2014 og kunne derfor ikke modtage yderligere i 2014 vedrørende den ekstraordinære undervisningsindsats. Ifølge CBS er fejlen opstået på grund af en procedurefejl, og fordi formularen først var modtaget i HR i foråret 2015.

40. Rigsrevisionen finder, at CBS bør overveje, hvordan omfanget af den ekstraordinære undervisning kan mindskes. Rigsrevisionen konstaterer samtidig, at CBS' ændring af betingelserne for at modtage engangsvederlag for ekstraordinær undervisning betyder, at der ikke længere er krav om, at underviserne skal opfylde deres almindelige undervisnings- og forskningsforpligtelse i det enkelte semester, hvis de har et overskud af timer fra tidligere år, som de kan overføre og anvende som dokumentation for, at de har opfyldt deres undervisnings- og forskningsforpligtelse. Rigsrevisionen finder endelig, at CBS ikke burde have udbetalt beløbet på de 52.000 kr. i 2015, hvilket CBS har taget til efterretning.

Deltagelse i råd og nævn

41. Flere universiteter udbetaler engangsvederlag til ansatte for deltagelse i råd og nævn. I disse tilfælde er det ikke det enkelte universitet, som afholder udgiften, idet universiteterne modtager beløbene fra andre, fx Styrelsen for Forskning og Innovation, som arbejdsgiverkompensation. KU har udbetalt flere engangsvederlag på dette grundlag med 296.419 kr. som det største beløb. AU har ligeledes udbetalt flere engangsvederlag på dette grundlag. Rigsrevisionen kan oplyse, at universitetsområdet adskiller sig fra det statslige område, idet betaling for deltagelse i råd og nævn tilfalder de pågældende medarbejdere og ikke universiteterne. Rigsrevisionen finder derfor, at det forhold, at enkeltpersoner modtager udbetalingerne, og at pengene ikke tilfalder det enkelte universitet, er i overensstemmelse med de regler, der gælder for universiteterne i forbindelse med ansattes deltagelse i råd og nævn.

42. I en sag fra AU har en ansat, der er udpeget til et forskningsråd, bedt AU udbetale en del af vederlaget fra arbejdet i forskningsrådet til den pågældendes sekretær. AU har modtaget 221.641 kr. i arbejdsgiverkompensation, hvoraf den pågældende har bedt universitetet om at overføre 40.000 kr. til den pågældendes sekretær for merarbejde i forbindelse med den pågældendes deltagelse i forskningsrådet. AU har oplyst, at ordningen ikke har været aftalt med forskningsrådet. Universitetet har videre oplyst, at sekretæren i stedet kunne have fået udbetalt et engangsvederlag for et betydeligt merarbejde.

Rigsrevisionen finder, at beløbet på 221.641 kr. udgør det vederlag, som rådsmedlemmet har optjent via deltagelsen i forskningsrådet, og derfor bør tilfalde den pågældende fuldt ud. AU har oplyst, at universitetet tager Rigsrevisionens bemærkning til efterretning. Rigsrevisionen finder videre, at den pågældendes sekretærs merarbejde bør afholdes af AU, i det omfang merarbejdet har været i universitetets interesse, og i givet fald baseres på timeopgørelser efter gældende regler.

ÅREMÅLSANSÆTTELSE

Reglerne om åremålsansættelse fremgår af cirkulære nr. 9352 af 19. april 2016 om åremålsansættelse.

SENIOR- OG FRATRÆDELSESORDNINGER

Rammerne for indgåelse af senior- og fratrædelsesordninger fremgår af cirkulære nr. 9394 af 29. august 2011. Udgangspunktet for fratrædelsesordninger er 1-3 måneders løn, der i særlige tilfælde kan fordobles.

FUNKTIONÆRLOVEN

Reglerne for fratrædelsesgodtgørelse ved beskæftigelse i samme virksomhed fremgår af lovbekendtgørelse nr. 81 af 3. februar 2009 om bekendtgørelse af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer, § 2a.

EU-bevilling

43. KU har udbetalt 3 engangsvederlag på henholdsvis 415.051 kr., 331.124 kr. og 266.883 kr. til udenlandske forskere, der er ansat på KU i en begrænset periode i et EU-program ved navn Marie Curie. Forskerne er ansat i en EU-finansieret stilling, hvor der er knyttet en bevilling til den enkelte forsker. AU har ligeledes udbetalt henholdsvis 259.063 kr., 171.652 kr. og 160.677 kr. til forskere vedrørende Marie Curie-programmet, men AU har anvendt en anden lønkode end KU, så beløbene i stedet fremstår som lønregulering, men reelt er der ingen forskel på udbetalingerne. Rigsrevisionen finder, at disse engangsvederlag er udbetalt i henhold til de EU-regler, der gælder for det pågældende EU-finansierede program.

Fejl i fratrædelsesgodtgørelser

44. Vi har undersøgt, om universiteterne efterlever reglerne for tildeling af fratrædelsesgodtgørelser. Vi har endvidere undersøgt, om der i forbindelse med fratrædelsesgodtgørelserne har været forhold, som ikke var hensigtsmæssige ud fra en betragtning om sparsommelighed.

Fratrædelsesgodtgørelser kan opstå i forskellige situationer. Det kan være aftalt, at der ved udløbet af en åremålsansættelse skal ske en udbetaling af en fratrædelsesgodtgørelse, der typisk beregnes som en månedsløn pr. år i åremålsstillingen. Fratrædelsesgodtgørelser kan imidlertid også forekomme ved frivillig fratrædelse, ofte i forbindelse med besparelser. I disse tilfælde kan aftalerne enten aftales ud fra cirkulæret om senior- og fratrædelsesordninger/funktionærloven eller som individuelt aftalte fratrædelsesordninger.

45. Tabel 2 viser omfanget af fratrædelsesgodtgørelser til ansatte på universiteterne i 2015, fordelt på beløbsintervaller.

TABEL 2

ANTAL FRATRÆDELSESGODTGØRELSE TIL ANSATTE PÅ UNIVERSITETERNE I 2015

(Kr.)	Københavns Universitet (KU)	Aarhus Universitet (AU)	Syddansk Universitet (SDU)	Aalborg Universitet (AAU)	Danmarks Tekniske Universitet (DTU)	Roskilde Universitet (RUC)	Copenhagen Business School (CBS)	IT- Universitetet i København (ITU)	I alt
300.000 og derover	8	10	1	-	1	2	-	1	23
200.000-299.999	1	-	-	1	5	7	-	-	14
100.000-199.999	1	7	2	5	17	6	1	-	39
99.999 og derunder	24	14	2	5	23	5	3	-	76
Antal i alt	34	31	5	11	46	20	4	1	152
Udbetalt i alt (1.000 kr.)	6.054	8.033	851	1.141	6.045	3.494	345	629	26.592

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af oplysninger fra Moderniseringsstyrelsen.

Det fremgår af tabel 2, at de samlede fratrædelsesgodtgørelser har varieret fra 345.000 kr. på CBS til 8.033.000 kr. på AU. Universiteterne har udbetalt godt 26,5 mio. kr. i fratrædelsesgodtgørelser i 2015. Fratrædelsesgodtgørelser på 819.963 kr. på KU, 629.004 kr. på ITU, 510.804 kr. på SDU og 467.416 kr. på RUC vedrører udløbet af åremålskontrakter. En fratrædelsesgodtgørelse på 784.694 kr. på AU vedrører en frivillig fratrædelsesaftale. En fratrædelsesgodtgørelse på 228.832 kr. på AAU vedrører en fratrædelsesaftale efter funktionærloven. Endelig vedrører en fratrædelsesgodtgørelse på 104.067 kr. på CBS en frivillig fratrædelsesaftale i henhold til cirkulæret om senior- og fratrædelsesordninger. Fratrædelsesgodtgørelserne er udbetalt i overensstemmelse med reglerne på området.

46. Undersøgelsen viser, at AU er det universitet, som har de 2 største fratrædelsesgodtgørelser på henholdsvis 1,3 mio. kr. og 1,0 mio. kr. Rigsrevisionen konstaterede ved gennemgangen, at der i den ene fratrædelsesgodtgørelse på 1,3 mio. kr. var blevet udbetalt knap 55.000 kr. for meget. AU har efterfølgende oplyst, at der er sket en fejl, og at AU vil undersøge muligheden for at få det for meget udbetalte beløb tilbage. Ved den anden fratrædelsesgodtgørelse på 1,0 mio. kr. blev det aftalt, at den pågældende – ud over fratrædelsesgodtgørelsen – også blev ubetinget fritstillet fra udgangen af oktober 2014 til udgangen af marts 2015. Den pågældende blev efterfølgende ansat den 1. december 2014 på et andet universitet, men fik stadig udbetalt løn fra AU frem til udgangen af marts 2015. AU har oplyst, at det var en del af en aftale, der gav mulighed for et forlig, hvilket var i universitetets interesse. Konsekvensen af en ubetinget fritstilling er, at AU ikke kan modregne lønindtægter fra den nye ansættelse i perioden indtil fratrædelsen.

Rigsrevisionen er klar over, at der er tale om en forhandling mellem universitetet og den pågældende, men finder, at AU bør være opmærksom på, at universitetet kan spare en potentiel væsentlig udgift, hvis fratrædelsesaftaler indeholder mulighed for modregning. AU har oplyst, at universitetet vil opretholde fokus på at reducere omkostninger i forbindelse med fratrædelser.

47. DTU har udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse på 748.164 kr. i forbindelse med udløbet af en åremålskontrakt. Før udløbet slog DTU stillingen op, og den pågældende blev ansat på ny i stillingen på en 5-årig kontrakt, hvor der under visse betingelser også er en fratrædelsesgodtgørelse på én månedsløn pr. fulde år i åremålsstillingen. Der er ikke noget til hinder for, at DTU ansætter den samme person i en ny åremålsstilling. Ansættelsesproceduren har dog efter Rigsrevisionens opfattelse været usædvanlig, idet DTU allerede annoncerede efter ansøgere med en ansøgningsfrist, der lå 1 år og 3 måneder før udløbet af den daværende ansættelseskontrakt. DTU har oplyst, at dialog er nødvendig senest 1 år før udløbet af åremålskontrakten. Dette begrundes i såvel personalepolitiske som forretningsmæssige grunde, og fordi de nødvendige processer og aftaler i relation til udløb, forlængelse eller oplag af denne type stillinger kan have en varighed af ofte mere end ½ år. Endvidere har det ifølge DTU været nødvendigt at sikre en tidlig afklaring af den fremtidige stillingsfunktion, idet den pågældende bl.a. var – og er – ansvarlig for en række store og vigtige investeringsopgaver, herunder byggeprojekter, til op mod 7 mia. kr. i perioden frem mod 2020.

Rigsrevisionen finder, at tidspunktet for ansøgningsfristen til stillingen kan have virket begrænsende på ansøgerfeltet, under hensyn til at stillingen først ville være ledig efter 1 år. Rigsrevisionen finder videre, at DTU fremadrettet bør mindske perioden fra ansøgningsfrist til besættelse af stillinger.

48. RUC har indgået frivillige fratrædelsesordninger med flere ansatte som led i en forestående afskedigelsesrunde. RUC har i den forbindelse indgået aftaler om fratrædelse, hvor der henvises til cirkulæret om senior- og fratrædelsesordninger. RUC har imidlertid beregnet fratrædelsesgodtgørelserne af lønningerne inkl. pensionsbidrag, hvilket ikke er i overensstemmelse med cirkulærets bestemmelser. Fratrædelsesbeløbene er derved blevet større end hjemlet. Rigsrevisionen har gennemgået 8 fratrædelsesbeløb, hvor der er udbetalt i alt godt 245.000 kr. for meget. Samtidig er 2 andre fratrædelsesudbetalinger i henhold til funktionærloven i alt blevet godt 28.000 kr. for lave, idet RUC ikke har medregnet en del af pensionsbidraget og dermed har anvendt et forkert grundlag. RUC har oplyst, at forholdene er opstået som følge af en beklagelig fejl, hvorved reglerne i funktionærloven og cirkulæret om senior- og fratrædelsesordninger var blevet blandet sammen og ikke opfanget i universitetets kontrolsystem. RUC har oplyst, at universitetet som følge heraf har ændret på interne kontrolprocedurer. RUC vurderer, at det vil være vanskeligt at kræve det for meget udbetalte tilbage, da der er tale om en begunstigende forvaltningsakt. RUC har efterfølgende efterreguleret de tilfælde, hvor ansatte har fået udbetalt for lidt.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at RUC har ændret de interne kontrolprocedurer, så fratrædelsesgodtgørelser fremadrettet bliver udbetalt korrekt.

49. AU har udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse på 437.099 kr. til en fratrådt medarbejder på åremål. Rigsrevisionen finder ikke, at der er grundlag for denne udbetaling. Det fremgår af § 3 i cirkulære om åremålsansættelse, at der ved ansøgt afsked før åremålets udløb ikke ydes en fratrædelsesgodtgørelse, medmindre dette er eller bliver aftalt. Det fremgår af åremålsaftalen, at der ved udløb af åremålsansættelsen ydes en fratrædelsesgodtgørelse, men det fremgår ikke, at det også er tilfældet, hvis den pågældende selv siger sin stilling op. Da kontrakten forlænges efter 6 år, skrives det ind i åremålsaftalen, at der ikke ydes fratrædelsesgodtgørelse ved ansøgt afsked. 2 måneder efter forlængelsen af åremålsaftalen opsiges den pågældende selv sin stilling, og efter at AU har indhentet en advokatudtalelse, udbetaler universitetet en fratrædelsesgodtgørelse svarende til 6 måneders løn. AU begrundes udbetalingen med, at den pågældende har fuldført den oprindelige åremålsansættelse, og at det derfor er advokatens og universitetets vurdering, at det forudsætningsvist fremgår af den oprindelige kontrakt, at den pågældende havde et kontraktmæssigt krav på udbetaling af beløbet, og at en manglende udbetaling ville være blevet forfulgt fagretsligt.

Rigsrevisionen finder ikke, at det fremgår forudsætningsvist af den oprindelige kontrakt, at den pågældende har krav på fratrædelsesgodtgørelsen i tilfælde af egen opsigelse i forlængelsen af kontrakten. Det fremgår klart af Moderniseringsstyrelsens Personaleadministrative Vejledning (PAV), at hvis en åremålsansættelse forlænges, betragtes hele perioden under ét, og fratrædelsesgodtgørelse udbetales først ved udløbet af det forlængede åremål, medmindre andet er aftalt. Rigsrevisionen har ikke modtaget dokumentation for, at der foreligger en sådan aftale. Rigsrevisionen finder således, at det er uden betydning, at den pågældende har fuldført den oprindelige åremålsansættelse, hvilket Moderniseringsstyrelsen har erklæret sig enig i. Rigsrevisionen finder derfor, at den pågældende ikke skulle have haft fratrædelsesbeløbet på 437.099 kr.

3.2. STATUS FOR LOGNING OG OVERVÅGNING AF DATAAKTIVITET

UNDERSØGELSEN OMFATTER

Statens It, Finanstilsynet, Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste, Domstolsstyrelsen, Sundhedsdatastyrelsen og Social- og Indenrigsministeriet, (dvs. Koncern IT under departementet).

LOGNING AF DATA-AKTIVITET

Når virksomheden logger dataaktivitet, gemmes oplysninger om brugernes aktivitet, dvs. hvem der opretter og ændrer filer og programmer, hvem der forsøger at få adgang til dem, fra hvilken computer, hvornår det sker osv. Oplysningerne gemmes i en såkaldt log.

OVERVÅGNING

Overvågning består her af analyser og rapportering baseret på indsamlede logdata med henblik på at opdage unormal aktivitet, som kan være tegn på misbrug, fx hvis kontoen for en bruger, der har dagarbejde, er aktiv om natten. Det drejer sig ikke om overvågning af, om driften kører, som den skal.

BRUGERADMINISTRATIONSSYSTEM

Et brugeradministrationssystem (typisk Active Directory) anvendes bl.a. til at styre og kontrollere adgang og rettigheder til data og it-systemer.

50. Vi har undersøgt logning og overvågning af dataaktivitet i 6 virksomheder. Virksomhederne er fordelt på forskellige ministerområder, og de har alle ansvar for it-systemer med fortrolige oplysninger.

Logning og overvågning skal medvirke til at sikre, at en virksomhed opdager misbrug af sine data og it-systemer. Det kan være fra virksomhedens egne medarbejdere, eksterne konsulenter eller ukendte personer, som får adgang via internettet. Skaderne kan begrænses, hvis virksomheden hurtigt opdager misbrug, fx ved at overvåge logdata for at opdage unormal aktivitet, som kan være tegn på misbrug. Logningen skal desuden kunne bruges til at undersøge, hvordan skaden er sket.

KONKLUSION

Rigsrevisionen vurderer, at virksomhedernes logning og overvågning har mangler. Virksomhederne risikerer hermed i højere grad at blive udsat for misbrug af data og it-systemer, uden at de opdager misbruget og kan reagere effektivt på det. Alle de undersøgte virksomheder er dog opmærksomme på behovet for at styrke indsatsen på dette område og er i gang med forbedringer. Rigsrevisionen vurderer, at Statens It og Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste er nået længst med deres indsats.

Virksomhederne har ikke et tilstrækkeligt overblik over de store mængder logdata, der automatisk bliver skabt i deres it-systemer. Virksomhederne har ikke taget specifikt stilling til logning og overvågning på strategisk niveau ud fra aktuelle risici, fx i risikovurderinger. Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste og Statens It har dog et bedre overblik over deres logning end de øvrige 4 virksomheder. Finanstilsynet har i slutningen af 2015 iværksat et arbejde, der har til formål at skabe overblik over virksomhedens aktuelle logning.

Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste overvåger alle relevante logdata med henblik på at opdage unormal aktivitet. Statens It og Sundhedsdatastyrelsen overvåger begge deres brugeradministrationssystemer for at opdage unormal aktivitet, men overvåger endnu ikke alle de systemer, de selv vurderer relevante. De øvrige 3 virksomheder – Finanstilsynet, Domstolsstyrelsen og Social- og Indenrigsministeriet – bruger kun logningen aktivt til at overvåge få systemer. Det øger risikoen for, at misbrug ikke bliver opdaget, fx hackerangreb. Finanstilsynet og Social- og Indenrigsministeriet har samtidig ikke sikret, at alle logdata opsamles og opbevares et centralt sted. Det vanskeliggør i høj grad både effektiv overvågning og efterfølgende analyser af eventuelle hændelser.

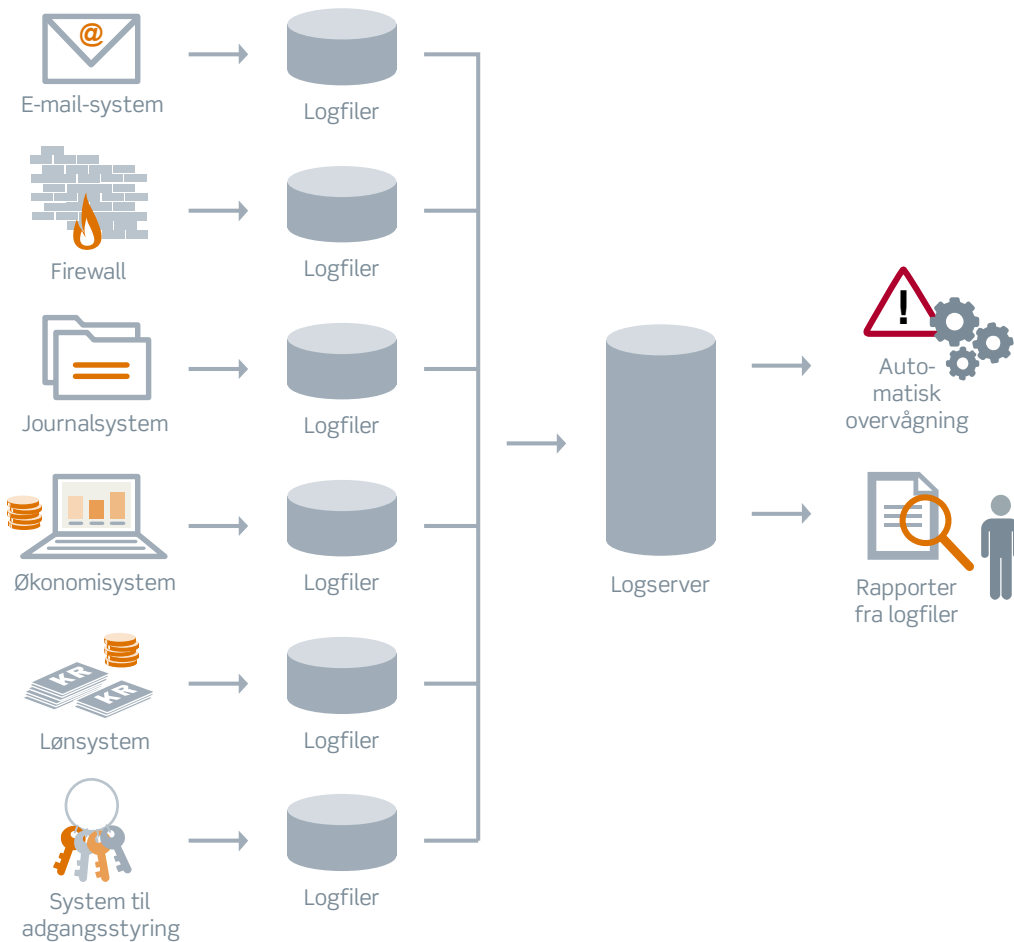
Virksomhederne beskytter deres logdata ved at begrænse adgangen til disse data til administratorer med særlige rettigheder til at ændre i systemerne. Statens It har begrænset antallet af administratorer. De øvrige 5 virksomheder – Domstolsstyrelsen, Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste, Sundhedsdatastyrelsen, Finanstilsynet og Social- og Indenrigsministeriet – har imidlertid et uforholdsmæssigt stort antal administratorer, som har adgang til logdataene. Det er især et problem for Finanstilsynet og Social- og Indenrigsministeriet, som på tidspunktet for undersøgelsen ikke opsamlede kopier af logdata på en central logserver med en højere grad af beskyttelse.

Indledning

51. God logning og overvågning er afgørende for at kunne opdage og reagere på uautoriseret adgang, fx cyberangreb, hvor nogen forsøger at misbruge data og/eller it-systemer. Figur 1 viser, hvordan en virksomheds system til logning og overvågning kan være opbygget.

FIGUR 1

EKSEMPEL PÅ OPBYGNING AF ET SYSTEM TIL LOGNING OG OVERVÅGNING

Kilde: Rigsrevisionen.

HACKERANGREB

Et hackerangreb er et bevidst forsøg på at opnå ikke-tilladt adgang til informationer og eventuelt ændre eller stjæle dem.

CYBERANGREB

Et cyberangreb er et hackerangreb via internettet.

Det fremgår af figur 1, at virksomheden i eksemplet logger dataaktivitet i hvert enkelt it-system. Dernæst opsamles alle disse logdata på én logserver. Virksomheden kan bruge de opsamlede logdata til automatisk overvågning, hvor logsystemet sættes op, så unormal aktivitet udløser en alarm. Derudover kan rapporter fra logfilerne bruges til efterfølgende analyse af misbrug. Det er ikke alle virksomheder, som samler logdata på én logserver eller overvåger data, selv om de logger dataaktivitet i de enkelte it-systemer.

Den stadig mere udbredte digitalisering i staten og større trusler fra hackere mv. øger behovet for logning og overvågning. Center for Cybersikkerhed offentliggjorde i januar 2016 en rapport, som beskriver et cyberangreb mod en dansk it-virksomhed og en af dens kunder. Hackerne havde adgang til systemer og data i mere end 1 år og kunne hente forretningshemmeligheder, uden at virksomheden opdagede det. Det fremgår af rapporten, at logning og overvågning af virksomhedens it-systemer kunne have medvirket til at afsløre tegn på angrebet.

Boks 2 viser eksempler på, hvad logning og overvågning kan afsløre, og hvad risikoen er ved misbruget.

BOKS 2**EKSEMPLER PÅ DATAMISBRUG, SOM KAN OPKLARES VED LOGNING OG OVERVÅGNING**

- En virksomhed har fejlagtigt fået opsat et af sine it-systemer, så det automatisk udveksler data med en server i udlandet. Udvekslingen sker hvert 5. minut døgnet rundt. Virksomheden er ikke bevidst om denne dataudveksling og fører ikke kontrol med datastrømmene. Hvis den udenlandske server bliver hacket, er der risiko for, at uvedkommende får adgang til virksomhedens server og kan installere skadelig software.
- En medarbejder foretager usædvanligt mange søgninger i et system, der indeholder fortrolige data, fx CPR-systemet eller Kriminalregisteret. Risikoen ved manglende logning og overvågning er, at virksomheden ikke opdager, at dens fortrolige data læses af uvedkommende.
- En administrator af et it-system opretter nye brugerkonti og fjerner dem igen 10 minutter senere. Risikoen er, at administratoren kan anvende de nyoprettede brugerkonti til at foretage skadelige ændringer i systemerne. Derefter kan administratoren slette brugerkontiene igen, så man ikke kan spore, hvem der har foretaget ændringerne.

CENTER FOR CYBERSIKKERHED

Center for Cybersikkerhed er en del af Forsvarets Efterretnings-tjeneste. Som national it-sikkerhedsmyndighed skal centret bl.a. oplyse, vejlede og rådgive danske myndigheder og virksomheder i at styrke sikkerheden.

52. Det er ledelsens ansvar at sikre, at virksomheden tilrettelægger logning og overvågning af sin dataaktivitet. Det bør ske på baggrund af en konkret og aktuel vurdering af risikobilledet. Det baserer vi på den internationale standard for styring af informationssikkerhed, ISO 27001, som alle offentlige virksomheder skal have implementeret primo 2016. De indsamlede logdata skal kunne anvendes af virksomhederne til en efterfølgende analyse af hændelser. Det forudsætter, at logdata er tilstrækkelige, både med hensyn til omfang og tidsperiode. En sådan logning og overvågning er god praksis for informationssikkerhed og anbefales bl.a. af Center for Cybersikkerhed i vejledningen *Logning – en del af et godt cyberforsvar*, som henvender sig til private og offentlige virksomheder.

Formål

53. Formålet med undersøgelsen er at vurdere, om virksomhederne:

- har overblik over deres logning og har tilrettelagt logning og overvågning ud fra aktuelle vurderinger af risici
- har et teknisk fundament, som understøtter en effektiv og sikker logning
- anvender logdata til at overvåge unormal aktivitet og analyserer hændelser, som kan udgøre brud på it-sikkerheden
- styrer adgangen til logdata og logværktøjer og begrænser adgangen mest muligt.

Afgrænsning og metode

54. Undersøgelsen omfatter status for logning og overvågning i 6 virksomheder. Domstolsstyrelsen og Social- og Indenrigsministeriet har outsourcet it-driften til private it-leverandører. Finanstilsynet og Sundhedsdatastyrelsen har delvist outsourcet it-driften, mens de 2 øvrige virksomheder selv drifter deres it.

Resultaterne af undersøgelsen er ikke udtryk for virksomhedernes generelle it-sikkerhed, da logning og overvågning kun er ét blandt flere tiltag, som skal være på plads, for at en virksomhed har en god it-sikkerhed. Undersøgelsen har fokus på logning og overvågning i virksomhedernes brugeradministrationssystemer. Derudover indgår forskellige relevante it-systemer fra de enkelte virksomheder, fx journalsystemer og økonomisystemer. Gennemgangen i Statens It omfatter ikke logning i de fagsystemer, som Statens It drifter for sine kunder.

55. Vi har efterprøvet oplysningerne fra de 6 virksomheder ved stikprøver i form af både skriftlig dokumentation og observationer af it-systemerne hos hver enkelt virksomhed. Vi har besøgt virksomhederne i perioden februar-marts 2016.

Virksomhederne mangler overblik over deres logning

56. Vi har undersøgt, om virksomhederne har tilrettelagt deres logning og overvågning ud fra aktuelle vurderinger af risici, og om de har overblik over deres logning og overvågning. En virksomhed har selv ansvaret for at stille krav til logning, uanset om den selv varetager it-driften, eller om it-driften varetages af en privat eller en offentlig it-driftsleverandør.

Undersøgelsen viser, at ingen af virksomhedernes ledelser specifikt har taget stilling til principperne for deres logning, og at logningen ikke er baseret på aktuelle risikovurderinger. I stedet tilrettelægges logning fx med henblik på at efterleve lovkrav. Beslutninger om omfanget af logning kan være truffet af systemudviklere og it-medarbejdere, uden at virksomheden og dens ledelse har vurderet, om logningen er tilstrækkelig til at sikre en passende overvågning. Efter Rigsrevisionens opfattelse bør en virksomheds ledelse jævnligt tage stilling til behovet for logning og overvågning ud fra det aktuelle trusselsbillede og karakteren af de data, som virksomheden har ansvaret for.

Ingen af de undersøgte virksomheder har kunnet fremvise oversigter over de logdata, som bliver dannet i deres it-systemer. Vi har dog konstateret, at Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste omtaler logning i de systembeskrivelser, de har udarbejdet af de enkelte it-systemer. Desuden har Finanstilsynet i efteråret 2015 iværksat et arbejde, som har til formål at kortlægge logningen i virksomhedens systemer. Resultatet skal bruges, når Finanstilsynet implementerer en ny løsning til automatisk at overvåge logdata.

PERSONDATA

Virksomhederne skal registrere alle anvendelser af persondata. Registreringen skal indeholde oplysning om tidspunkt, bruger, type af anvendelse og den person, behandlingen vedrørte, jf. § 19 i sikkerhedsbekendtgørelsen.

Loggen skal opbevares i 6 måneder og herefter slettes. Den kan ved særlige behov gemmes i op til 5 år.

Rigsrevisionen vurderer overordnet, at virksomhedernes logning og overvågning i højere grad bør afspejle konkrete, aktuelle risici og trusler mod virksomhederne og jævnligt revideres. Virksomhederne bør også etablere et samlet overblik over deres logdata.

Virksomhederne mangler teknik til logning og overvågning

57. Vi har undersøgt, om virksomhederne har et teknisk fundament, som understøtter, at logningen er effektiv og sikker. Herunder har vi undersøgt, om virksomhederne sikrer, at der er tilstrækkelig kapacitet, så alle relevante data kan logges og opbevares.

Center for Cybersikkerhed anbefaler i sin vejledning om god logning, at en virksomhed samler alle sine logdata på en central server – en såkaldt logserver. En af fordelene ved en central logserver er, at den bedre kan beskyttes mod uautoriseret adgang og dermed misbrug. Den har normalt også betydeligt mere plads, så man risikerer ikke, at tidligere indsamlede logdata bliver overskrevet af nye data. Dette kan ellers være et problem, hvis logning sker lokalt i de enkelte systemer, fordi der er reserveret mindre plads til logdata. Under et cyberangreb kan logningsaktiviteten stige markant, så tidligere logdata bliver fortrængt. Samling af logdata på en central logserver gør det desuden muligt at analysere hændelser på tværs af virksomhedens forskellige it-systemer.

Undersøgelsen viser, at hverken Finanstilsynet eller Social- og Indenrigsministeriet opsamler logdata på en central logserver. De risikerer derved at miste logdata, som de kan få brug for. Statens It, Domstolsstyrelsen, Sundhedsdatastyrelsen og Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste anvender centrale logservere, men de opsamler ikke alle relevante logdata på serveren.

Samlet set vurderer Rigsrevisionen, at virksomhederne bør styrke det tekniske fundament for deres logning. De undersøgte virksomheder er i gang med forbedringer.

Virksomhederne overvåger og analyserer ikke logdata systematisk

58. Vi har undersøgt, om virksomhederne anvender logdata til at overvåge unormal aktivitet og til at analysere hændelser, som kan udgøre brud på it-sikkerheden.

Undersøgelsen viser, at kun Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste overvåger alle relevante logdata systematisk. Statens It og Sundhedsdatastyrelsen har også etableret overvågning, men endnu ikke af alle de it-systemer, de selv vurderer relevante. Alle 3 virksomheder har valgt et logsystem, hvor logdata samles centralt på én logserver. Herfra kan man automatisk overvåge dataloggen og udløse en alarm ved unormal dataaktivitet. Et sådant system kaldes Security Information Event Management (SIEM).

Undersøgelsen viser dog samtidig, at alle virksomhederne – også forud for Rigsrevisionens undersøgelse – har fokus på at forbedre anvendelsen af logdata. Domstolsstyrelsens eksterne it-leverandør har et SIEM-system til overvågning. Domstolsstyrelsen har oplyst, at de vil undersøge muligheden for at benytte it-leverandørens SIEM-service. Finanstilsynet og Social- og Indenrigsministeriet er begge i gang med at etablere SIEM-systemer.

Vi har set eksempler på, at mulige sikkerhedsbrud kan undersøges manuelt ved efterfølgende at analysere logdata. En sådan reaktiv analyse af logdata er dog ofte en langsom og tung proces, som kan betyde, at der er sket uoprettelig skade, inden sagen er opklaret. Manglende automatisk overvågning kan desuden betyde, at sikkerhedsbrud aldrig bliver opdaget.

Rigsrevisionen anbefaler derfor virksomhederne at fortsætte arbejdet med at systematisere overvågningen, så analyserne giver bedre mulighed for at opdage sikkerhedsbrud og handle hurtigere.

59. Imidlertid viser både denne undersøgelse og tidligere it-revisioner, at anskaffelsen af et SIEM-system ikke løser virksomhedens lognings- og overvågningsproblemer fra den ene dag til den anden. Implementeringen af et sådant system er en vanskelig og tidskrævende proces. De væsentligste udfordringer er at udforme regler og alarmer, så man bliver advaret, når der er brud på sikkerheden, uden at systemet udløser alt for mange falske alarmer, dvs. advarsler om forhold, som viser sig at være i orden.

Derfor anbefaler Rigsrevisionen også, at en virksomhed tager stilling til, hvilke konkrete risici man ønsker at imødegå, inden man eventuelt anskaffer et SIEM-system. Virksomheden bør også på forhånd forholde sig til, hvordan opgaverne omkring systemet organisatorisk skal placeres.

Rigsrevisionen anbefaler desuden, at virksomhederne afsætter tid til en trinvis implementering, så man bevarer overblik over de logdata, der lægges ind i systemet.

Virksomhederne giver for mange personer adgang til logdata

60. Vi har undersøgt, om virksomhederne styrer adgangen til logdata og logværktøjer og begrænser adgangen mest muligt. Det er centralt at beskytte disse data, så personer, der har misbrugt data eller systemer, ikke kan slette deres spor.

Undersøgelsen viser, at alle 6 virksomheder beskytter deres logdata ved at begrænse adgangen til at ændre eller slette logdata til administratorer med særlige rettigheder til at ændre i systemerne. Undersøgelsen viser også, at Statens It har et begrænset antal administratorer, mens 5 af virksomhederne – Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste, Sundhedsdatastyrelsen, Domstolsstyrelsen, Social- og Indenrigsministeriet og Finanstilsynet – har tildelt privilegerede rettigheder til et uforholdsmæssigt stort antal administratorer, enten internt i virksomheden eller hos den eksterne driftsleverandør. Det giver en større risiko for uautoriseret adgang til logdata. Risikoen er ikke kun, at en administrator selv kan misbruge data eller systemer ved at foretage uautoriserede handlinger og derefter slette sine spor, men også, at passwordet til en administratorkonto bliver hacket. Herefter kan en hacker rydde op efter sig, så hackerens angreb ikke opdages. Dette problem gælder i særligt høj grad for de virksomheder, som ikke samler logdata et centralt sted separat fra de øvrige it-systemer, dvs. Finanstilsynet og Social- og Indenrigsministeriet. Hvis man gør det, kan man nemlig afskære administratorerne fra at få adgang til logdata.

Rigsrevisionen finder, at virksomhederne skal begrænse adgangen til logdata mest muligt for at minimere risikoen for uautoriseret adgang til disse data. Det medvirker til at sikre, at de indsamlede logdata er fuldstændige og nøjagtige.

4. Revisionen af de enkelte ministerområder

4.1. § 5. STATS MINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Statsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Statsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Statsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Statsministeriet og den udførte revision

61. Statsministeriet bestod i 2015 af departementet, Rigsombudsmanden på Færøerne og Rigsombudsmanden i Grønland, jf. tabel 3.

TABEL 3

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	87	
Rigsombudsmanden på Færøerne	12	
Rigsombudsmanden i Grønland	10	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

62. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af departementet, der er den største virksomhed på ministerområdet. Revisionen omfattede bl.a. generel regnskabsforvaltning af repræsentationsudgifter, forvaltning af budgetlægning og budgetopfølgning, regnskabsmæssig håndtering af moms samt lønrevision.

Revisionen har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

4.2. § 6. UDENRIGSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Udenrigsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Udenrigsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Udenrigsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Udenrigsministeriet og den udførte revision

63. Udenrigsministeriet bestod i 2015 af Udenrigsministeriet, Institut for Menneskerettigheder og Dansk Institut for Internationale Studier, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 10 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 4.

TABEL 4

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Udenrigsministeriet	13.855 ²⁾	Mangelfuld forvaltning af eksportfremmeområdet, jf. pkt. 65. Kapitalindskud optages nu korrekt i statsregnskabet, jf. pkt. 66. Forbedrede rammer for Danida Business Finance-ordningen, jf. pkt. 67.
Institut for Menneskerettigheder ³⁾	277	
Dansk Institut for Internationale Studier ³⁾	137	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Nordisk Ministerråd	1.883	
Investeringsfonden for Udviklingslande ³⁾	303	
Fondet for Dansk-Norsk samarbejde (Schæffergården)	76	
Nordisk Kulturfond	70	
Nordisk Råd	70	
Institut for Flerpartisamarbejde	33	
Danmarkshuset i Paris ³⁾	28	
Investeringsfonden for Østlandene ³⁾	27	
Den Arabiske Investeringsfond ³⁾	14	
Klimainvesteringsfonden ³⁾	7	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Opgørelsen indeholder ikke bevillingstekniske omflytninger på § 06.37.01. Verdensbankgruppen på 15.693 mio. kr. i både udgifter og indtægter. De bevillingstekniske omflytninger vedrørte en reklassifikation af overførsler til International Development Association, jf. pkt. 66.

³⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

64. Udenrigsministeriet består af hjemmetjenesten i København (departementet) og udetjenesten, som omfatter ambassader, generalkonsulater og handelskontorer i 105 byer i 76 lande samt 6 repræsentationer ved internationale organisationer.

FORVALTNING AF EKSPORTFREMME

Forvaltningen af eksportfremme er bl.a. underlagt følgende krav:

- Der skal foreligge et skriftligt aftalegrundlag med oplysninger om opgavens art, tidsforbrug og pris.
- Tidsforbruget beregnes fra det tidspunkt, hvor selve løsningen af opgaven iværksættes. Tidsforbruget omfatter således ikke den anvendte tid til drøftelse af opgaveformulering, fremsættelse af tilbud og drøftelse af tilbud med kunden.
- Medarbejderne skal registrere tidsforbruget i tidsregistreringssystemet UMVIS.
- Fakturaen skal indeholde korrekt og fuldstændig information om timepris og antal timer på opgaven.

Rigsrevisionen har haft særligt fokus på Udenrigsministeriets tilskudsforvaltning af udviklingsbistanden, som udgjorde 10.581 mio. kr. og dermed størstedelen af bevillingen til ministeriet. I udetjenesten har vi revideret repræsentationerne i Haag og Bruxelles med fokus på eksportfremmeområdet samt repræsentationen i Accra, hvor vi endvidere havde fokus på tilskudsforvaltningen.

Udvalgte revisionsresultater

Udenrigsministeriets forvaltning af eksportfremmeområdet er mangelfuld

65. Udenrigsministeriet kan yde betalingsbelagt service til virksomheder i eksportfremmesager, når virksomhederne har en klar kommerciel interesse i udlandet, og hvis den ydede rådgivning er skræddersyet til den enkelte virksomhed. Hver ambassade har et indtjeningsmål for salg af eksportfremme. Hvis indtjeningsmålet nås, bliver der udløst en bonus til de ansatte på eksportfremmeområdet.

En række eksportfremmesager var faktureret på et mangelfuldt grundlag. Repræsentationen i Accra havde ikke tidsregistreret på eksportfremmesager. Forvaltningen af eksportfremmeområdet var særligt mangelfuld ved repræsentationen i Haag. Repræsentationens interne vejledninger var ikke i overensstemmelse med lovgrundlaget på flere områder. Der var ikke overensstemmelse mellem tidsregistrering og fakturering i en række sager, og ledelsen havde ikke ført kontrol med faktureringsgrundlaget. Sagsgennemgangen viste en række eksempler, hvor der manglede sammenhæng mellem det registrerede og det fakturerede tidsforbrug. I ét af eksemplerne blev en virksomhed faktureret for 100 timer, til trods for at der kun var registreret 39 timer på sagen. Rigsrevisionen kan således konstatere, at det mangelfulde faktureringsgrundlag medførte, at faktureringen af virksomhederne var behæftet med væsentlig usikkerhed.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at Udenrigsministeriet havde svage interne kontroller i eksportfremmesager, særligt fordi der bliver udbetalt bonus på baggrund af de opnåede indtjeningsmål. Rigsrevisionen finder, at ministeriet skal øge bevågenheden på forvaltningen af eksportfremmeområdet, herunder kontrol af, om faktureringsgrundlaget er korrekt.

Kapitalindskud optages nu korrekt i statsregnskabet under Udenrigsministeriet

66. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om forkert opgørelse af regnskabsposten "Kapitalindskud" i statsregnskabet. Det var usikkert, om kontoen for kapitalindskud skulle anvendes til at registrere overførslerne til International Development Association (IDA) på ca. 15 mia. kr. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 24.

Moderniseringsstyrelsen har efterfølgende besluttet, at overførsler til IDA ikke skal indgå som kapitalindskud i statsregnskabet, men derimod registreres som tilskud. Der er udarbejdet et aktstykke herom, som Finansudvalget har taget til efterretning. Reklassifikationen blev af regnskabstekniske grunde foretaget som en indtægt på ca. 15,7 mia. kr. og en tilsvarende udgift i regnskabet for 2015. Reklassifikationen medførte ikke ændringer i resultatopgørelsen og havde ikke bevillingsmæssige konsekvenser.

Rigsrevisionen vurderer, at Udenrigsministeriet har fået tilrettet regnskabsposten "Kapitalindskud" i statsregnskabet på tilfredsstillende vis, og at sagen kan afsluttes.

Forbedrede rammer for Danida Business Finance-ordningen under Udenrigsministeriet

67. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014 om mangelfulde rammer for Danida Business Finance-ordningen. Vi fandt det problematisk, at Udenrigsministeriet overførte garantikapital til Eksport Kredit Fonden, da det var ministeriet, der havde garantiansvaret. Vi fandt også, at ministeriets rammer for administration af tilskud på området burde forbedres. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 10-11.

Opfølgningen viste, at Udenrigsministeriet har fået tilbageført garantikapitalen fra Eksport Kredit Fonden på 301 mio. kr., som vil kunne genanvendes under finanslovens § 06.3. Bistand til udviklingslandene. Finansudvalget har tiltrådt ændringer af ordningen ved Akt 106 2/6 2016.

Opfølgningen viste endvidere, at Udenrigsministeriet har forbedret rammerne for Danida Business Finance-ordningen. Ministeriet har udarbejdet en strategisk ramme for ordningen, der gør det muligt at overvåge, hvordan de konkrete resultater i projekterne bidrager til at opfylde de relevante udenrigspolitiske målsætninger. Ministeriet har herudover udarbejdet en sagsbehandlervejledning til at understøtte forvaltningen. Derudover har ministeriet ajourført samarbejdsaftalen med Eksport Kredit Fonden om administration af garantier under ordningen.

Rigsrevisionen vurderer, at Udenrigsministeriet har forbedret rammerne for Danida Business Finance-ordningen, og at sagen kan afsluttes.

4.3. § 7. FINANSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Finansministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Finansministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Finansministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Finansministeriet og den udførte revision

68. Finansministeriet bestod i 2015 af 6 virksomheder, der indgik i statsregnskabet, jf. tabel 5.

TABEL 5

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	32.563	Bedre beskyttelse af fortrolige oplysninger, jf. pkt. 70. Genudlån til Ring 3 Letbane I/S uden bevillingsmæssig hjemmel, jf. pkt. 71.
Statens Administration ²⁾	6.093	Større ledelsesbevågenhed på tjenestemandspensioner, jf. pkt. 72. Fortsat uafklaret, om mangelfuld kontrol ved Økonomi-servicecentrets udbetaling af tilskud mv. har medført fejl eller besvigelser, jf. pkt. 73.
Moderniseringsstyrelsen ²⁾	755	
Statens It ²⁾	742	Status for logning og overvågning af dataaktivitet, jf. afsnit 3.2, pkt. 50-60.
Digitaliseringsstyrelsen ²⁾	452	
Kompetencesekretariatet ²⁾	82	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med Finansministeriets interne revision (Koncernrevision).

Note: Finansministeriet var endvidere overordnet ansvarlig for finanslovens § 35. Generelle reserver, § 36. Pensionsvæsenet, § 37. Renter, § 40. Genudlån mv., § 41. Beholdningsbevægelser mv. og § 42. Afdrag på statsgælden (netto). Det omfattede bl.a. Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Danmarks Innovationsfond og Fonden for Forebyggelse og Fastholdelse. Ministeriet havde i 2015 indtægter på i alt 265.252 mio. kr. og udgifter på i alt 353.031 mio. kr. på disse paragraffer. Hovedparten af beløbene vedrørte afdrag på statsgælden og lånoptag.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

69. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af Danmarks bidrag til EU på 20 mia. kr., som departementet har ansvaret for. Revisionen omfattede desuden Statsgældsforvaltningen, som administreres af Danmarks Nationalbank på departementets vegne. Alle Finansministeriets virksomheder blev revideret med fokus på virksomhedernes forvaltning af udgifter og indtægter. Vi har herudover revideret Statens Administrations og Digitaliseringsstyrelsens indkøb, det uddelegerede tilsyn i Moderniseringsstyrelsen samt Statens It's aktivitets- og resursestyring.

Finansministeriet varetager løn-, økonomi- og it-opgaver for størstedelen af statens virksomheder. Revisionen har derfor også omfattet pensionsadministrationen i Statens Administration samt it-revision i Statens It og Moderniseringsstyrelsen.

Udvalgte revisionsresultater

Bedre beskyttelse af fortrolige oplysninger i departementet

70. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014 om manglende beskyttelse af fortrolige oplysninger, hvor departementet ikke overholdt persondataloven. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 14.

Opfølgningen viste, at departementet nu overholder persondataloven. Departementets oprydningsaktiviteter har begrænset medarbejdernes adgang til fortrolige person- og lønoplysninger for medarbejdere og direktionsmedlemmer i virksomhederne under Finansministeriet.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Genudlån til Ring 3 Letbane I/S uden bevillingsmæssig hjemmel i departementet

71. Finansministeriets departement havde afholdt udgifter på ca. 110 mio. kr. til genudlån til Ring 3 Letbane I/S, selv om der ikke var bevilling hertil – hverken på finansloven eller på forslag til lov om tillægsbevilling for 2015. Udgiften fremgår af statsregnskabets § 40.21.43. Genudlån til Ring 3 Letbane I/S.

Den materielle hjemmel til at yde lånet fremgår af § 10 i lov nr. 165 af 26. februar 2014 om letbane på Ring 3, men efter grundloven må ingen udgift afholdes uden også at have hjemmel i en bevillingslov vedtaget af Folketinget.

Finansministeren orienterede Finansudvalget om sagen i aktstykke nr. 69 af 2. marts 2016. Det fremgik af aktstykket, at Finansministeriet ikke havde indarbejdet en bevilling på finansloven, fordi man ikke på dette tidspunkt skønnede, at der var behov for genudlån i 2015. Som følge af en procedurefejl var ministeriet ikke opmærksom på, at der ikke var nogen bevilling til formålet, da Nationalbanken på foranledning af ministeriet udbetalte genudlånet i august 2015. Ministeriet blev gjort opmærksom på fejlen i forbindelse med udarbejdelsen af statsregnskabet for 2015. Ministeren oplyste endvidere i aktstykket, at ministeriet og Nationalbanken fremadrettet ville justere de interne procedurer, så lignende fejl undgås.

Finansudvalget tog orienteringen til efterretning. Udvalget udtalte desuden, at man fandt det beklageligt, at der ikke havde været bevillingsmæssig hjemmel til genudlån på ca. 110 mio. kr., og at man regnede med, at en sådan situation ikke ville gentage sig.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at Finansministeriet afholdt væsentlige udgifter uden bevillingsmæssig hjemmel, og at ministeriet ikke efterfølgende opdagede fejlen ved kontrollen af månedsregnskaberne eller ministeriets årsregnskab for 2015. Rigsrevisionen finder endvidere, at det er utilfredsstillende, at ministeriet undlod at oplyse om den manglende bevilling i de regnskabsmæssige forklaringer til brug for vores revision.

Større ledelsesbevågenhed på tjenestemandspensioner i Statens Administration

72. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2012, hvor vi fandt, at administrationen af statens tjenestemandspensioner ikke opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning. Ledelsen i Statens Administration havde ikke bevågenhed på opgaven med at udbetale pensioner til tjenestemænd for ca. 26 mia. kr. om året. Mange beslutninger blev ikke godkendt af ledelsen, fx beslutninger om afskrivning af for meget udbetalt pension. Området var desuden sårbart, idet det var meget afhængigt af enkeltpersoner. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 19.

Opfølgningen viste, at ledelsen nu oftere og mere systematisk godkendte de beslutninger, der blev truffet på pensionsområdet. Statens Administration havde endvidere sikret, at viden blev delt mellem flere medarbejdere.

Rigsrevisionen vurderer, at Finansministeriet har imødegået sårbarheden på området, og at sagen kan afsluttes.

Fortsat uafklaret, om mangelfuld kontrol ved Økonomiservicecentrets udbetaling af tilskud mv. har medført fejl eller besvigelser

73. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag om manglende funktionsadskilt kontrol ved Økonomiservicecentrets (ØSC) udbetaling af tilskud mv. Revisionen i 2012 viste, at ØSC ikke havde iværksat en funktionsadskilt kontrol til grunddokumentationen fra kunderne som led i den regnskabsmæssige behandling af udbetalingstransaktioner via den generiske integrationssnitflade (GIS). Den manglende kontrol medførte en betydelig risiko for såvel fejl som besvigelser i udbetalingerne af tilskud mv. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 93.

Opfølgningen viste, at Statens Administration i 2015 har indført en systemunderstøttet kontrol af hovedparten af udbetalingerne via GIS. For de GIS-løsninger, der af forskellige årsager ikke har kunnet understøttes systemmæssigt, er der indført manuelle kontroller. Det svigt i kontrollen, der blev konstateret ved tidligere revisioner, er derved blevet kompenseret. Rigsrevisionen vurderer, at denne del af sagen kan afsluttes.

Opfølgningen viste også, at Statens Administration har igangsat en undersøgelse af en større stikprøve af de i alt ca. 310.000 udbetalinger, der var foretaget via GIS i 2013 og 2014. Undersøgelsen skal afdække, om den mangelfulde kontrol af udbetalingerne af tilskud mv. har medført fejl eller besvigelser i kundernes regnskaber. En endelig afdækning foreligger fortsat ikke i august 2016, selv om finansministeren havde stillet i udsigt, at afdækningen ville være afsluttet ultimo 2015.

Stikprøven har foreløbigt omfattet 50.027 udbetalinger, der er blevet kontrolleret maskinelt. Statens Administration har pr. november 2015 identificeret 2.272 afvigelse, der efterfølgende blev undersøgt manuelt. Af disse afvigelser har Statens Administration endnu ikke fundet dokumentation for udbetalingens rigtighed vedrørende 171 transaktioner, mens de øvrige transaktioner ikke havde vist problemer i udbetalingen. Statens Administration er ved at undersøge de 171 udbetalinger nærmere. Herudover har Statens Administration fokus på at få dækket de væsentligste posteringer i de resterende udbetalinger i gennemgangen, så den resterende risiko formindskes.

ØKONOMISERVICECENTRET (ØSC)

ØSC i Statens Administration varetager løn- og regnskabsopgaver for en stor del af statens virksomheder.

GENERISK INTEGRATIONSSNITFLADE (GIS)

GIS er en integrationsløsning, der benyttes ved udveksling af data mellem kundernes forskellige lokale fagsystemer og Navision Stat, fx hos ØSC. Data overført via GIS anvendes af ØSC til fx at udbetale tilskud til selvejende uddannelsesinstitutioner.

Finansministeriet har beklaget, at den bagudrettede afdækning endnu ikke er afsluttet. Ministeriet har oplyst, at baggrunden herfor bl.a. er, at Statens Administration har haft udfordringer med at afklare en række transaktioner, hvor datagrundlaget har været svært tilgængeligt. Herudover har Statens Administration været ramt af stor personaleafgang på grund af udflytningen af Statens Administration. Ministeriet har oplyst, at den bagudrettede afdækning forventes at være færdiggjort i 2016.

Rigsrevisionen finder det meget utilfredsstillende, at afdækningen endnu ikke er afsluttet. Rigsrevisionen vil følge denne del af sagen.

4.4. § 8. ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Erhvervs- og Vækstministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Erhvervs- og Vækstministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Erhvervs- og Vækstministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Erhvervs- og Vækstministeriet og den udførte revision

74. Erhvervs- og Vækstministeriet bestod i 2015 af 7 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 13 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 6.

TABEL 6

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	8.713	Uklarhed om håndtering af Vækstfondens kapitalindskud og tabsdækning, jf. pkt. 76. Har hensat 28,9 mio. kr. for meget til udflytning af statslige arbejdspladser, jf. pkt. 77.
Erhvervsstyrelsen	2.488	
Finanstilsynet	651	Status for logning og overvågning af dataaktivitet, jf. afsnit 3.2, pkt. 50-60.
Søfartsstyrelsen	434	
Patent- og Varemærkestyrelsen	319	Har ikke administreret gebyrområder og indtægtsdækket virksomhed tilfredsstillende, jf. pkt. 78.
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	280	
Sikkerhedsstyrelsen	172	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Nordsøfonden ²⁾	9.161	Nedskrivning af anlægsaktiverne med 1,8 mia. kr. i 2015, jf. pkt. 80.
Finansiel Stabilitet ²⁾	4.813	
Vækstfonden ²⁾	1.878	
Eksport Kredit Fonden ²⁾	1.837	
DanPilot ²⁾	802	Supplerende oplysning om økonomien ved fremtidige strukturelle ændringer, jf. pkt. 81.
Eksportlåneordningen ²⁾	150	
Nordsøenheden ²⁾	63	
Den Danske Akkrediterings- og Metrologifond	61	
Danmarks Erhvervsfond ²⁾	57	
Rejsegarantifonden	44	
Nordisk Patent Institut	34	
Danmarks Grønne Investeringsfond ²⁾	11	
Garantifonden for skadesforsikrings-selskaber ²⁾	2	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision eller medrevisor.

Note: Erhvervs- og Vækstministeriet havde endvidere indtægter på 494,7 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter og § 40. Genudlån mv. Indtægterne kom hovedsageligt fra indfrielse af statslige kapitalindskud i kreditinstitutter og renteindtægter af statslige kapitalindskud i kreditinstitutter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

75. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af regnskabsforvaltningen i departementet, Erhvervsstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Patent- og Varemærkestyrelsen, da virksomhederne er økonomisk væsentlige for Erhvervs- og Vækstministeriet, og da regnskabsaflæggelsen på enkelte områder er kompleks. Vi har endvidere påtegnet regnskaberne for virksomhederne uden for statsregnskabet.

Udvalgte revisionsresultater

Uklarhed om departementets håndtering af Vækstfondens kapitalindskud og tabsdækning

76. I statsregnskabet for 2015 er der bogført kapitalindskud på ca. 2,5 mia. kr. for Vækstfondens ordninger. Erhvervs- og Vækstministeriet har oplyst, at 1,2 mia. kr. ud af de 2,5 mia. kr. vedrører tabsdækning til lån og kautioner. Ifølge de statslige regler skal kapitalindskud optages til kostpris, og der foretages ikke efterfølgende reguleringer. Rigsrevisionen finder det usikkert, om de 1,2 mia. kr. vedrørende tabsdækning bør være registreret som kapitalindskud, da kapitalindskud ifølge kontoplanen indgår i egenkapitalen, mens tabsdækning løbende mister værdi.

Erhvervs- og Vækstministeriet har oplyst, at ministeriet umiddelbart vurderer, at beløbet skal optages i statsregnskabet som et tilskud. Ministeriet har tidligere oplyst, at de ville tage kontakt til Finansministeriet for at få en afklaring af, hvordan beløbene regnskabsmæssigt skal håndteres i statsregnskabet. Rigsrevisionen finder det hensigtsmæssigt at inddrage Finansministeriet.

I Vækstfondens regnskab nedskrives tabsdækningen løbende. Statsregnskabet og Vækstfondens regnskab stemmer derfor ikke med hinanden, og Erhvervs- og Vækstministeriet har ikke kunnet redegøre for differencerne.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Erhvervs- og Vækstministeriet ikke tidligere har afklaret, hvordan de samlede kapitalindskud, herunder indskud til tabsdækning, skal håndteres i statsregnskabet. Rigsrevisionen finder det endvidere ikke tilfredsstillende, at ministeriet ikke har kunnet redegøre for differencerne mellem statsregnskabet og Vækstfondens regnskab.

Departementet har hensat 28,9 mio. kr. for meget til udflytning af statslige arbejdspladser

77. 4 virksomheder på Erhvervs- og Vækstministeriets område har indregnet hensættelser for i alt 37,5 mio. kr. vedrørende den kommende udflytning af statslige arbejdspladser. Udflytningen berører 4 af ministeriets virksomheder, der har registreret hensættelser til personalerelaterede udgifter og flytte- og etableringsomkostninger. Beslutningen om hensættelserne var truffet af Erhvervs- og Vækstministeriets departement, der vurderede, at virksomhederne var forpligtede til at afholde omkostningerne allerede i 2015.

Rigsrevisionen er opmærksom på, at der er argumenter for og imod de konkrete hensættelser, og at det statslige regelsæt ikke er klart vedrørende hensættelser.

UDFLYTNING AF STATSLIGE ARBEJDSPLADSER

I 2015 besluttede regeringen at udflytte statslige arbejdspladser. Over de kommende år skulle ca. 3.900 statslige arbejdspladser flyttes fra hovedstadsområdet til 4 andre regioner. Til dette formål afsatte regeringen en reserve på 400 mio. kr., der kunne indgå i finansieringen af udgifterne i forbindelse med udflytningen.

Rigsrevisionen vurderer imidlertid, at der ikke er grundlag for hovedparten af hensættelserne. Rigsrevisionen finder, at den begivenhed, som udløser langt størstedelen af udgifterne, er selve flytningen i 2016 og 2017. Vi har i den forbindelse lagt vægt på, at forpligtelser, der vedrører fremtidige aktiviteter, ikke kan indregnes. En gennemgang af de konkrete hensættelser viste, at der efter Rigsrevisionens vurdering kunne hensættes 2,3 mio. kr. til reetablering af virksomhedernes lejemål, da kravet fremgår af lejekontrakten. Rigsrevisionen vurderer, at der er usikkerhed forbundet med hensættelser for 6,4 mio. kr., som vedrører huslejeoplygtelse i nuværende lejemål i 2018, fratrædelsesgodtgørelser og outplacement. Endelig vurderer Rigsrevisionen, at virksomhederne ikke har grundlag for at hensætte de øvrige 28,9 mio. kr., da de vedrører fremtidige aktiviteter.

Erhvervs- og Vækstministeriets departement har været i dialog med Moderniseringsstyrelsen om hensættelserne. Moderniseringsstyrelsens vurdering ligger på linje med Rigsrevisionens. Virksomhederne vil på den baggrund tilbageføre hensættelser for 28,9 mio. kr. Det finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Patent- og Varemærkestyrelsen har ikke administreret gebyrområder og indtægtsdækket virksomhed tilfredsstillende

Væsentlige over- og underskud på de enkelte gebyrområder

78. Patent- og Varemærkestyrelsen har pr. 1. februar 2012 fastsat alle gebyrsatser direkte i patent-, varemærke-, brugsmodel- og designlovene. Det fremgår af budgetvejledningen, at gebyrer skal være fastsat i lov, hvis indtægterne overstiger omkostningerne, da der i så fald er tale om gebyrer af skattemæssig karakter. Styrelsen har dermed hjemmel til at lade indtægterne overstige omkostningerne. Rigsrevisionen finder ikke, at budgetvejledningen giver adgang til at overføre midler mellem gebyrområder.

Revisionen viste, at Patent- og Varemærkestyrelsen havde akkumuleret et overskud på 48,1 mio. kr. over de seneste 6 år på patentområdet. Under gebyrer for brugsmodeller og design havde styrelsen akkumuleret underskud på henholdsvis 8,8 mio. kr. og 7,1 mio. kr. Den nuværende situation medførte, at underskuddet på brugsmodeller og design blev finansieret af overskuddet på patenter, så nogle kunder finansierede en del af ydelserne til kunder på andre gebyrområder.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at Patent- og Varemærkestyrelsens gebyrer skal balancere inden for hvert af de 4 gebyrområder. Intentionen om balance på de 4 gebyrområder er også nævnt i finansloven for 2015, hvor der står, at det tilstræbes, at gebyrområderne balancerer over en 6-årig periode. Rigsrevisionen vurderer i lyset af lovbemærkningerne og god praksis for økonomistyring, at styrelsen skal tilstræbe balance på de enkelte gebyrområder.

Patent- og Varemærkestyrelsen havde ikke taget initiativ til at skabe balance mellem gebyrindtægterne og omkostningerne, fx ved at løn- og prisjustere gebyrerne eller ved at tage initiativ til at ændre gebyrsatserne i loven.

**PATENT- OG VARE-
MÆRKESTYRELSEN**

Styrelsens primære opgave er at udstede rettigheder for patenter, design og varemærker. Styrelsen er fuldt finansieret af indtægterne fra gebyrer, indtægtsdækket virksomhed og tilskudsfinansierede aktiviteter.

Erhvervs- og Vækstministeriet har oplyst, at man i folketingssamlingen 2016-17 vil sikre entydig hjemmel til at foretage overførsler mellem de forskellige gebyrområder under Patent- og Varemærkestyrelsen, så overskud på nogle gebyrområder kan anvendes til at finansiere underskud på andre gebyrområder. Endvidere vil teksten i finansloven om en 6-årig balance blive fjernet.

Rigsrevisionen finder, at Patent- og Varemærkestyrelsen ikke har reageret tilfredsstillende på væsentlige over- og underskud på de enkelte gebyrområder.

Gebyrindtægterne finansierer indtægtsdækket virksomhed

79. Ved indtægtsdækket virksomhed skal prisen på den enkelte vare og ydelse fastsættes, så der ikke sker konkurrenceforvridning over for private eller offentlige konkurrenter, og så omkostningerne dækkes. Omkostningerne omfatter både direkte og indirekte omkostninger.

Rigsrevisionen konstaterede, at Patent- og Varemærkestyrelsen indregnede for få indirekte omkostninger til husleje, journalsystem, telefoni mv. i regnskabet for indtægtsdækket virksomhed. Styrelsen henførte indirekte omkostninger til indtægtsdækket virksomhed ud fra en fordelingsnøgle på 2 % af de samlede indirekte omkostninger. Fordelingsnøglen var fastsat i 2010 og svarede til, at 4 medarbejdere (2 % af de ansatte) var beskæftiget med indtægtsdækket virksomhed. Andelen af medarbejdere, som var beskæftiget med indtægtsdækket virksomhed i 2010, da fordelingsnøglen blev fastsat, var imidlertid ikke 2 %, men langt større.

Revisionen viste, at andelen af medarbejdere, der i 2014 var beskæftiget med indtægtsdækket virksomhed, var 9 %. Rigsrevisionen finder derfor, at andelen af indirekte omkostninger, der i 2014 blev henført til regnskabet for indtægtsdækket virksomhed, burde være 9 %. Det medførte, at regnskabet for indtægtsdækket virksomhed i 2014 manglede omkostninger for 2,5 mio. kr. for at være retvisende. Tilsvarende gør sig gældende for regnskaberne i årene tilbage til 2010, hvor fordelingsnøglen blev indført.

En del af de indirekte omkostninger for indtægtsdækket virksomhed var i stedet indregnet og afholdt i gebyrregnskabet. På trods af den manglende indregning af alle indirekte omkostninger havde Patent- og Varemærkestyrelsen i perioden 2005-2014 akkumuleret et underskud på indtægtsdækket virksomhed på 10,7 mio. kr. Underskuddet var således reelt endnu større. Styrelsen havde for de sidste 6 år akkumuleret overskud på de 4 gebyrordninger på i alt 28,3 mio. kr., der ligeledes reelt var større. Rigsrevisionen vurderer, at den manglende indregning af alle indirekte omkostninger betyder, at aktiviteter under indtægtsdækket virksomhed er prissat for lavt. Dermed har kunderne på gebyrområderne finansieret en del af ydelserne til kunderne i den indtægtsdækkede virksomhed.

Rigsrevisionen finder på den baggrund, at Patent- og Varemærkestyrelsen skal genberegne fordelingsnøglen, så den afspejler de reelle forhold. Rigsrevisionen finder endvidere, at styrelsen skal tage initiativer, der kan skabe balance mellem indtægter og omkostninger for indtægtsdækket virksomhed. Erhvervs- og Vækstministeriet har oplyst, at ministeriet i samarbejde med Patent- og Varemærkestyrelsen vil gennemgå området og de bagvedliggende omkostningskalkulationer for styrelsens indtægtsdækkede virksomhed.

INDTÆGTSDÆKKET VIRKSOMHED

Patent- og Varemærkestyrelsens indtægtsdækkede virksomhed omfatter bl.a. undersøgelse, analyse og overvågning af patent-, design- og varemærkeområdet.

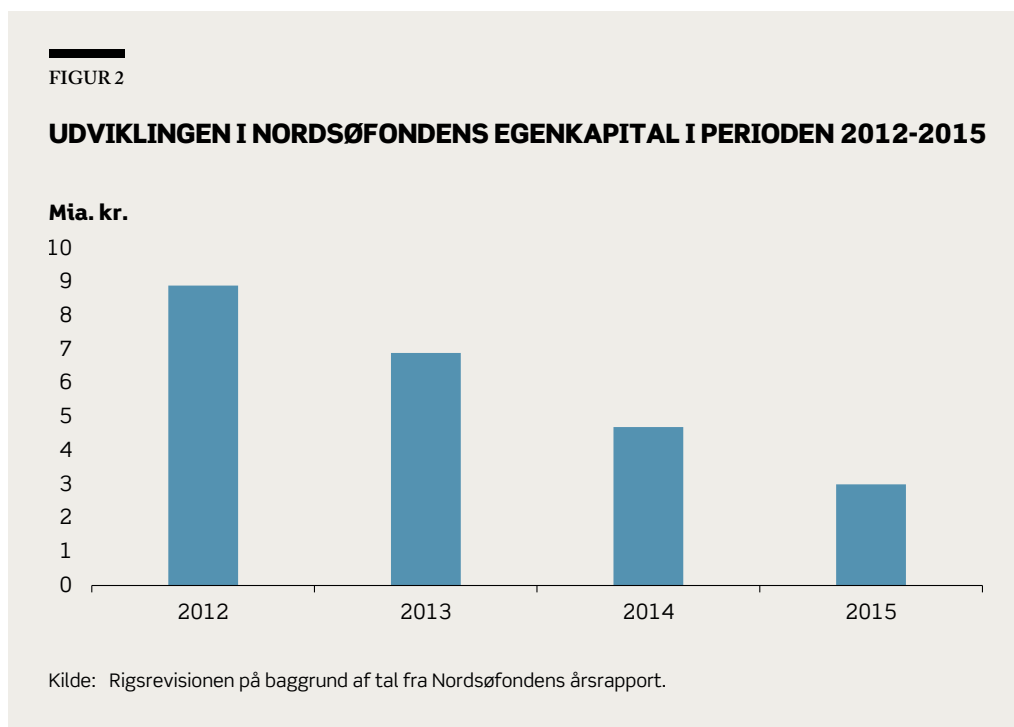
Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Patent- og Varemærkestyrelsen har indregnet og afholdt udgifter i gebyrregnskabet, der reelt hører under indtægtsdækket virksomhed. Styrelsen har således handlet konkurrenceforvridende og i strid med budgetvejledningen.

Nordsøfonden har nedskrevet anlægsaktiverne med 1,8 mia. kr. i 2015

80. Nordsøenheden administrerer Nordsøfonden. Nordsøenheden har nedskrevet værdien af Nordsøfondens anlægsaktiver som følge af det væsentlige fald i olieprisen. Anlægsaktiverne er nedskrevet med 1,8 mia. kr. før skat i 2015, da statens fremtidige årlige indtægter fra Nordsøfonden forventes at blive 1,8 mia. kr. lavere. Nordsøenhedens ledelse nedskrev allerede i 2014 værdien af Nordsøfondens anlægsaktiver med 2,5 mia. kr. før skat.

Nedskrivningen er primært baseret på Dansk Undergrunds Consortiums skøn for produktionsmængder, olie- og gaspriser, driftsomkostninger samt nedlukningsomkostninger og nedlukningstidspunkter for oliefelterne. Alle disse skøn rækker langt ud i fremtiden og er behæftet med væsentlig usikkerhed. Det fremgår af ledelsesberetningen i Nordsøfondens årsrapport, at der i beregningen indgår forudsætninger, som er behæftet med væsentlig usikkerhed, herunder særligt den fremtidige oliepris.

Nedskrivningerne har sammen med overførsler til staten og en voldgiftssag om gaspriser haft væsentlig indflydelse på udviklingen i Nordsøfondens egenkapital, der er faldet fra 8,9 mia. kr. i 2012 til 3 mia. kr. i 2015, jf. figur 2.

Rigsrevisionen har gennemgået beregningerne bag nedskrivningen i samarbejde med Nordsøfondens interne revision. Rigsrevisionen har ikke fundet anledning til at anlægge en anden vurdering eller betragtning af de forudsætninger, der ligger til grund for nedskrivningen.

Supplerende oplysning om DanPilots økonomi ved fremtidige strukturelle ændringer

81. DanPilot revideres af Rigsrevisionen i samarbejde med en privat medrevisor valgt af erhvervs- og vækstministeren. DanPilots hovedaktivitet er lodsning af skibe i danske farvande. I forbindelse med den nye lodslov blev DanPilots rammevilkår ændret. Loven medfører, at DanPilot konkurrenceudsættes på transitlodsninger mellem Østersøen og Nordsøen fra udgangen af 2015 frem mod en fuld liberalisering i 2020.

Rigsrevisionen og medrevisor vurderer, at DanPilot står over for væsentlige økonomiske udfordringer ved konkurrenceudsættelsen. Rigsrevisionen og medrevisor afgav revisionspåtegningen på DanPilots årsrapport for 2015 uden forbehold, men det er revisorernes vurdering, at beskrivelsen af de nævnte forhold er så væsentlige for regnskabslæserens forståelse af årsrapporten, at man medtog en supplerende oplysning herom. I den supplerende oplysning henvises der til DanPilots årsrapports note 1 om forretningsmæssige risici, hvori ledelsen redegør for, at Erhvervs- og Vækstministeriet som stifter er opmærksom på de eventuelle strukturelle ændringer, som DanPilot kan komme til at stå over for, og at stifter er indstillet på at sikre gennemførelsen af fornødne tiltag for at sikre en bæredygtig økonomi. Det er Rigsrevisionens og medrevisors opfattelse, at ledelsen har redegjort tilfredsstillende for risikoen i årsrapporten.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at eventuelle strukturelle ændringer fortsat stiller betydelige krav til fremtidige tilpasninger af omkostningerne.

4.5. § 9. SKATTEMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Forbehold

Rigsrevisionen tager forbehold for Skatteministeriets forretningsgange og interne kontroller på en række områder, hvor regnskabsforvaltningen ikke er i overensstemmelse med gældende regler på området.

Konklusion

Når der ses bort fra virkningerne af overstående forbehold, er det Rigsrevisionens opfattelse:

- at Skatteministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Skatteministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Skatteministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Udtalelser om forvaltningen

Rigsrevisionen finder ligesom de foregående år, at SKATs forvaltning af inddrivelsen af de offentlige restancer ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde. De offentlige restancer er steget fra ca. 70,4 mia. kr. ultimo 2014 til ca. 82,7 mia. kr. ultimo 2015. SKATs opgørelse af de samlede offentlige restancer er fortsat behæftet med usikkerhed. SKAT kunne i 2015 ikke løse væsentlige inddrivelsesopgaver som følge af betydelige problemer med EFI.

Rigsrevisionen finder ligesom sidste år, at der er usikkerhed om, hvorvidt inddrivelsen af de offentlige restancer er sket i overensstemmelse med reglerne, idet SKAT har inddrevet restancer, der ikke længere var retskraftige. Dette kompromitterer retssikkerheden for de berørte borgere og virksomheder.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

ET FÆLLES INDDRIVELSESSYSTEM (EFI)

EFI skulle understøtte inddrivelsen af alle offentlige restancer. EFI vurderede automatisk alle kunder (restancer) med hensyn til betalingsevne og -vilje. Herudfra fastlagde EFI en inddrivelsesstrategi, som automatisk blev iværksat over for kunden, i det omfang det var muligt. Den automatiske inddrivelse via EFI blev standset den 8. september 2015.

Overblik over Skatteministeriet og den udførte revision

82. Skatteministeriet bestod i 2015 af 4 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for Nordisk Skattevidenskabeligt Forskningsråd, jf. tabel 7. Skatteministeriet er både ansvarlig for ministeriets regnskab på § 9. Skatteministeriet og regnskabet på § 38. Skatter og afgifter. Derudover administrerer SKAT Danmarks bidrag til EU på vegne af Finansministeriet. Dette område er behandlet selvstændigt i kapitel 5.

TABEL 7

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet § 9:		
SKAT ²⁾	6.887	Forbehold for forretningsgange og interne kontroller på § 9, jf. pkt. 84-87. Fejl i opgørelsen og manglende overholdelse af frister for sagsbehandlingstider, jf. pkt. 98.
Departementet	363	Manglende omkostningsfordeling mellem departementet og SKAT, jf. pkt. 99. Manglende sparsommelighed ved betaling til tidligere departementschef, jf. pkt. 100.
Skatteankestyrelsen ²⁾	207	
Spillemyndigheden ²⁾	133	
Statsregnskabet § 38:		
Skatter og afgifter ²⁾	714.732 ³⁾	Forbehold for forretningsgange og interne kontroller på § 38, jf. pkt. 88-91. Fortsat usikkerhed om værdien af SKATs tilgodehavender, jf. pkt. 93. Fortsat problemer med SKATs inddrivelse af de offentlige restancer, jf. pkt. 94-96. Usikkert, om SKAT inddriver de offentlige restancer efter reglerne, jf. pkt. 97. Fortsat uklarhed om anvendt regnskabspraksis, jf. pkt. 101. Ingen væsentlige fejl på balancen i regnskabet, jf. pkt. 102. Fortsat utilstrækkelig it-sikkerhed i SKAT, jf. pkt. 103-105. Danmark kan blive indgangsland for ulovlig import, jf. kapitel 5, pkt. 197.
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Nordisk Skattevidenskabeligt Forskningsråd	2	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med Skatteministeriets Interne Revision.

³⁾ Summen udgøres af indtægter og udgifter på § 38. Skatter og afgifter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

83. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på SKATs regnskabsforvaltning, forretningsgange og interne kontroller på § 9 og § 38, SKATs inddrivelse af offentlige restancer og udbytteskat.

Udvalgte revisionsresultater

Forbehold for SKATs forretningsgange og interne kontroller på § 9

84. Rigsrevisionen vurderer samlet set, at regnskabsforvaltningen på § 9 fortsat er svag og mangelfuld. SKAT har igangsat en række initiativer. Initiativerne er dog endnu ikke fuldt implementeret. Vi har fx observeret mangler vedrørende forretningsgange for nedskrivning og for regnskabsgodkendelse. Dermed er der stadig en række svagheder i de forretningsgange og interne kontroller, som skal understøtte regnskabsforvaltningen. Rigsrevisionen tager på den baggrund forbehold for SKATs forretningsgange og interne kontroller på en række områder på § 9.

På trods af den svage og mangelfulde regnskabsforvaltning på § 9 har vi dog ikke konstateret fejl i regnskabet, der samlet set ligger over vores væsentlighedsniveau. Derfor er der ikke grundlag for et forbehold for regnskabet's rigtighed, men udelukkende et forbehold for udvalgte forretningsgange og interne kontroller.

85. Rigsrevisionen har fulgt sagen om SKATs svage og mangelfulde regnskabsforvaltning på § 9 siden 2014. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 20.

Opfølgningen viste, at SKAT bl.a. havde opdateret de regnskabsmæssige rammer i form af virksomheds- og regnskabsinstruksen, beskrevet procedurerne for godkendelse af måneds- og kvartalsregnskaber for SKATs drift og beskrevet procedurerne for regnskabsgodkendelser. SKAT havde også kortlagt den organisatoriske struktur for regnskabsgodkendelser. Arbejdet med at etablere en klar opgave- og ansvarsfordeling mellem bogholderi- og regnskabsfunktionen var endnu ikke afsluttet.

Opfølgningen viste endvidere, at det fortsat var usikkert, om værdiansættelsen af SKATs immaterielle anlægsaktiver var retvisende. Der var risiko for en uens praksis for indregning af interne løn- og produktionsomkostninger for projekter med en værdi på 8-10 mio. kr. Herudover sondrede SKAT ikke korrekt mellem bevillingsfinansierede og lånefinansierede projekter. I gennemgangen af de 5 største projekter konstaterede Rigsrevisionen, at SKAT havde aktiveret omkostningerne til et projekt frem for at driftsføre dem. Der var dermed risiko for lignende fejl i andre projekter. SKAT havde udarbejdet og delvist implementeret procedurer for nedskrivningstest, men manglede fortsat at føre løbende kontrol med anvendelsen og værdiansættelsen af flere it-systemer. Det gælder fx nedskrivningen af it-systemet EFI.

86. Skatteministeriets Interne Revision (SIR) har taget 2 forbehold i erklæringen om SKATs regnskab på § 9 for 2015. Det ene forbehold skyldtes usikkerheden om nedskrivning af EFI. SKAT nedskrev hele den regnskabsmæssige værdi af EFI, opgjort til 207 mio. kr. i 2015. Herudover havde SKAT hensat 43,3 mio. kr. til yderligere omkostninger forbundet med at lukke EFI. SKAT nedskrev hele den regnskabsmæssige værdi, selv om visse funktionaliteter fortsat vil blive anvendt de næste år. Dette skyldtes, at SKAT ikke kunne opgøre værdien af de enkelte dele af systemet. Derudover var beløbet på 43,3 mio. kr. behæftet med usikkerhed.

AKTIVERING AF OMKOSTNINGER

Aktivering af omkostninger er resurseforbrug, som forventes senere at kunne udnyttes løn- og somt. Disse bogføres som aktiv med værdien af forbruget.

NEDSKRIVNINGSTEST

Ifølge årsregnskabsloven skal aktivet nedskrives til geninvesteringsværdi, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Den årlige nedskrivningstest er en samlet vurdering af nedskrivningsbehovet ud fra en række eksterne og interne indikationer.

Det andet forbehold var begrundet i, at en fejl i regnskabet for 2014 bevirker, at sammenligningstallene vedrørende nettoforpligtelser var forkerte. Beregningen af sammenligningstal i resultatopgørelsen og balancen bygger på oplysninger fra sidste regnskabsperiode. I årsrapporten for 2014 manglede SKAT at indregne en nettoforpligtelse på 125,7 mio. kr. Som følge af denne manglende indregning skulle årets resultat i 2014 have været et underskud på 114,1 mio. kr. og ikke et overskud på 11,6 mio. kr. Regnskabstallene for 2014 kunne derfor ikke anvendes til at sammenligne med regnskabstallene for 2015.

Rigsrevisionen tager ikke forbehold for de 2 områder. Det skyldes, at vi afgiver erklæring om hele Skatteministeriets regnskab, mens SIR kun erklærer sig om SKATs regnskab på § 9. Forbeholdene i SIR's erklæring er dog med til at underbygge vores vurdering om fortsat svag og mangelfuld regnskabsforvaltning vedrørende SKATs regnskab på § 9.

87. Rigsrevisionen vil følge sagen.

Forbehold for forretningsgange og interne kontroller på § 38

88. Rigsrevisionen vurderer samlet set, at regnskabsforvaltningen på § 38 fortsat er svag og utilstrækkelig. Vurderingen bygger på, at SKATs forretningsgange og interne kontroller ikke i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at SKAT aflægger et rigtigt regnskab og overholder disponeringsreglerne. SKAT har ikke i alle væsentlige henseender kontrolleret det materielle indhold i bilagene, når anmodninger om refusion af udbytteskat blev behandlet og godkendt, hvilket kan have ført til væsentlige tab for staten på grund af formodet svindel med refusion af udbytteskat. Vi har konstateret lignende svagheder vedrørende selskabsskat. Den manglende kontrol med det materielle indhold af bilag kan indebære en risiko for yderligere tab ved andre skattearter. Rigsrevisionen tager på den baggrund forbehold for SKATs forretningsgange og interne kontroller på en række områder på § 38.

På trods af den svage og utilstrækkelig regnskabsforvaltning på § 38 har vi dog ikke konstateret fejl i regnskabet, der samlet set ligger over vores væsentlighedsniveau. Vi har bl.a. revideret en række væsentlige poster uden at finde fejl. Derfor er der ikke grundlag for et forbehold for regnskabet's rigtighed, men udelukkende et forbehold for udvalgte forretningsgange og interne kontroller.

89. Rigsrevisionen har fulgt sagen om SKATs svage og utilstrækkelige regnskabsforvaltning på § 38 siden 2014. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 21.

Opfølgningen viste, at SKAT fortsat arbejdede med at styrke regnskabsaflæggelsen på § 38 og havde igangsat flere tiltag. SKAT havde bl.a. udarbejdet nye forretningsgange og interne kontroller for de lokale regnskabsgodkendelser og afstemninger. Vi konstaterede dog, at SKAT fortsat ikke havde fastlagt den anvendte regnskabspraksis for § 38. SKAT havde derfor ikke indregnet indtægterne ensartet i regnskabet på § 38 i forhold til optjeningsperioden.

FORMODET SVINDEL MED REFUSION AF UDBYTTESKAT

Skatteministeriet har bedt Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) om at undersøge, om der er svindlet med anmodninger om refusion af udbytteskat.

OPTJENINGSPERIODE

Optjeningsperioden er den periode, hvor SKAT har ret til at opkræve de danske skatter. Efter optjeningsprincippet optjener SKAT ret til fx A-skat og arbejdsmarkedsbidrag af en lønindkomst, i takt med at en arbejdstager leverer arbejdsydelser til en arbejdsgiver.

SKAT har ligesom sidste år ikke i tilstrækkelig grad organiseret regnskabsforvaltningen hensigtsmæssigt. Bl.a. manglede SKAT entydigt at placere opgaven og ansvaret for at udarbejde dokumentations- og regnskabsmateriale. Dette medførte, at SKAT ikke havde et samlet overblik over regnskabsmaterialet, og at ansvaret for de enkelte kontroller ikke var klart. Fx havde SKAT et svagt kontrolmiljø på udbytteskat, selskabsskat og håndteringen af tilgodehavender. SKATs regnskabsforvaltning af udbytteskat, selskabsskat og tilgodehavender har været svag og utilstrækkelig, da SKAT ikke havde tilstrækkelige forretningsgange og interne kontroller – hverken i den manuelle sagsbehandling eller i regnskabsaflægningen. Som konsekvens heraf var der risiko for, at selve beregningen af skattearterne for den enkelte borger eller virksomhed og for regnskabet som helhed ikke var korrekt, hvilket skabte risiko for tab for staten. Som yderligere konsekvens heraf har vi konstateret, at SKAT ikke havde beregnet renter på en række tilgodehavender.

SKAT havde ikke et tilstrækkeligt overblik over de regnskabsmæssige sammenhænge mellem it-systemerne. SKATs krav til interne kontroller var ikke defineret eller kendt af medarbejderne, og de udførte kontroller var ikke dokumenteret, ligesom de ikke var udført ensartet og i tilstrækkelig kvalitet. Derudover var der ikke en konsekvent funktionsadskillelse mellem de enkelte funktioner, fx mellem disponering, betaling og kontrol, hvilket medførte øget risiko for fejlregistreringer og besvigelser.

Vi har ligeledes konstateret, at SKAT ikke afstemmer data mellem it-systemerne i tilstrækkeligt omfang, og at det kan have betydning for, om regnskabet bliver rigtigt. SKAT afstemmer ikke data, der overføres mellem 13 væsentlige it-systemer, som understøtter inddrivelse af skatter, bidrag og afgifter, fx eIndkomst (A-skat og arbejdsmarkedsbidrag) og KOBRA (B-skat mv.). SKAT havde ikke tilfredsstillende dokumentation for de kontroller, der dog blev udført, og havde ikke implementeret en overvågning af overførslen af data mellem systemerne. Rigsrevisionen finder, at SKAT bør skærpe fokus på at afstemme data mellem it-systemerne for at mindske risikoen for fejl i overførslerne og risikoen for, at regnskabet ikke bliver rigtigt.

DEBITOR-MOTOR OPKRÆVNING (DMO)

SKATs opkrævning af virksomhedskrav behandles af opkrævningssystemet En Skattekonto – også benævnt DMO. En stor del af SKATs debitorhåndtering, dvs. håndtering af tilgodehavender, behandles i dette system. DMO har et integreret regnskabsmodul og baserer sig på en række fødesystemer, fx SAP PS.

SKATs regnskabsforvaltning var påvirket af implementeringen af it-systemerne EFI og DMO. SKAT havde ikke i tilstrækkeligt omfang udført kontroller for at sikre en fuldstændig og nøjagtig bogføring af de regnskabsdata, der blev overført til DMO. Fx afstemte SKAT ikke løbende mellem DMO og øvrige fødesystemer, ligesom SKAT ikke gennemførte manuelle kontroller, som kompenserede for de manglende afstemninger. SKAT undlod at tilskrive renter på en lang række virksomheders for sent betalte fordringer, da der fortsat var problemer med renteberegningen i DMO. En anden årsag var, at SKAT var i tvivl om grundlaget for opkrævningen af renter. Den manglende systemunderstøttelse betyder også, at SKAT fortsat ikke rykker skyldnerne og tilskrives renter på en række motorafgifter.

90. SKAT havde endvidere ikke forretningsgange og interne kontroller, der sikrede, at forpligtelser eller tilgodehavender som følge af verserende og afsluttede skattesager blev indregnet i regnskabet på det tidspunkt, hvor de blev konstateret. SKAT indregnede først de økonomiske konsekvenser af verserende og afsluttede sager, når beløbene blev ind- eller udbetalt, hvilket ikke var i overensstemmelse med statens regnskabsregler, jf. budgetvejledningens pkt. 2.2.4.2. Dette har betydet, at SKAT manglede at indregne en forpligtelse i regnskabet, hvor SKAT havde opkrævet for meget i moms.

Sagen var en udløber af en dom fra EU-Domstolen fra 13. marts 2014. Domsafgørelsen betød, at bl.a. en række virksomheder og pensionsselskaber fejlagtigt havde betalt for meget i moms. SKAT skønnede i juni 2016, at der til dato var anmodet om tilbagebetaling på i alt ca. 5 mia. kr. Hertil kommer rentegodtgørelse for perioden, fra den uretmæssige moms blev indbetalt frem til tilbagebetalingstidspunktet. Anmodningerne om tilbagebetaling svarede imidlertid ikke direkte til forpligtelsen, idet anmodningerne bl.a. indeholdt krav stillet af både køber og sælger i en handel. SKAT mangler på nuværende tidspunkt fortsat at afklare, hvem der har betalt for meget i moms, og har derfor ikke kunnet opgøre den præcise gældsforpligtelse. Rigsrevisionen finder dog, at SKAT inden regnskabsafslutningen burde have foretaget en foreløbig opgørelse af forpligtelsen og have foretaget en hensættelse af forpligtelsen i forbindelse med udarbejdelsen af regnskabet for 2015.

91. Rigsrevisionen vil følge sagen.

SKATs forvaltning af tilgodehavender og restancer

92. De næste 3 sager handler primært om SKATs forvaltning af tilgodehavender og restancer. Indledningsvist er forholdet mellem SKATs tilgodehavender og de samlede offentlige restancer forklaret i boks 3.

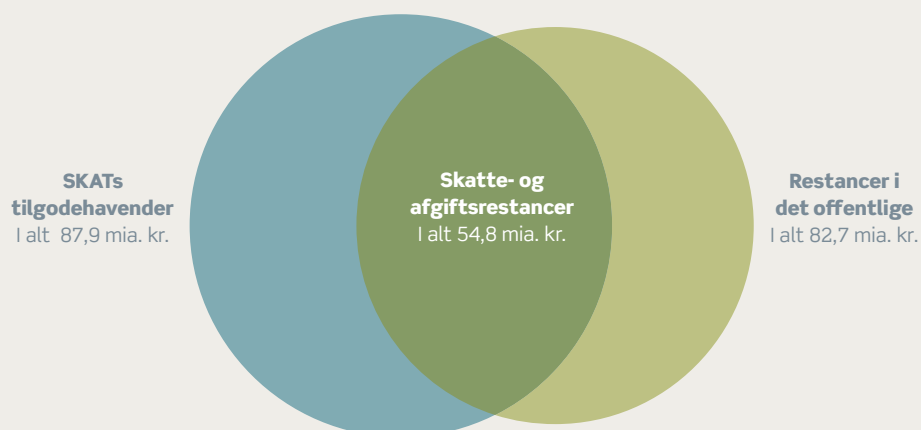
BOKS 3

SONDRINGEN MELLE SKATS TILGODEHAVENDER OG DE SAMLEDE OFFENTLIGE RESTANCER

Et *tilgodehavende* er det, som SKAT har til gode hos borgeren eller virksomheden i en konkret sag. Det kan fx være manglende indbetaling af restskat eller et momskrav vedrørende en bestemt periode.

En *restance* er et tilgodehavende, som ikke er betalt efter sædvanlig rykkerprocedure og derefter er oversendt til inddrivelse i SKAT. SKAT inddriver restancer for alle offentlige myndigheder, så de samlede restancer på 82,7 mia. kr. består af både skatte- og afgiftsrestancer og alle øvrige restancer til det offentlige.

Forholdet mellem SKATs tilgodehavender og de offentlige restancer for 2015 er vist nedenfor.

Note: SKATs tilgodehavender er pr. 31. december 2015 reduceret med 8 mia. kr. ved en regnskabsmæssig efterpostering. Beløbet svarer til værdien af de tilgodehavender, SKAT har estimeret som ikke-retskraftige pr. 31. december 2015. Restancerne er ikke tilsvarende reduceret, hvorfor tallene ikke er fuldt sammenlignelige.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af oplysninger fra SKATs regnskab for 2015 og SKATs redegørelse til Skatteudvalget.

Det fremgår af figuren i boks 3, at SKAT opgjorde sine tilgodehavender til 87,9 mia. kr. ultimo 2015. Samtidig havde SKAT som inddrivelsesmyndighed ansvaret for at inddrive de i alt 82,7 mia. kr., som det offentlige ifølge SKATs redegørelse til Skatteudvalget havde i samlede restancer. Af de 82,7 mia. kr. opgjorde SKAT de 54,8 mia. kr. som skatte- og afgiftsrestancer – altså restancer, der var en del af SKATs egne tilgodehavender.

Fortsat usikkerhed om værdien af SKATs tilgodehavender på § 38

93. Rigsrevisionen har siden 2012 fulgt SKATs værdiansættelse af tilgodehavender på § 38. I 2014 var usikkerheden så stor, at vi tog forbehold for værdien af tilgodehavenderne. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 23.

Opfølgningen viste, at SKAT opgjorde de samlede tilgodehavender til 87,9 mia. kr. ultimo 2015 mod 94,5 mia. kr. ultimo 2014 – et fald på ca. 6,6 mia. kr. Der var i 2012, 2013 og 2014 usikkerhed om opgørelsen af tilgodehavender.

For at sikre, at værdien af tilgodehavender blev mere korrekt, udarbejdede SKAT et estimat over, hvor mange tilgodehavender der ikke var retskraftige. Estimatet førte til, at SKAT reducerede sine tilgodehavender med en efterpostering på 8 mia. kr. i regnskabet på § 38. Estimatet var beregnet ud fra bl.a. en gennemgang af stikprøver foretaget af SIR og Kammeradvokaten. Blandt de 8 mia. kr. var også tab som følge af utilsigtet forældelse, fordi SKAT ikke rettidigt havde rykket skyldnerne eller oversendt tilgodehavenderne til restanceinddrivelse.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at grundlaget for estimatet er velbeskrevet, og at værdien af tilgodehavender i 2015 er opgjort på et mere retvisende grundlag end i 2014. Det er dog samtidig Rigsrevisionens vurdering, at der fortsat er usikkerhed om værdien af SKATs tilgodehavender, da SKAT endnu ikke har gennemgået alle sager. Usikkerheden er dog nu reduceret til et niveau, hvor der ikke længere er grundlag for et forbehold.

Rigsrevisionen vil følge sagen.

Fortsat problemer med SKATs inddrivelse af de offentlige restancer

94. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2008, hvor vi kritiserede forvaltningen af inddrivelsesopgaven. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 24.

Opfølgningen viste, at inddrivelsen af restancer i 2015 – som i de foregående år – var præget af de mange problemer med EFI. Skatteministeriet iværksatte flere analyser, der viste, at problemerne var så alvorlige, at SKAT besluttede at standse den automatiske inddrivelse via EFI pr. 8. september 2015. Beslutningen om at standse den automatiske inddrivelse via EFI betød, at SKATs muligheder for at løse inddrivelsesopgaven blev vanskeliggjort yderligere. Siden september 2015 har SKATs konkrete inddrivelsesindsats været fokuseret på håndtering af frivillige indbetalinger og virksomhedsrestancer med høj risiko for tab. Figur 3 viser, hvilke udfordringer SKAT havde med utilsigtet forældelse og manglende inddrivelse af restancer som følge af EFI.

VÆRDIEN AF TILGODEHAVENDER

Værdien af tilgodehavender afhænger af 3 forhold:

- At fordringen er retskraftig. Hvis ikke, skal tilgodehavendet nedskrives. Der henvises til pkt. 93.
- At skyldneren kan og vil betale. Der henvises til pkt. 101.
- Tidspunktet for, hvornår en indtægt – og dermed et tilgodehavende – skal medtages i regnskabet. Der henvises til pkt. 101.

FORÆLDELSE

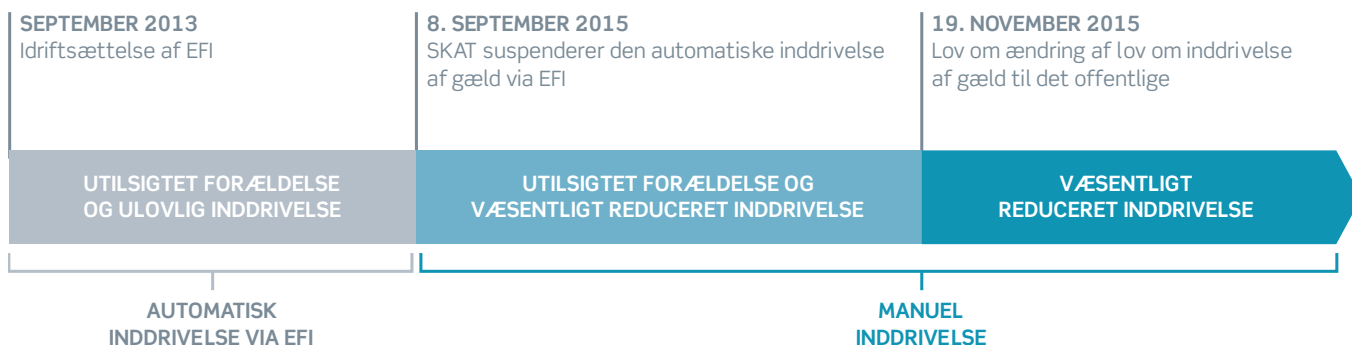
Et tilgodehavende eller en restance bliver forældet, hvis myndigheden, der har tilgodehavendet, ikke aktivt har afbrudt forældelsen inden forældelsesdatoen. Forældelse sker efter henholdsvis 3, 5 eller 10 år, afhængigt af tilgodehavendets type.

UTILSIGTET FORÆLDELSE

Utilsigtet forældelse sker, hvis tilgodehavendet bliver forældet, uden at myndigheden aktivt har besluttet at undlade at afbryde forældelsen.

FIGUR 3

SKATS UDFORDRINGER MED INDDRIVELSE AF RESTANCER

Kilde: Rigsrevisionen.

Det fremgår af figur 3, at SKAT havde problemer med utilsigtet forældelse og ulovlig inddrivelse fra idriftsættelsen af EFI i september 2013. Problemerne skyldtes bl.a. et fejlbehæftet datagrundlag og fejl i systemopsætningen i EFI, der medførte fejl i forældelsesdatoer. Fejlene betød, at restancer utilsigtet blev forældet, samtidig med at SKAT i nogle tilfælde inddrev på ikke-retskraftige restancer. Med standsningen af den automatiske inddrivelse via EFI pr. 8. september 2015 stoppede den ulovlige inddrivelse på ikke-retskraftige restancer. Det betød samtidig, at inddrivelsen af restancer faldt markant. Den utilsigtede forældelse på retskraftige restancer blev midlertidigt stoppet med lovændringer den 19. november 2015, der suspenderede forældelsen af offentlige restancer.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen giver anledning til en udtalelse om forvaltningen i erklæringen. SKATs problemer med at inddrive de offentlige restancer bliver uddybet i det følgende.

Utilsigtet forældelse af restancer

95. SKAT har gennem de seneste år gennemgået restancerne for at undgå, at restancerne utilsigtet forældes, fordi forældelsesfristen udløber. SKATs gennemgang af restancer har vist, at et større antal restancer alligevel er blevet utilsigtet forældet. Ligesom i 2014 inddrev SKAT restancer ved automatisk inddrivelse via EFI frem til den 8. september 2015.

SKAT har i en redegørelse til Skatteudvalget i december 2015 oplyst, at der er konstateret utilsigtet forældelse på ca. 458 mio. kr. nominelt i 2015. SKAT har til Rigsrevisionen oplyst, at der ifølge oplysningerne i EFI alene i perioden 8. september - 19. november 2015 var forældet ca. 235.000 fordringer til en estimeret værdi af ca. 685 mio. kr. Dertil kommer de tilhørende inddrivelsesrenter. SKAT understregede dog, at datakvaliteten var i en sådan stand, at SKAT ikke kunne konkludere, at en fordring var forældet, blot fordi fordringen havde en forældelsesdato i denne periode. Den konstaterede forældelse af restancer på ca. 458 mio. kr. nominelt er således væsentligt mindre end det tal, der ifølge oplysningerne i EFI stod til at forælde. Forskellen skyldes, at SKAT endnu ikke har gennemgået oplysningerne i EFI for at konstatere, om fordringerne reelt er forældede.

SKAT havde tidligere vurderet, at ca. $\frac{2}{3}$ af de forældede restancer vedrørte kunder, hvor muligheden for at inddrive gælden var begrænset. Så selv hvis forældelsen var blevet afbrudt, ville muligheden for at inddrive gælden være begrænset. Derfor vurderede SKAT, at der var tale om et betydeligt mindre reelt tab for det offentlige end det samlede opgjorte tab af restancer. Rigsrevisionen er enig, men finder fortsat, at SKAT som inddrivelsesmyndighed burde have sikret, at restancerne ikke unødigt blev forældede.

En lov om suspension af forældelsen af offentlige restancer trådte i kraft den 19. november 2015. Loven suspenderede forældelsesfristen for alle retskraftige fordringer i 3 år, så forældelsesfristen tidligst regnes fra den 20. november 2018. Vedtagelsen af loven betyder, at der i de kommende år ikke vil forekomme nye utilsigtede forældelser. SKAT vurderer dog, at der fortsat kan være utilsigtede forældelser i den eksisterende fordringsmasse, som endnu ikke er identificeret.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at SKAT også i 2015 har haft problemer med utilsigtet forældelse af restancer, men vurderer, at problemet midlertidigt er løst via loven om suspension af forældelsesfristen.

Rigsrevisionen vil følge denne del af sagen.

Usikkerhed om størrelsen af de samlede offentlige restancer

96. De samlede offentlige restancer steg ifølge SKATs opgørelse fra 70,4 mia. kr. i 2014 til 82,7 mia. kr. ultimo 2015. I lighed med 2014 havde SKAT således problemer med stigende offentlige restancer.

SKAT har arbejdet med at afstemme SKATs interne systemer, så eventuelle forskelle mellem DMI og SKATs egne fordringshaversystemer blev identificeret og håndteret. Afstemningerne viste forskelle på i alt ca. 635 mio. kr. SKAT har oplyst, at hovedparten af afvigelserne skyldtes fejl i SKATs egne fordringshaversystemer, og at de er rettet regnskabsmæssigt inden den 31. december 2015.

Herudover havde SKAT ikke løbende afskrevet ikke-retskraftige fordringer og havde ikke afbrudt forældelsen på fordringer, inden loven om suspension af forældelsen af offentlige restancer trådte i kraft.

I opgørelsen af restancer indgår endvidere ikke de tilgodehavender, der fejlagtigt ikke er rykket for, og som skulle have været sendt til inddrivelse, når de ikke blev betalt. Dermed er de samlede offentlige restancer lavere, end hvis SKAT løbende havde sikret, at alle tilgodehavender blev rykket og sendt til inddrivelse.

Rigsrevisionen konstaterer, at der fortsat er usikkerhed om størrelsen af de samlede offentlige restancer.

Rigsrevisionen vil følge denne del af sagen.

FORÆLDELSES- AFBRYDELSE

Forældelsen afbrydes, når skyldneren over for fordringshaveren udtrykkeligt eller ved sin handlemåde erkender sin forpligtelse. Derudover kan forældelse afbrydes ved, at SKAT giver skyldneren underretning om afgørelse om lønindeholdelse, eller hvis SKAT tager retslige skridt mod skyldneren.

DEBITORMOTOR- INDDRIVELSE (DMI)

Regnskabsmodulet i EFI hedder DMI og behandler regnskabsdata for EFI.

Usikkert, om SKAT inddriver de offentlige restancer efter reglerne

97. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014, hvor vi tog forbehold for, om SKATs inddrivelse af de offentlige restancer var i overensstemmelse med reglerne. Baggrunden for forbeholdet var, at SKAT havde inddrevet på ikke-retskraftige restancer i 2014, hvilket kompromitterede retssikkerheden for de berørte borgere og virksomheder. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 25.

SKAT har oplyst, at SKAT også i 2015 i konkrete tilfælde havde inddrevet på ikke-retskraftige restancer. Årsagen var manglende systemunderstøttelse, og at det fejlbehæftede daggrundlag i EFI medførte, at et ukendt antal restancer fejlagtigt fremstod som retskraftige, men reelt var forældede.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at der også i 2015 har været tilfælde, hvor SKATs inddrivelse af offentlige restancer ikke er sket efter reglerne. Rigsrevisionen vurderer, at sagen giver anledning til en udtalelse om forvaltningen i erklæringen.

I forbindelse med beslutningen om at standse den automatiske inddrivelse via EFI pr. 8. september 2015 er den ulovlige inddrivelse dog bragt til ophør. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at sagen kan afsluttes.

Fejl i opgørelsen og manglende overholdelse af frister for sagsbehandlingstider i SKAT

98. Revisionen af SKATs sagsbehandlingstider viste, at SKAT i flere tilfælde ikke har overholdt tidsfristen for sagsbehandlingstider. SKAT havde i 2015 en overordnet målsætning om, at 90 % af alle sager skulle afsluttes inden for sagstypens fastsatte frist. Revisionen viste dog, at SKATs samlede overholdelse af sagsbehandlingsfristerne i de første 7 måneder af 2015 lå på mellem 68,1 % og 77,6 %.

Ved gennemgang af udvalgte områder i SKAT konstaterede vi bl.a., at der for sagsbehandlingstider vedrørende afdelingen Person var opstillet en målsætning om, at 90 % af sagerne var afsluttet inden for sagsbehandlingsfristen. Denne frist var for en stor del af sagernes vedkommende 90 dage. Revisionen viste, at fristoverholdelsen for de første 3 kvartaler af 2015 var på henholdsvis 70,3 % i 1. kvartal, 86,2 % i 2. kvartal og 73,6 % i 3. kvartal.

Revisionen viste endvidere, at SKAT havde fejl i opgørelsen af sagsbehandlingstiden i en række sager. En stikprøvegennemgang på områderne Person, Jura og Erhvervsrestancer viste, at der var fejl i 19 ud af 52 stikprøver.

Rigsrevisionen finder, at SKAT har væsentlige udfordringer med at sikre, at behandlingen af sager overholder de fastsatte frister for sagsbehandlingstiden, ligesom SKAT fortsat bør arbejde med at sikre en valid opgørelse af sagsbehandlingstiderne.

Manglende omkostningsfordeling mellem Skatteministeriets departement og SKAT

99. Revisionen af Skatteministeriets departement og SKAT viste, at departementet ikke i sit eget regnskab har medtaget udgifter til husleje, bygningsdrift, it-drift mv., siden SKAT i 2013 blev udskilt som selvstændig styrelse. Disse omkostninger blev afholdt af SKAT og udgjorde 37,3 mio. kr. i 2015. Rigsrevisionen havde tidligere bemærket, at formålet med omkostningsfordeling var at sikre, at regnskaberne for de enkelte virksomheder har den informationsværdi, der forventes af omkostningsbaserede regnskaber. Desuden bør der være ens regnskabsprincipper på tværs i koncernen for at få et bedre sammenligningsgrundlag mellem regnskaberne.

Departementet indregnede ikke de omtalte omkostninger i departementets 2 store projekter vedrørende Implementeringscenter for Ejendomsvurderinger (ICE) og Implementeringscenter for Inddrivelse (ICI). Det er i strid med Moderniseringsstyrelsens regler.

Rigsrevisionen finder, at værdien af egne udviklingsprojekter ikke bliver opgjort i overensstemmelse med Moderniseringsstyrelsens regelsæt. Rigsrevisionen finder, at departementet skal indregne sin egen andel af fællesudgifterne i sit regnskab og aktivere indirekte produktionsomkostninger på de 2 udviklingsprojekter.

Manglende sparsommelighed ved betaling til Skatteministeriets tidligere departementschef

100. Den tidligere departementschef i Skatteministeriet blev hjemsendt i marts 2012. Departementschefen modtog fuld løn inkl. pension, indtil stillingen blev nedlagt med udgangen af april 2016. Den tidligere departementschef overgik herefter til rådighedsløn i 3 år.

Den daværende skatteminister valgte i marts 2012 ifølge Moderniseringsstyrelsen, at der skulle ansættes en ny departementschef i en varig stilling frem for i en konstitueret stilling. Skatteministeriet har dermed haft 2 departementschefer i 4 år. Ministerens beslutning medfører, at den tidligere departementschef modtager løn som departementschef i samlet 7 år uden at fungere som departementschef.

Rigsrevisionen kan konstatere, at den tidligere departementschef få måneder før sin fratrædelse modtog et ekstraordinært pensionstilskud på 450.000 kr. som et engangsbeløb efter aftale med Moderniseringsstyrelsen. Moderniseringsstyrelsen har dermed på vegne af Skatteministeriets departement påført staten en udgift, uden at der har været en forpligtelse hertil, og uden at der er udsigt til, at staten får en egentlig modydelse for udgiften.

Moderniseringsstyrelsen har oplyst, at den tidligere departementschef efter sin hjemsendelse blev tilbudt en anden stilling. Stillingen var en tjenestemandstilling som kommitteret i lønramme 39, men hvor lønnen ville blive fastlagt efter forhandling. Stillingen var en 5-årig åremålsstilling uden tilbagegang, men med mulighed for forlængelse. Stillingens indhold var ifølge referaterne fra møder mellem Moderniseringsstyrelsen og departementschefens advokat ikke interessant for den tidligere departementschef, og tilbuddet blev derfor afslået. Rigsrevisionen finder, at Moderniseringsstyrelsen burde have overvejet, om flere stillinger kunne have været relevante for at undgå betaling af rådighedsløn i 3 år.

AKTØRER I SAGEN

Moderniseringsstyrelsen og Justitsministeriets departement har bistået Skatteministeriets departement med at behandle hele sagen på grund af inhabilitet i Skatteministeriets departement.

For at kunne vurdere sagens tidsmæssige udstrækning har vi bedt Moderniseringsstyrelsen redegøre for og dokumentere tidsforløbet fra regeringsdannelsen i juni 2015, til der blev indgået en aftale i januar 2016. Dokumenterne i sagen viste, at der fra regeringsdannelsen i juni 2015 medgik tid, bl.a. i Moderniseringsstyrelsen, til at afsøge omplaceringsmuligheder, forhandle mulige lønvilkår og gennemgå regelgrundlaget ved forskellige afskedigelses-scenarier. Rigsrevisionen vurderer på baggrund af dokumenterne, at der i denne periode har været fremdrift i sagen.

Rigsrevisionen vurderer, at det er en kompleks sag, hvor der ikke er fortilfælde. Rigsrevisionen kan konstatere, at Skatteministeriet i en periode på 4 år har haft 2 departementschefstillinger. Det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at Moderniseringsstyrelsen på vegne af Skatteministeriet i højere grad burde have udvist sparsommelighed både i forhandlingen af det ekstraordinære pensionstilskud på 450.000 kr. og ved at tilbyde mere end én stilling som alternativ til rådighedsløn.

Fortsat uklarhed om anvendt regnskabspraksis på § 38

101. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2010 om regnskabsprincipper for SKATs tilgodehavender. Sagen omfatter endvidere SKATs arbejde med at sikre en ensartet anvendt regnskabspraksis for indtægter samt kontoanvendelse, kontobro og opdatering af konteringsvejledning mv. De afledte problemer ved den manglende afklaring om anvendt regnskabspraksis indgår også i pkt. 89. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 40.

Finansudvalget noterede sig ved Akt 54 19/12 2013, at SKAT ville ændre anvendt regnskabspraksis, så tilgodehavenderne ikke skulle optages i regnskabet med den nominelle værdi, men med et beløb svarende til den skønnede betalingsevne. Opfølgningen viste, at SKAT ikke som forventet i 2013 havde ændret anvendt regnskabspraksis for tilgodehavender med virkning fra 2015. SKAT har derfor i 2015 bogført værdien af tilgodehavenderne efter samme anvendt regnskabspraksis som hidtil. Årsagen hertil var, at SKAT omkring årsskiftet 2015/16 vurderede, at der ikke inden regnskabsafslutningen kunne opgøres et pålideligt og dokumenteret skøn over betalingsevnen, bl.a. fordi SKAT havde stoppet et system, der blev brugt til at beregne betalingsevne, da Kammeradvokaten havde vurderet, at systemet indsamlede data ulovligt.

Rigsrevisionen er enig med SKAT i, at det ikke var hensigtsmæssigt at ændre anvendt regnskabspraksis for tilgodehavender, når SKAT ikke kunne opgøre værdien efter en ny anvendt regnskabspraksis pålideligt.

Opfølgningen viste endvidere, at SKATs arbejde med at sikre en ensartet anvendt regnskabspraksis for bl.a. indtægterne og kontoanvendelsen fortsat ikke var afsluttet. SKAT forventer, at arbejdet tidligst afsluttes i 2017.

Rigsrevisionen finder, at fremdriften ikke har været tilstrækkelig, og at SKAT i 2016 bør prioritere at fastlægge en overordnet anvendt regnskabspraksis for § 38 for både indtægter, omkostninger, aktiver og passiver.

Rigsrevisionen vil fortsat følge sagen.

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

Anvendt regnskabspraksis er en redegørelse for de indregningsmetoder og det målegrundlag (værdiansættelsen), der er anvendt i regnskabet. I forbindelse med regnskabsafslæggelsen informeres der om anvendt regnskabspraksis, så regnskabslæseren er bekendt med metoden i regnskabet.

Ingen væsentlige fejl på balancen i regnskabet på § 38

102. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014 om fejl på en række balanceposter i regnskabet på § 38. Skatter og afgifter. Dette medførte, at vi i 2014 tog forbehold for rigtigheden af balancen i regnskabet på § 38. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, jf. pkt. 22.

Rigsrevisionen har ikke konstateret væsentlige fejl på balancen på § 38 for 2015 og vurderer, at sagen kan afsluttes.

Fortsat utilstrækkelig it-sikkerhed i SKAT

103. SKAT opkræver skatter, bidrag og afgifter for ca. 630 mia. kr. årligt. SKAT benytter ca. 150 forskellige it-systemer, som behandler fortrolige oplysninger om borgere og virksomheder. It-driften af mange af SKATs systemer er outsourcet til forskellige eksterne leverandører. It-anvendelsen i SKAT er både kompleks og forretningskritisk. Rigsrevisionen finder det derfor afgørende, at SKAT styrer og kontrollerer it-systemerne betryggende. Rigsrevisionen har siden 2013 fulgt op på en sag om manglende it-sikkerhed i SKAT. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 27. Sagen kan endnu ikke afsluttes, da hovedparten af problemerne ikke er løst. Som led i vores turnusrevision har vi i 2015 revideret yderligere en række systemer i SKAT. Da problemerne i stort omfang er de samme, som vi tidligere har peget på, har vi valgt at samle sagerne.

Utilstrækkelige generelle it-kontroller (basiskontroller)

104. Revisionen af de generelle it-kontroller sker efter en rotationsplan og har i 2015 bl.a. omfattet eksterne konsulenter og ændringsstyring.

Revisionen viste, at SKATs rammekontrakt om it-konsulentbistand ikke indeholder en klar tilkendegivelse af konsekvenserne, hvis en ekstern konsulent eller en it-driftsleverandørs medarbejder ikke efterlever SKATs krav til informationssikkerhed.

Revisionen viste også, at SKAT ikke anvender fælles principper og værktøjer ved programændringer. Ved programændringer for flere væsentlige it-systemer havde SKAT ikke dokumentation for, at ændringerne blev testet og godkendt inden idriftsættelse i produktionsmiljøet. Disse mangler medfører risiko for fejl eller driftsstop i it-systemerne, så SKAT ikke kan inddrive skatter og afgifter.

Rigsrevisionen vurderer, at SKAT bør have særligt fokus på at rette op på disse forhold, da de kan medvirke til at understøtte it-systemernes driftssikkerhed.

Svage kontroller i TastSelvBorger og eIndkomst

105. Revisionen viste, at TastSelvBorger ikke kan afvise forsøg på misbrug af fradragsfelter i forskudsopgørelser og årsopgørelser. SKAT opdager dog en del af forsøgene på misbrug ved stikprøvevise manuelle opslag og ved at sammenholde oplysningerne i flere forskellige systemer.

Revisionen viste desuden, at de indkomstoplysninger, som SKAT stiller til rådighed for kommunerne i eIndkomst, og som kommunerne anvender til at beregne sociale ydelser til borgerne, ikke altid svarer til de indberettede oplysninger, hvilket skyldes lejlighedsvis systemfejl i eIndkomst. Dette kan også medføre risiko for, at kommunerne ikke beregner sociale ydelser til borgerne på et korrekt grundlag.

Rigsrevisionen vurderer, at der er svage kontroller i TastSelvBorger og eIndkomst, som medfører risiko for, at it-systemerne kan misbruges. Virksomhedernes medarbejdere kan fx få udbetalt for meget overskydende skat eller offentlige ydelser på et fejlagtigt grundlag. Borgerne kan også få udbetalt sociale ydelser på et forkert grundlag. Rigsrevisionen finder, at SKAT bør styrke kontrollerne i TastSelvBorger og eIndkomst.

Samlet vurdering af it-sikkerheden i SKAT

106. Rigsrevisionen kan konstatere, at der er væsentlige udfordringer med it-sikkerheden. Rigsrevisionen finder det på den baggrund nødvendigt, at SKAT sætter fokus på at forbedre it-sikkerheden.

4.6. § 10. ØKONOMI- OG INDENRIGSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Økonomi- og Indenrigsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Økonomi- og Indenrigsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Økonomi- og Indenrigsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Økonomi- og Indenrigsministeriet og den udførte revision

107. Økonomi- og Indenrigsministeriet bestod af 6 virksomheder, da finansloven for 2015 blev vedtaget, jf. tabel 8. Ministeriet blev dog nedlagt ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret. Ministeriets ressortområder overgik til bl.a. Finansministeriet og det nyoprettede Social- og Indenrigsministerium.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, skal der aflægges regnskab for det nu nedlagte Økonomi- og Indenrigsministerium, og regnskabet skal opstilles på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 6 virksomheder. Det er Social- og Indenrigsministeriet, der har aflagt Økonomi- og Indenrigsministeriets regnskab for 2015.

TABEL 8

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	199.612	
Danmarks Statistik	611	
Statsforvaltningen	465	
Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning	149	
CPR-administrationen	148	
De Økonomiske Råd	27	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

Note: Økonomi- og Indenrigsministeriet havde endvidere indtægter på 57,8 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

108. Departementet administrerer bloktilskud og øvrige tilskud til kommuner og regioner, herunder statstilskud til regionerne for 90,6 mia. kr. samt bloktilskud og beskæftigelses-tilskud til kommunerne for henholdsvis 64,8 mia. kr. og 11,5 mia. kr. Rigsrevisionen har bl.a. haft særligt fokus på regnskabsforvaltningen i CPR-administrationen og De Økonomiske Råd. Desuden har vi revideret departementets administration af partistøtte.

Revisionen har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

4.7. § 11. JUSTITSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Justitsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Justitsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Justitsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Justitsministeriet og den udførte revision

109. Justitsministeriet bestod i 2015 af 9 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 3 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 9.

TABEL 9

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Politiet og anklagemyndigheden ²⁾	14.920	Væsentlige fejl i hensættelser til skyldige feriepenge, jf. pkt. 111.
Kriminalforsorgen	3.528	Har hensat forpligtelser i strid med statens regelsæt, jf. pkt. 112. Utilfredsstillende vagtplanlægning, jf. pkt. 113.
Domstolsstyrelsen	2.817	Status for logning og overvågning af dataaktivitet, jf. afsnit 3.2, pkt. 50-60.
Udlændingestyrelsen	2.599	Forbedret beskyttelse af oplysninger om asylansøgere i Indkvarterings- og ydelsesBeregningsSystemet, jf. pkt. 114.
Departementet	480	
Civilstyrelsen	218	
Datatilsynet	24	
Politiklagemyndigheden	21	
Tilsynet med Efterretningstjenesterne	6	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Dansk Røde Kors' Asylafdeling ²⁾	1.225	
Rådet for Sikker Trafik	136	
Det Kriminalpræventive Råd	53	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

110. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af politiet og anklagemyndigheden, Kriminalforsorgen og Domstolsstyrelsen, der er de største virksomheder på ministerområdet. Virksomhederne er relativt løntunge med driftsmæssige opgaver og samfundsvigtige it-systemer. Revisionen har derfor især været rettet mod lønforvaltningen, den generelle regnskabsforvaltning og it-sikkerheden i de udvalgte virksomheder.

Udvalgte revisionsresultater

Væsentlige fejl i hensættelser til skyldige feriepenge hos politiet og anklagemyndigheden

111. Rigspolitiet havde hensat 992 mio. kr. til at imødekomme skyldige feriepengeforpligtelser. Opgjort efter Moderniseringsstyrelsens vejledning på området burde hensættelsen imidlertid have været 1.112 mio. kr. Konsekvensen af Rigspolitiets fremgangsmåde var, at den samlede hensættelse i regnskabet for 2015 var opgjort med 120 mio. kr. eller 11 % mindre end beregnet efter den gældende vejledning.

Rigspolitiet havde ved opgørelsen af skyldige feriedage ved årets udgang fratrukket 5 feriedage pr. årsværk med den begrundelse, at ca. 5 feriedage i praksis ville blive overført til nyt ferieår, der begynder den 1. maj i det følgende regnskabsår. Rigsrevisionen finder, at flytning af restferiedage i løbet af et regnskabsår ikke påvirker opgørelsen af skyldige feriedage ved årets udgang.

Rigspolitiet havde fulgt samme fremgangsmåde, siden Moderniseringsstyrelsen senest ændrede ordningen i 2010. Den fejlagtige beregningsmetode kan også have betydning for årets resultat. Rigspolitiet er i dialog med Moderniseringsstyrelsen om den fremadrettede håndtering af feriepengeforpligtelsen.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Rigspolitiet gennem en årrække ikke har fulgt reglerne på området.

Kriminalforsorgen har hensat forpligtelser i strid med statens regelsæt

112. Kriminalforsorgen havde indregnet en hensat forpligtelse til køb af telte til indkvartering af afviste asylansøgere. Indkøbet af telte er et led i regeringens asylpakke. Regeringen besluttede i december 2015, at Kriminalforsorgen skulle igangsætte indkøb af telte for 30 mio. kr., men indkøbet blev efterfølgende udskudt til 2016.

Efter regnskabsafslutningen meddelte Finansministeriet, at hensættelsen ikke var i overensstemmelse med regnskabsreglerne, da Kriminalforsorgen hverken havde en retlig eller faktisk forpligtelse til at afholde udgiften. Kriminalforsorgen skulle derfor tilbageføre hensættelsen i 2016 og optage beløbet som en indtægt på forslag til lov om tillægsbevilling for 2016 for at undgå, at den tilbageførte hensættelse forøgede Kriminalforsorgens råderum i 2016.

Rigsrevisionen er enig med Finansministeriet i, at hensættelsen var i strid med regnskabsreglerne, da staten ved regnskabsafslutningen ikke havde nogen forpligtelser over for tredjemand vedrørende køb af telte.

Rigsrevisionen konstaterede endvidere, at det var uklart, hvor stort et beløb der faktisk var hensat til formålet. I årsrapporten havde Kriminalforsorgen oplyst en samlet forpligtelse på 39 mio. kr. til køb af telte og en igangværende retssag om feriepenge. Hensættelsen indbar, at Kriminalforsorgens overskud blev nedbragt tilsvarende, og at resultatet for 2015 blev 0 kr.

Fordelingen mellem de 2 formål var ikke oplyst i årsrapporten, men det fremgik af et internt notat, at Kriminalforsorgen havde opgjort kravet vedrørende søgsmålet om feriepenge til 22,3 mio. kr. og udgiften til køb af telte til ca. 23 mio. kr. Den samlede forpligtelse blev således anslået til 45,3 mio. kr. Begge beløb var ifølge notatet opgjort med nogen usikkerhed. Desuden fremgik det af notatet, at Kriminalforsorgen ikke havde hensat det fulde beløb på 45,3 mio. kr., men kun 39 mio. kr., da det videreførte overskud fra tidligere år ikke måtte anvendes.

Rigsrevisionen finder, at Kriminalforsorgen ikke var berettiget til at foretage hensættelse til køb af telte, og at dokumentationen for beløbets størrelse var mangelfuld. Konsekvensen af hensættelsen var, at det blev muligt for Kriminalforsorgen at overføre uforbrugte bevillinger fra 2015 til 2016, uden at dette fremgik af statsregnskabets bevillingsafregning. Dette finder Rigsrevisionen utilfredsstillende.

Utilfredsstillende vagtplanlægning i Kriminalforsorgen

113. Vagtplanlægningen i Statsfængslet Østjylland understøttede ikke en sparsommelig anvendelse af lønmidlerne. Der var ubesatte vagter allerede ved udmeldingen af vagtplanen i flere måneder i både 2014 og 2015. I september 2015 var der ca. 200 ubesatte vagter, allerede da vagtplanen blev meldt ud. Hertil kommer vagter, der skal besættes som følge af sygdom o.l. De ubesatte vagter måtte efterfølgende besættes med medarbejdere, der fik overarbejdsbetaling, og som derfor blev aflønnet med tillæg på 50 %. Alene i Statsfængslet Østjylland blev der i 2014 og 2015 samlet udbetalt ca. 6,4 mio. kr. i overarbejdsbetaling. Rigsrevisionen fandt, at fængslet ikke havde tilpasset vagtplanlægningen til personalebehovet, hvilket medførte unødigt udbetaling af overarbejde.

Rigsrevisionen fandt samtidig, at ledelsen i fængslet ikke sikrede, at der blev taget de nødvendige arbejdsmiljømæssige hensyn, når ledelsen tilrettelagde medarbejdernes arbejdstid. Revisionen viste således, at flere medarbejdere havde haft mange ekstravagter og dobbeltvagter, dvs. vagter af op til 16 timers varighed. En medarbejder havde fx haft 15 ekstravagter på en måned, og en medarbejder havde arbejdet 19 dage i træk, selv om arbejdsmiljøreglerne højst tillader, at man arbejder 10 dage i træk. Flere medarbejdere havde haft mere end 500 overarbejdstimer på et år, og en enkelt op imod 1.000 timer. Ved gennemgangen af tidsregistreringer for de udvalgte medarbejdere var der eksempler, hvor medarbejdere havde haft op til 12 dobbeltvagter på en måned, og hvor medarbejdere allerede ved planlægningen var blevet tildelt 8 dobbeltvagter.

Ved lønrevisionen i 2015 konstaterede vi mange af de samme forhold i Statsfængslet Østjylland, som vi tidligere har konstateret ved revisionen i Statsfængslet i Vridsløselille og Institutionen Ellebæk i 2012 og igen ved revisionen hos Københavns Fængsler i 2014.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at direktoratet vil gennemgå vagtplanlægningen. Arbejdet vil foregå i et vagtplanlægnings- og arbejdstidsteam og vil tage udgangspunkt i de kritikpunkter, som Rigsrevisionen har anført.

Rigsrevisionen har siden 2011 rettet kritik mod vagtplanlægningen. Til trods for dette viste revisionen i 2015, at der fortsat var behov for en bedre opfølgning på og styring af vagtplanlægningen i fængslerne. Rigsrevisionen finder det kritisabelt, at Kriminalforsorgens ledelse ikke tidligere har sikret den nødvendige opfølgning og et tilstrækkeligt tilsyn med fængslernes vagtplanlægning, ikke mindst fordi Kriminalforsorgen selv kan overvåge mængden af overarbejde og dobbeltvagter.

Rigsrevisionen vil følge sagen i regi af beretning nr. 6/2014 om vagtplanlægning i statslige institutioner.

Forbedret beskyttelse af oplysninger om asylansøgere i Indkvarterings- og ydelsesBeregningsSystemet

114. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om utilstrækkelig beskyttelse af følsomme oplysninger om asylansøgere i Indkvarterings- og ydelsesBeregningsSystemet. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 50.

Opfølgningen viste, at Udlændingestyrelsen nu efterlevede sikkerhedsbekendtgørelsens bestemmelser. Styrelsen tildelte brugeradgange ud fra et arbejdsbetinget behov og loggede medarbejdernes og administratorernes handlinger. Desuden havde styrelsen risikovurderet systemet og udarbejdet en brugervejledning.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

4.8. § 12. FORSVARSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Forsvarsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Forsvarsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Forsvarsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Supplerende oplysning til forståelsen af regnskabet

Uden at det modificerer vores konklusion, henleder vi opmærksomheden på oplysningerne i Forsvarets årsrapport, hvor Forsvaret oplyser om en eventualforpligtelse på mellem 0,7 mia. kr. og 1,2 mia. kr. til erstatning for skader, som udsendte medarbejdere har pådraget sig i forbindelse med internationale operationer, herunder særligt PTSD (posttraumatiske belastningsreaktioner).

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Forsvarsministeriet og den udførte revision

115. Forsvarsministeriet bestod i 2015 af 5 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for Beredskabsforbundet uden for statsregnskabet, jf. tabel 10.

TABEL 10

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiell væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Forsvaret ^{2) 3)}	20.285	Supplerende oplysning om usikkerhed vedrørende eventualforpligtelse, jf. pkt. 117. Tilstrækkelig sikkerhedsgodkendelse af produktionssystemer, jf. pkt. 118. Mangelfuld projektafslutning og afstemning af NATO-projekter, jf. pkt. 119. Tilfælde af manglende sparsommelighed for chefer i Hjemmeværnet, jf. pkt. 120-122. Status for logning og overvågning af dataaktivitet, jf. afsnit 3.2, pkt. 50-60.
Beredskabsstyrelsen ²⁾	739	
Forsvarets Efterretningstjeneste	692	
Departementet	296	
Forsvarsministeriets Interne Revision	10	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Beredskabsforbundet	28	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med Forsvarsministeriets Interne Revision.

³⁾ Forsvaret omfatter Hjemmeværnet og den tidligere Forsvarskommandos myndigheder, dvs. Værnsfælles Forsvarskommando, Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, Forsvarsministeriets Personalestyrelse (FPS), Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse (FES) og Forsvarsministeriets Regnskabsstyrelse.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

116. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af Forsvarets regnskabsafregning, som er kompleks, og på den regnskabsmæssige og administrative håndtering af organisationsændringer som følge af, at Forsvarskommandoen er nedlagt.

SÆRLOVEN

Særloven giver tidligere udsendte medarbejdere mulighed for erstatning for PTSD, som er dokumenteret 6 måneder eller senere efter udsendelsens afslutning. Hvis PTSD konstateres op til 6 måneder efter udsendelsen, behandles erstatning for PTSD efter arbejdsskadesikringsloven.

AKTSTYKKE 425-ORDNINGEN

Ordnningen giver en ydelse til overenskomstansatte, der er kommet til skade i internationale operationer, så de pågældende ligestilles økonomisk med en tilsvarende tjenestemandspension.

NSIP-PROJEKTER

Danske NSIP projekter er NATO's forsvarsinvesteringer i Danmark, som Forsvarsministeriet udfører efter aftale med og mod refusion fra NATO-landene.

Udvalgte revisionsresultater*Supplerende oplysning om usikkerhed vedrørende eventualforpligtelse i Forsvaret*

117. Forsvaret har i årsrapporten en eventualforpligtelse til at udbetale erstatninger for skader, som udsendte medarbejdere har pådraget sig i forbindelse med internationale operationer, herunder særligt PTSD (posttraumatiske belastningsreaktioner). Eventualforpligtelsen omfattede 324 anmeldte, men ikke-afgjorte sager ved Arbejdsskadestyrelsen. Sagens udfald og beløb var behæftet med betydelig usikkerhed.

Forsvaret oplyste i årsrapporten, at sagerne er omfattet af henholdsvis lov om erstatning og godtgørelse til tidligere udsendte soldater og andre statsansatte med sent diagnosticeret PTSD (særloven) og af aktstykke 425-ordningen. Eventualforpligtelsen er i årsrapporten oplyst til mellem 0,7 mia. kr. og 1,2 mia. kr. Forpligtelsen afhænger af, hvor mange sager der anerkendes efter særloven og aktstykke 425-ordningen.

Rigsrevisionen ønsker at gøre opmærksom på, at der er usikkerhed om beløbets størrelse, og har derfor afgivet en supplerende oplysning i erklæringen – i lighed med 2013 og 2014. Usikkerheden påvirker ikke vores samlede konklusion om Forsvarsministeriets regnskab, da Forsvaret har oplyst dækkende om usikkerheden i årsrapporten.

Tilstrækkelig sikkerhedsgodkendelse af produktionssystemer i Forsvaret

118. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2012 om en utilstrækkelig proces for sikkerhedsgodkendelse af væsentlige produktionssystemer i Forsvaret. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 41.

Opfølgningen viste, at Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse havde beskrevet processen for sikkerhedsgodkendelse af væsentlige it-systemer, og at Forsvarets Efterretningstjeneste havde sikkerhedsgodkendt alle væsentlige produktionssystemer.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Mangelfuld projektafslutning og afstemning af NATO-projekter i Forsvarsministeriet

119. Det danske NATO Security Investment Programme (NSIP) havde ca. 50 projekter registreret som aktive, fordi de endnu manglede at blive afsluttet administrativt. Projekterne havde en samlet projektsum på ca. 210 mio. kr., som Danmark havde fået foreløbigt refunderet fra NATO. Revisionen viste, at Forsvarsministeriet ikke systematisk havde afstemt Danmarks og NATO's opgørelser over mellemværenderne i NSIP-projekterne gennem en årække. Dette blev senest kritiseret af Forsvarsministeriets Interne Revision i 2013. Den mangelfulde håndtering af projektafslutning og afstemning betød, at det ikke var endeligt fastlagt, om Forsvarsministeriet havde modtaget korrekt refusion.

Rigsrevisionen finder, at Forsvarsministeriets afslutning af NSIP-projekter og afstemning af Danmarks og NATO's opgørelser over mellemværender vedrørende NSIP-projekter var mangelfuld.

Tilfælde af manglende sparsommelighed for chefer i Hjemmeværnet

Kompensation for mistede fridage

120. I december 2014 fik 3 chefer i Hjemmeværnskommandoen udbetalt kompensation for mistede fridage. De 3 chefers kompensation varierede fra 97.031 kr. til 220.741 kr., og samlet modtog de 466.084 kr. i betaling for mistede fridage.

Hjemmeværnskommandoen oplyste, at det ikke var muligt at afvikle "fridage til gode", fordi særlige forhold gjorde sig gældende. Det skyldtes bl.a., at øvelser afholdes i weekender af hensyn til de frivillige soldater i Hjemmeværnet, der har vanskeligt ved at deltage i øvelser på hverdage. Samtidig var det ifølge Hjemmeværnskommandoen vanskeligt efterfølgende at afspadsere mistede fridage på hverdage på grund af administrative opgaver.

Rigsrevisionen finder, at de 3 chefer bør kunne tilrettelægge tjenesten, så der ikke skal udbetales kompensation for mistede fridage. Det indgår i Rigsrevisionens vurdering, at de pågældende chefer befinder sig på de øverste ledelseslag i Hjemmeværnskommandoen og derfor har afgørende indflydelse på at tilrettelægge sin egen arbejdstid og som følge heraf også omfanget af mistede fridage.

Udenlandske tjenesterejser

121. Rigsrevisionen har undersøgt 131 af Hjemmeværnets chefers udenlandske tjenesterejser i perioden januar 2012 - august 2015. I hovedparten af sagerne forvaltede Hjemmeværnet chefernes udenlandske tjenesterejser hensigtsmæssigt. Hjemmeværnet havde dog ikke sikret tilstrækkelig dokumentation for 2 længerevarende tjenesterejsers formål og indhold forud for afrejsen. Ved de 2 rejser havde en chef rejseudgifter på 51.415 kr. til et uddannelsesforløb i USA og 21.661 kr. til et uddannelsesmodul i USA. I begge tilfælde havde Hjemmeværnet ikke fuldt ud dokumenteret og kontrolleret rejseudgifterne eller dokumenteret, at der var taget skyldige økonomiske hensyn.

Samlet vurdering

122. Sagerne viser, at højtplacerede chefer i Hjemmeværnet ikke altid udviser tilstrækkelig sparsommelighed. Rigsrevisionen finder, at Hjemmeværnskommandoen bør undgå unødigt kompensation for mistede fridage og sikre den fornødne kontrol med tjenesterejser, herunder dokumentation for, at der tages skyldige økonomiske hensyn.

KOMPENSATION FOR MISTEDE FRIDAGE

Kompensation for mistede fridage ydes, når medarbejdere, der er omfattet af særlige betingelser, ikke kan afholde det antal fridage, som de har krav på. Hvis en fridag inddrages, godtgøres arbejdstiden med afspadsning af samme varighed med et tillæg på 50 % eller med timeløn med et tillæg på 50 %. Godtgørelsen beregnes for mindst 6 timer pr. mistet fridag.

4.9. § 14. MINISTERIET FOR BY, BOLIG OG LANDDISTRIKTER

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Forbehold

Rigsrevisionen tager forbehold for forretningsgange og interne kontroller på en række områder, hvor regnskabsforvaltningen ikke er i overensstemmelse med gældende regler på området.

Konklusion

Når der ses bort fra virkningerne af ovenstående forbehold, er det Rigsrevisionens opfattelse:

- at Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægges et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Supplerende oplysning til forståelsen af regnskabet

Uden at det modificerer vores konklusion – ud over ovennævnte forbehold – henleder vi opmærksomheden på oplysningerne i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters årsrapport, hvor Erhvervs- og Vækstministeriet tager forbehold for uopdagede fejl og mangler.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter og den udførte revision

123. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter bestod af departementet, da finansloven for 2015 blev vedtaget, jf. tabel 11. Ministeriet blev dog nedlagt ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret. Ministeriets ressortområder overgik til bl.a. Erhvervs- og Vækstministeriet og Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, skal der aflægges regnskab for det nu nedlagte Ministerium for By, Bolig og Landdistrikter. Det er Erhvervs- og Vækstministeriet, der har aflagt Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters regnskab for 2015.

TABEL 11

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	9.984	<p>Forbehold for forretningsgange og interne kontroller, jf. pkt. 125.</p> <p>Usikkerhed om årsresultatet på gebyrordninger mv., jf. pkt. 126.</p> <p>Administrationen af Topleternetværket, jf. pkt. 127.</p> <p>Har hensat i strid med statens regelsæt, jf. pkt. 128.</p> <p>Supplerende oplysning om Erhvervs- og Vækstministeriets forbehold for uopdagede fejl og mangler, jf. pkt. 129.</p> <p>Forbedret regnskabsafklæggelse vedrørende tilskudsordninger, jf. pkt. 130.</p>

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

Note: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter havde endvidere indtægter på 962 mio. kr. og udgifter på 1.668 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

124. På grund af ressortændringerne har Rigsrevisionen haft særligt fokus på, om Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter regnskabsmæssigt er blevet afsluttet korrekt.

Rigsrevisionen har desuden haft fokus på departementets tilskudsforvaltning, da der de seneste år har været væsentlige revisionsbemærkninger på området.

Udvalgte revisionsresultater

Forbehold for forretningsgange og interne kontroller i departementet

125. Erhvervs- og Vækstministeriet har aflagt regnskab for det nedlagte Ministerium for By, Bolig og Landdistrikter. Registrering af udgifter, fakturahåndtering m.m. i efteråret 2015 blev foretaget på et mangelfuldt grundlag, bl.a. fordi Erhvervs- og Vækstministeriet ikke havde adgang til kritisk viden efter nedlæggelsen af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Dette har fx resulteret i, at løn- og driftsudgifter ikke er korrekt fordelt mellem departementets ordinære drift og gebyrområderne, jf. pkt. 126.

Rigsrevisionen konstaterede desuden, at der ikke var behørig dokumentation for udbetalinger til foreningen Topleternetværket. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters departement havde administreret foreningen i en årrække, selv om departementet ikke burde have varetaget denne opgave, jf. pkt. 127.

Vi konstaterede også en række fejl og usikkerheder i forhold til registreringer på gebyrordningerne og på den ordinære drift, jf. pkt. 126, og i forhold til registrering af bl.a. hensatte forpligtelser, jf. pkt. 128.

Erhvervs- og Vækstministeriet har taget et forbehold for uopdagede fejl og mangler i sin påtegning af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters årsrapport, jf. pkt. 129.

Rigsrevisionen har på baggrund af ovenstående forhold taget forbehold for udvalgte forretningsgange og interne kontroller, hvor regnskabsforvaltningen ikke er i overensstemmelse med gældende regler på området. Områdernes væsentlighed og de identificerede fejl er imidlertid ikke af et omfang, som medfører, at Rigsrevisionen må tage et generelt forbehold for regnskabs rigtighed eller for Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters overholdelse af bevillingslovene og de statslige regnskabs- og disponeringsregler.

Usikkerhed om årsresultatet på gebyrordninger mv. i departementet

126. Erhvervs- og Vækstministeriet havde opgjort, at Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter havde omkostninger på 39,9 mio. kr. til gebyrområdet. Omkostningerne vedrørte løn- og driftsudgifter, som blev overført fra driftsregnskabet til gebyrregnskabet. Omkostningerne var opgjort på baggrund af budgettal, da Erhvervs- og Vækstministeriet ikke havde realiserede regnskabstal og tidsregistreringsdata som grundlag for opgørelsen.

Erhvervs- og Vækstministeriet har oplyst, at ressortændringerne havde umuliggjort at følge resursetrækket, da mange medarbejdere, som arbejdede med området, nu var organisatorisk placeret i andre virksomheder.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Erhvervs- og Vækstministeriet har anvendt budgettal til at opgøre omkostninger til løn og drift af gebyrområdet. Det medfører usikkerhed om årsresultatet på henholdsvis den ordinære drift og på gebyrordningerne. Det betyder også, at det er uklart, om taksterne for gebyrordningerne har afspejlet omkostningerne og er indbyrdes i balance.

Departementets administration af Topleternetværket

127. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter havde administreret regnskabet for foreningen Topleternetværket under departementets almindelige virksomhed i perioden 2011-2015. Den tidligere departementschef var formand for foreningen. Ministeriet burde ikke have varetaget denne opgave.

Rigsrevisionen konstaterede, at der ikke var tilstrækkelig dokumentation for at udbetale ca. 315.000 kr. til foreningen. Udbetalingen er foretaget af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters daværende økonomifunktion den 28. juli 2015. Ifølge en redegørelse fra Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter dækkede udbetalingen over foreningens oparbejdede egenkapital og årets overskud i 2015.

Erhvervs- og Vækstministeriet er enig i, at der er usikkerhed om udbetalings rigtighed. Erhvervs- og Vækstministeriet har i juli 2016 oplyst, at ministeriet har besluttet at iværksætte en undersøgelse, der skal kortlægge omfanget af foreningens økonomi i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters regnskab. Erhvervs- og Vækstministeriet vil orientere Rigsrevisionen om resultatet heraf.

Foreningen havde fejlagtigt ikke afregnet moms af foreningens indtægter, hvilket affødte et krav vedrørende skyldig moms fra SKAT. Erhvervs- og Vækstministeriet havde på den baggrund betalt fakturaen på ca. 137.000 kr. til SKAT. Rigsrevisionen vurderer, at foreningen selv burde have afholdt udgiften, hvorfor der udestår et tilbagebetalingskrav mod foreningen.

Erhvervs- og Vækstministeriet har på vegne af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter i maj 2016 fremsendt 2 redegørelser vedrørende administrationen af foreningen. Rigsrevisionen finder ikke, at redegørelserne bringer væsentligt nyt om administrationen af foreningen, usikkerheden om udbetalings rigtighed eller betalingen af momsfakturaen til SKAT.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter har varetaget administrationen af foreningen, og at der er foretaget udbetalinger uden behørig dokumentation. Rigsrevisionen finder endvidere, at der udestår en tilbagebetaling til staten af momsbeløbet.

Departementet har hensat i strid med statens regler

128. Erhvervs- og Vækstministeriet havde hensat 1,0 mio. kr. til uforudsete udgifter og 1,1 mio. kr. til tab på debitorer i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters regnskab. Rigsrevisionen finder, at hensættelserne er foretaget på et utilstrækkeligt grundlag.

Erhvervs- og Vækstministeriet forklarede, at hensættelserne blev foretaget, fordi ministeriet ikke havde en kvalificeret værdiansættelse af den forfaldne debitor masse og var usikker på størrelsen af ikke-kendte forpligtelser som følge af en ineffektiv debitoradministration. Finansministeriet havde endvidere oplyst, at ministerierne, der overtog de forskellige dele af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, ikke ville modtage bevilling til disse forpligtelser. Hensættelsen har bevirket, at overskuddet i regnskabsåret 2015 er 2,1 mio. kr. mindre, end det burde være.

Rigsrevisionen finder ikke, at Erhvervs- og Vækstministeriet har fulgt statens regler for indregning af hensættelser.

Supplerende oplysning om Erhvervs- og Vækstministeriets forbehold for uopdagede fejl og mangler

129. Erhvervs- og Vækstministeriet tager forbehold for uopdagede fejl og mangler i regnskabet for Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Erhvervs- og Vækstministeriet begrundet sit forbehold med:

- Departementet har alene haft det budget- og regnskabsmæssige ansvar for Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters aktiviteter siden primo september 2015. En samtidig udskiftning i økonomi- og regnskabsmedarbejdere har medført en øget risiko for manglende adgang til kritisk viden og nyetablerede forretningsgange uden samme kontrolniveau som i de eksisterende.
- Departementet har i forbindelse med overtagelsen af det budget- og regnskabsmæssige ansvar identificeret en række dispositioner og en etableret budget- og regnskabspraksis, som ikke er overensstemmende med gældende regler og vejledninger på området. Særligt henledes opmærksomheden på den mulige krydssubsidiering mellem administrerede ordninger, gebyrordninger og den øvrige drift. Dette er sket dels gennem ikke fuldt dokumenterede afregninger mellem de forskellige områder, dels ved at dispositionsbegrænsning i 2015 på 4,1 mio. kr. fuldt ud er lagt på en gebyrordning. Reelt betyder dette, at der er et opsparat underskud på Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters øvrige drift.
- Rigsrevisionen påpegede en række kritisable forhold i en revisionsrapport ultimo 2015.

Rigsrevisionen finder, at Erhvervs- og Vækstministeriets overtagelse af budget- og regnskabsansvaret for Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter ikke har fungeret hensigtsmæssigt.

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter har forbedret regnskabsaflæggelsen vedrørende tilskudsordninger

130. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014 om mangelfuld regnskabsaflæggelse i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters departement, hvor departementet ikke havde opdaget fejl i regnskabet, inden det blev godkendt. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorernes af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 38.

Revisionen viste, at departementet havde fulgt op på hovedparten af Rigsrevisionens tidligere bemærkninger og bl.a. havde foretaget løbende afstemninger.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

4.10. § 15. MINISTERIET FOR BØRN, LIGESTILLING, INTEGRATION OG SOCIALE FORHOLD

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold og den udførte revision

131. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold bestod af 9 virksomheder, da finansloven for 2015 blev vedtaget. Ministeren var også overordnet ansvarlig for Helsefonden uden for statsregnskabet, jf. tabel 12. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold blev dog omdannet til Social- og Indenrigsministeriet ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret. Som følge af ressortændringerne blev Danmarks Statistik, Statsforvaltningen, Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning og CPR-administrationen tilført ministeriet fra det tidligere Økonomi- og Indenrigsministerium. Desuden er ordningerne under Udbetaling Danmark på i alt 144 mia. kr. overgået til Beskæftigelsesministeriet.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, er regnskabet opstillet på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 9 virksomheder. Regnskaberne for de 4 nye virksomheder indgår i det tidligere Økonomi- og Indenrigsministeriums regnskab for 2015.

TABEL 12

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	174.369	Status for logning og overvågning af dataaktivitet, jf. afsnit 3.2, pkt. 50-60.
Socialstyrelsen	3.056	
Ankestyrelsen	553	
SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd	213	Mangelfuld debitoradministration, jf. pkt. 133. Utilstrækkelig it-sikkerhed, jf. pkt. 134.
Kofoeds Skole ²⁾	84	
Børnerådet	14	
Det Centrale Handicapråd	8	
Rådet for Socialt Udsatte	7	
Frivilligrådet	4	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Helsefonden	44	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

132. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af departementets tilsyn med udbetaling af refusioner til kommunerne, som i alt udgør 4,6 mia. kr. Vi har også haft fokus på revisionen af tilskuds- og regnskabsforvaltningen i Socialstyrelsen, Ankestyrelsen og SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Udvalgte revisionsresultater***Mangelfuld debitoradministration i SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd***

133. SFI havde tilgodehavender, der skulle have været indbetalt til instituttet helt tilbage til 2013. Vi har tidligere kritiseret SFI for samme forhold i forbindelse med årsrevisionen. SFI's samlede tilgodehavender var siden 2014 steget med 6,8 mio. kr. Heraf udgjorde stigningen i debitorer over 90 dage 5,4 mio. kr.

Rigsrevisionen finder, at SFI's administration af debitorer ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at debitorer bliver rykket rettidigt, hvilket kan medføre tab for instituttet.

Utilstrækkelig it-sikkerhed i SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

134. SFI havde oprettet mange konti med udvidede administratorrettigheder, som giver brugerne det højeste niveau af rettigheder i SFI's it-miljø. Hertil kommer, at SFI tillod anvendelse af svage passwords både for almindelige brugere og for konti med udvidede administratorrettigheder. Det medførte en risiko for, at uvedkommende kunne tilegne sig adgang til SFI's systemer og data. SFI manglede endvidere rutiner til at sikre, at passwords skiftes mindst én gang om året, eller når betroede it-medarbejdere fratræder. Rutinemæssige skift af passwords kan mindske risikoen for, at uvedkommende personer kan skaffe sig adgang til SFI's systemer og data.

Mange af medarbejderne i SFI havde lokaladministratorrettigheder på deres computere og dermed det højeste niveau af rettigheder til og kontrol over deres computere. SFI bør begrænse lokaladministratorrettighederne til få medarbejdere, der har et specifikt arbejdsbetinget behov. Det mindsker risikoen for, at en hacker kan overtage lokaladministratorens rettigheder og fx kan lukke antivirusfunktionen og installere forskellige skadelige programmer på computeren. Desuden blev tredjepartsprogrammer, fx Adobe og Flash Player, ikke automatisk sikkerhedsopdateret.

Rigsrevisionen vurderer, at it-sikkerheden i SFI er utilstrækkelig.

4.11. § 16. MINISTERIET FOR SUNDHED OG FOREBYGGELSE

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og den udførte revision

135. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse bestod i 2015 af 5 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 3 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 13. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse blev dog omdannet til Sundheds- og Ældreministeriet ved kongelige resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, er regnskabet opstillet på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 5 virksomheder. Det er Sundheds- og Ældreministeriet, der har aflagt Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses regnskab for 2015.

TABEL 13

OVERSICHT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	3.857	Har ikke bevillingsmæssig hjemmel til gratis vaccine, jf. pkt. 137. Har et dækkende tilsyn med it-sikkerheden jf. pkt. 138.
Statens Serum Institut	2.878	Fortsat forsinket kvalitetskontrol, jf. pkt. 139. Status for logning og overvågning af dataaktivitet, jf. afsnit 3.2, pkt. 50-60.
Sundhedsstyrelsen	1.713	
Patientombuddet	714	
Fællessekretariat for Det Ethiske Råd og Den Nationale Videnskabsetiske komité	11	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Sundhed.dk ²⁾	133	Har ikke overholdt udbudsreglerne, jf. pkt. 140.
MedCom ²⁾	91	Utilstrækkelig styring af it-sikkerheden i sundhedsdatanettet, jf. pkt. 141.
Institut for Kvalitet og Akkreditering i Sundhedsvæsenet ²⁾	81	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

136. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af tilskudsforvaltningen i departementet, da området er økonomisk væsentligt. Vi har desuden haft fokus på regnskabsforvaltningen i departementet, Statens Serum Institut og Sundhedsstyrelsen. Vi har endvidere haft fokus på revisionen af indkøb i Sundhed.dk og it-sikkerheden i sundhedsdatanettet hos MedCom.

Udvalgte revisionsresultater

Departementet har ikke bevillingsmæssig hjemmel til gratis vaccine

137. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har i 2015 afholdt udgifter på 88,4 mio. kr. til tilskud til influenzavaccination. Bevillingen finansierer gratis influenzavaccination for personer over 65 år samt førtidspensionister og kronisk syge efter en lægelig vurdering. Ministeren har efter sundhedsloven fastsat de nærmere regler om, hvilke persongrupper der skal tilbydes vaccination. I bekendtgørelsen er personkredsen imidlertid udvidet til også at omfatte 4 andre grupper, herunder bl.a. personer med svær overvægt og gravide i 2. og 3. trimester.

Rigsrevisionen finder, at departementet snarest skal sikre bevillingsmæssig hjemmel til at finansiere gratis vaccine til den udvidede personkreds.

Departementet har et dækkende tilsyn med it-sikkerheden

138. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2012 om det tidligere Ministerium for Sundhed og Forebyggelse. Ministeriet havde ikke et tilstrækkeligt tilsyn med it-sikkerheden i ministeriets virksomheder. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 51.

Opfølgningen viste, at det nye Sundheds- og Ældreministeriums departement havde tilrettelagt et relevant og dækkende årligt tilsyn. Departementet samarbejdede med virksomhedernes informationssikkerhedsansvarlige om at planlægge og gennemføre disse tilsyn. Resultatet af det seneste tilsyn blev forelagt for koncernledelsen i maj 2015. Koncernledelsen følger sammen med Sundhedsdatastyrelsen op på resultaterne med henblik på at mindske sårbarhederne og forbedre it-sikkerheden med forskellige tiltag.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Fortsat forsinket kvalitetskontrol hos Statens Serum Institut

139. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014 om indtægtsfald som følge af forsinket kvalitetskontrol af vaccineproduktionen. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 41.

Statens Serum Institut havde fortsat problemer med at skaffe kvalificeret arbejdskraft og har i 2014 og 2015 anvendt ekstra resurser på konsulentbistand til at afhjælpe problemerne. Rigsrevisionen vurderer, at de nævnte tiltag ikke har ført til en ændring i værdien af varer, der ligger til behandling under kvalitetskontrollen. Det er instituttets vurdering, at der ikke kan forventes en væsentlig ændring af situationen, før et eventuelt frasalg er gennemført.

Rigsrevisionen finder, at fremdriften i kvalitetskontrollen ikke er tilstrækkelig, og at risikoen for at betale bod til ordregiverne er øget. Rigsrevisionen vil følge sagen.

Sundhed.dk har ikke overholdt udbudsreglerne

140. Sundhed.dk indgik i april 2014 en aftale med et konsulentfirma om levering af en it-udviklingschef. Fuldtidsstillingen som it-udviklingschef blev således besat på konsulentbasis frem for en fastansættelse. Aftalen var tidsbegrænset og kunne opsiges med 3 måneders varsel. Aftalen blev i december 2015 genforhandlet og forlænget til februar 2017. I den nye aftale var der ikke længere et rekrutteringshonorar, hvis it-udviklingschefen ved udløbet af den forlængede kontrakt blev fastansat.

Aftalen havde ikke været i EU-udbud, selv om ydelsen oversteg EU's tærskelværdi. I perioden 2014-2015 (17 måneder) var den samlede udgift ca. 2,2 mio. kr. ekskl. moms.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at Sundhed.dk ikke har overholdt EU's udbudsregler.

Utilstrækkelig styring af it-sikkerheden i sundhedsdatanettet hos MedCom

141. MedCom udarbejdede ikke årlige risikovurderinger af sundhedsdatanettet, hvilket betød, at ledelsen ikke havde taget stilling til, om it-sikkerheden var tilstrækkelig. MedCom havde ikke politikker og retningslinjer for, hvordan leverandørstyring, adgangsstyring og ændringsstyring skulle udmøntes i praksis. Endelig havde MedCom ikke udarbejdet en beredskabsplan for sundhedsdatanettet, hvilket kan få alvorlige konsekvenser, fx for patienters liv og helbred.

MedCom godkendte de brugere, som skulle have administratoradgang til sundhedsdatanettet hos de tilsluttede virksomheder. Disse administratorer godkendte herefter egne lokale brugeres adgang til sundhedsdatanettet. MedCom førte ikke kontrol med de tilsluttede virksomheders administratorer og deres kontrol med egne lokale brugeres adgang til sundhedsdatanettet.

MedCom vurderede endvidere ikke, om driftsleverandørens medarbejdere havde et arbejdsbetinget behov for administratoradgang til sundhedsdatanettet og de bagvedliggende støttesystemer, og førte ikke løbende kontrol med driftsleverandørens administratorrettigheder. Da MedCom ikke førte kontrol med disse administratorrettigheder, var der risiko for, at uvedkommende via støttesystemerne kunne få adgang til sundhedsdatanettet. Sundhedsdatanettet transporterer både ukrypterede og krypterede patientoplysninger. Endelig vurderede MedCom ikke sårbarheder i sundhedsdatanettet og foretog ikke sikkerhedstests af alle indgange fra internettet til sundhedsdatanettet.

Rigsrevisionen vurderer, at MedCom's styring af it-sikkerheden i sundhedsdatanettet er utilstrækkelig.

SUNDHEDSDATANETTET

Sundhedsdatanettet forvaltes af MedCom, der er ejet og finansieret af Sundheds- og Ældreministeriet, Danske Regioner og KL. Sundhedsdatanettet er et sikret netværk til datakommunikation i sundhedssektoren. Sundhedsdatanettet består af et netværk, aftalesystemet og støttesystemer.

Sundhedsdatanettet er alene et transportnet, hvor oplysningerne transmitteres.

Aftalesystemet styrer, hvem der via sundhedsdatanettet kan kommunikere og udveksle informationer.

Støttesystemerne sikrer, at der tages backup og opsamles statistik om opetid mv.

Driften varetages af en ekstern driftsleverandør.

4.12. § 17. BESKÆFTIGELSESMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Beskæftigelsesministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Beskæftigelsesministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Beskæftigelsesministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Beskæftigelsesministeriet og den udførte revision

142. Beskæftigelsesministeriet bestod i 2015 af 6 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 12 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 14.

TABEL 14

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering	97.915	
Arbejdsskadestyrelsen	1.366	Utilstrækkeligt datagrundlag for fastsættelse af gebyrer, jf. pkt. 144.
Arbejdstilsynet	858	
Departementet	265	
Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø	219	
Tværgående it-understøtning i beskæftigelsesindsatsen	192	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
12 branchearbejds miljøråd, inkl. et sekretariat	117	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

143. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på den regnskabsmæssige forvaltning i Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Styrelsen administrerer væsentlige overførsler til både kommuner og a-kasser, herunder tilsyn med udbetaling af refusioner til kommunerne for i alt 27,9 mia. kr. Vi har også haft fokus på Arbejdsskadestyrelsens mål- og resultatstyring og gebyrfastsættelse og på departementets koncernstyring.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Styrelsen afgør, om en skade eller en sygdom kan anerkendes som en arbejdsskade. Desuden vurderer styrelsen, hvor stor en erstatning borgeren kan få tilkendt for en arbejdsskade. Styrelsen opkræver et gebyr for sagsbehandlingen, der betales af arbejdsgivernes forsikrings-selskaber. Gebyrets størrelse afhænger af, hvilken type sag der skal behandles.

Pr. 1. juli 2016 blev Arbejdsskadestyrelsen til en selvejende institution med selvstændig bestyrelse, der administreres i ATP-koncernen.

Udvalgte revisionsresultater*Utilstrækkeligt datagrundlag for fastsættelse af gebyrer i Arbejdsskadestyrelsen*

144. Arbejdsskadestyrelsen opkrævede gebyrer for behandling af arbejdsskadesager for 274,8 mio. kr. i 2015. Ifølge budgetvejledningen skal taksten for gebyrer fastsættes, så brugerne af de gebyrbelagte ydelser betaler de fulde omkostninger forbundet med den leverede ydelse. Virksomheden skal via en grundberegning og løbende efterkalkulationer tilstræbe, at det enkelte gebyr balancerer over en 4-årig periode.

Arbejdsskadestyrelsen havde fastsat sine gebyrer på et mangelfuldt grundlag, idet styrelsen i en årrække havde undladt at opgøre omkostningerne forbundet med de forskellige gebyrer. Styrelsen kunne dermed hverken dokumentere, om kunderne betalte den rigtige pris for de forskellige gebyrbelagte ydelser, eller om underskud på ét gebyr blev finansieret af overskuddet fra et andet.

Arbejdsskadestyrelsen har efterfølgende oplyst, at styrelsen har revideret sit koncept for priskalkulation af gebyrer. Det nye koncept træder i kraft i finansåret 2017 og omfatter ifølge styrelsen en forenkling af takststrukturen og en systemunderstøttelse, der gør styrelsen i stand til at fastsætte gebyrerne på de enkelte takstområder ud fra de faktiske omkostninger.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Arbejdsskadestyrelsen over en længere årrække har fastsat gebyrer på et mangelfuldt grundlag og dermed ikke har efterlevet reglerne på området.

4.13. § 19. UDDANNELSES- OG FORSKNINGSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Uddannelses- og Forskningsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Uddannelses- og Forskningsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Uddannelses- og Forskningsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Uddannelses- og Forskningsministeriet og den udførte revision

145. Uddannelses- og Forskningsministeriet bestod i 2015 af 10 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 37 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 15.

TABEL 15

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Styrelsen for Videregående Uddannelser	60.303	
Styrelsen for Forskning og Innovation	4.970	
Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering	328	Har etableret kontroller på lønområdet, jf. pkt. 147.
Uddannelses- og Forskningsministeriets It	154	
Arkitektskolen Aarhus	122	Mangelfuld regnskabspraksis, jf. pkt. 148.
Departementet	119	
Dansk Dekommissionering	83	
Danmarks Akkrediteringsinstitution	34	
Studenterrådgivningen	28	
Det Administrative Bibliotek	19	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
8 universiteter ²⁾	55.477	Store engangsbeløb til ansatte på universiteterne, jf. afsnit 3.1, pkt. 26-49.
8 professionshøjskoler ²⁾	11.428	
9 erhvervsakademier ²⁾	3.900	
9 maritime uddannelsesinstitutioner ²⁾	726	
Danmarks Grundforskningsfond ²⁾	484	
Innovationsfonden	79	
Designskolen i Kolding	135	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Note: Uddannelses- og Forskningsministeriet havde endvidere indtægter på 0,3 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

146. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af tilskud, som er den væsentligste udgiftspost for ministeriet, og som udgør hovedparten af den samlede finansielle væsentlighed på i alt 138.389 mio. kr. Tilskudsmidlerne administreres primært af Styrelsen for Videregående Uddannelser og Styrelsen for Forskning og Innovation. Uden for statsregnskabet har vi haft fokus på revisionen af de 37 selvejende videregående uddannelsesinstitutioner, der modtager over halvdelen af tilskudsmidlerne.

Udvalgte revisionsresultater

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK) har etableret kontroller på lønområdet

147. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014, hvor vi bemærkede, at en medarbejder hos KADK i en længere periode havde fuld råderet over lønsystemet. KADK havde ikke sikret funktionsadskilt kontrol ved udbetaling af løn. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 48.

Opfølgningen viste, at KADK nu har interne kontroller, der sikrer, at den samme person ikke kan iværksætte og godkende en lønudbetaling. KADK har også nedbragt risikoen for besvigelser, herunder iværksat de kontrolforanstaltninger, der fremgår af Moderniseringsstyrelsens vejledning om lønkontrol.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Mangelfuld regnskabspraksis hos Arkitektskolen Aarhus

148. Arkitektskolen Aarhus har indkøbt en maskine til ca. 1 mio. kr. Skolen har udgiftsført købet, selv om det ifølge statens regnskabsregler burde have været aktiveret til efterfølgende afskrivning. Hermed er årets resultatet blevet ca. 1 mio. kr. mindre, end hvis købet var blevet aktiveret.

Arkitektskolen Aarhus har endvidere hensat 6,9 mio. kr. i forbindelse med etableringen af en ny skole. Hensættelsen skulle dække udgifter til forundersøgelse, idékonkurrence og projektkonkurrence. De 4,8 mio. kr. er hensat i 2015, mens de 2,1 mio. kr. er hensat i tidligere år. Hensættelsen i 2015 svarer til ca. 4,5 % af skolens øvrige omkostninger. Ifølge Finansministeriets Økonomisk Administrative Vejledning (ØAV) skal der være et retsligt grundlag for at foretage hensættelser. Et retsligt grundlag vil i den konkrete situation først være til stede på det tidspunkt, hvor en eventuel standsning af byggeprojektet vil forekomme, og hvor der vil opstå krav om refusion af omkostninger til forundersøgelser, idékonkurrence og projektkonkurrence til Bygningsstyrelsen. Rigsrevisionen finder, at skolen skulle have indregnet beløbet som en eventualforpligtelse. Hensættelsen betyder, at årets resultat er blevet ca. 4,8 mio. kr. mindre, end hvis beløbet var korrekt indregnet som en eventualforpligtelse.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at årets resultat på 4,9 mio. kr. er 5,8 mio. kr. for lavt som følge af manglende overholdelse af regnskabspraksis.

4.14. § 20. UNDERVISNINGSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Undervisningsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseende er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Undervisningsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Undervisningsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Undervisningsministeriet den udførte revision

149. Undervisningsministeriet bestod i 2015 af 6 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for Sydslesvigudvalget, Nationalt center for undervisning i natur, teknik og sundhed (NTS-centeret) og 232 statsfinansierede selvejende uddannelsesinstitutioner, jf. tabel 16. Undervisningsministeriet blev dog omdannet til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling ved kongelige resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, er regnskabet opstillet på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 6 virksomheder. Det er Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, der har aflagt Undervisningsministeriets regnskab for 2015.

TABEL 16

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	42.553	Øget opsparing, jf. pkt. 151. Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag er nu omfattet af Statens Koncernbetalinger, jf. pkt. 152.
Styrelsen for It og Læring	469	
Kvalitet- og Tilsynsstyrelsen	273	
Sorø Akademis Skole	94	Forbedret administration hos ScienceTalenter, jf. pkt. 153.
Danmarks Evalueringsinstitut	80	
Danmarks Center for Undervisningsmiljø	10	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
232 statsfinansierede selvejende virksomheder, herunder gymnasier og erhvervsrettede uddannelser ²⁾	24.818	
Sydslesvigudvalget	457	Forbedring af tilskudsforvaltningen, jf. pkt. 154.
Nationalt center for undervisning i natur, teknik og sundhed (NTS-centeret) ²⁾	21	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med institutionsrevisor.

Note: Undervisningsministeriet havde endvidere indtægter på 2 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

150. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af ministeriets organisationsændringer i 2015 samt administrationen af tilskudsordninger og departementets procedurer for honorarer/vederlag til bestyrelsesmedlemmer.

Udvalgte revisionsresultater

Øget opsparing i departementet

151. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om opsparing til deltagere i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse. Opsparingen har i flere år været stigende, hvilket skyldes faldende elevtal og dermed færre udbetalinger. Vi fandt, at det faldende elevtal burde resultere i en tilsvarende nedjustering af bevillingen. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 51.

DELTAGERSTØTTE

Deltagerstøtten gives i form af godtgørelse, tilskud til kost og logi samt befordringstilskud. Støtten gives til deltagere i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse til og med erhvervsuddannelsesniveau.

Opsparingen var i 2015 yderligere steget med 551,4 mio. kr. til 2.483,2 mio. kr. Opsparingen består af en statslig andel på 360,7 mio. kr. og en arbejdsgiverfinansieret andel på 2.122,5 mio. kr. De arbejdsgiverfinansierede midler er øremærket til deltagerstøtte i loven og kan derfor ikke umiddelbart bortfalde. Vi finder det uhensigtsmæssigt, at kontoen er en sammenblanding af 2 forskellige finansieringskilder.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling samarbejder med Finansministeriet om løsninger for at anvende opsparingen. Løsningerne drøftes med bl.a. arbejdsgiverne i forbindelse med de nuværende trepartsforhandlinger.

Rigsrevisionen kan konstatere, at opsparingen er steget med 1 mia. kr. siden 2013, og vil følge sagen.

Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag er nu omfattet af Statens Koncernbetalinger

152. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2012 om finansieringen af likviditetsunderskud i Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag. Rigsrevisionen fandt, at Undervisningsministeriet i samarbejde med Finansministeriet og Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag burde have undersøgt mulighederne for at anvende Statens Koncernbetalinger i stedet for at finansiere likviditetsunderskuddet gennem en bankkredit med statslig garanti. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 68.

Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag blev omfattet af Statens Koncernbetalinger fra maj 2015, og ministeriet har oplyst, at EU-udbud af Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrags kreditfacilitet resulterede i, at banken med det laveste tilbud blev valgt.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Forbedret administration hos ScienceTalenter på Sorø Akademis Skole

153. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om flere mangler i administrationen af tilskudsfinansierede aktiviteter hos ScienceTalenter. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 69.

Opfølgningen viste, at der nu var etableret procedurer til fordeling af indtægter samt løn- og driftsudgifter vedrørende projekter. Skolen udgiftsførte ikke længere fastansat personale under tilskudsfinansierede aktiviteter. Fra august 2015 blev fordelingen baseret på tidsregistreringer. Vores gennemgang af projekter viste dog, at der i 2015 ikke var ens procedurer og fordelingsnøgler for de enkelte projekter, hvilket medførte forskellige timepriser og forskellige priser pr. kursus, uden at der forelå dokumentation for de forskellige fordelingsnøgler. Vi vil følge op på de forskellige procedurer og fordelingsnøgler i årsrevisionen.

Rigsrevisionen vurderer, at det er positivt, at ScienceTalenter nu anvender tidsregistrering i forbindelse med fordeling af omkostningerne, og at sagen kan afsluttes.

Forbedring af Sydslesvigudvalgets tilskudsforvaltning

154. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om Sydslesvigudvalgets tilskudsforvaltning. Udvalget havde bl.a. ikke hjemmel til at genanvende pantsikrede krav på i alt 628 mio. kr. til andre formål end bygge- og anlægsprojekter. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 71.

Sydslesvigudvalget har nu hjemmel til at tilbageføre indtægter ved indfrielse af de pantsikrede krav og træffe beslutning om, hvordan midlerne skal genanvendes, jf. lov nr. 130 af 16. februar 2016 om ændring af lov om Sydslesvigudvalget m.v. Udvalget har endvidere forbedret procedurer og vejledninger vedrørende administrationen af tilskud.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

4.15. § 21. KULTURMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Kulturministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Kulturministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Kulturministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Kulturministeriet og den udførte revision

155. Kulturministeriet bestod i 2015 af 26 virksomheder, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 8 virksomheder og 3 nævn uden for statsregnskabet, jf. tabel 17.

TABEL 17

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Kulturstyrelsen	4.260	Forbedret administration af tilskudssager, jf. pkt. 157.
Det Kongelige Teater og Kapel	1.110	
Departementet	851	
Det Danske Filminstitut	647	Manglende udbud af forpagtningsaftale, jf. pkt. 158.
Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme	588	
Nationalmuseet	475	Væsentlig fejl i hensættelser til skyldige feriepenge, jf. pkt. 159.
Det Kongelige Bibliotek, Danmarks Nationalbibliotek og Københavns Universitetsbibliotek	447	
Statens Arkiver	268	
Statsbiblioteket og Statens Avissamling i Aarhus	257	
Statens Museum for Kunst	165	Utilstrækkelig it-sikkerhed, jf. pkt. 160.
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	135	
Den Danske Scenekunstscole	115	
Kunstakademiets Billedkunstskoler	101	Fejlagtig hensættelse til ombygning, jf. pkt. 161.
Det Jyske Musikkonservatorium	97	
Nota	87	Manglende udbud af it-udstyr og it-tjenesteydelser, jf. pkt. 162.
Den Danske Filmskole	61	
Ordrupgaard	57	Manglende udbud og kontrakt på marketingtjenesteydelser, jf. pkt. 163.
Syddansk Musikkonservatorium	48	
Rytmask Musikkonservatorium	41	
Dansk Landbrugsmuseum	31	
Danmarks Kunstbibliotek	17	
Dansk Sprognævn	16	
Den Hirschsprungske Samling	14	
Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum	13	
Statens Værksteder for Kunst	8	
Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster	3	

(Mio. kr.)	Finansiell væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
DR ²⁾	8.074	
TV MIDTVEST	148	
TV 2 ØSTJYLLAND	140	
TV2/Nord	142	
TV2/Lorry	137	
TV ØST	137	
TV 2/Fyn	135	
TV 2/Bornholm	134	
Folkeuniversitetsnævnet	109	
Nævnet for Fremme af Debat og Oplysning om Europa	70	
Tipsungdomsnævnet	1	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Note: Kulturministeriet havde endvidere indtægter på 2,1 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

156. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af regnskabsforvaltningen i departementet, Kulturstyrelsen, Det Danske Filminstitut, Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket samt tilskudsadministrationen i Kulturstyrelsen og Det Danske Filminstitut. Revisionen har også omfattet en række af de mindre virksomheder.

Udvalgte revisionsresultater

Forbedret administration af tilskudssager i Kulturstyrelsen

157. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014, hvor vi bemærkede, at Kulturstyrelsen havde mange uafsluttede tilskudssager og regnskabsmæssige differencer mellem det tilskudsadministrative system (TAS) og Navision Stat. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 53.

Kulturstyrelsen havde nedbragt de uafsluttede tilskudssager fra langt over 1.000 til 339 sager med en overskredet slutdato. Styrelsen har også nedbragt de regnskabsmæssige differencer mellem TAS og Navision Stat. Differencerne er nedbragt til 1,2 mio. kr. pr. 9. februar 2016.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Manglende udbud af forpagtningsaftale hos Det Danske Filminstitut

158. Det Danske Filminstitut indgik i 2015 en ny forpagtningsaftale med den hidtidige forpagter af instituttets restaurant og kantine uden forudgående EU-udbud. Den tidligere forpagtningsaftale havde senest været i udbud i 2010 og ophørte med udgangen af 2015. Den årlige omsætning i restauranten og kantinen udgjorde ifølge udbudsmaterialet i 2010 ca. 8-9 mio. kr.

Det Danske Filminstitut udarbejdede en køreplan for et udbud i 2015 og tilkendegav i den forbindelse, at instituttet forventede, at de ansatte i restauranten skulle overdrages til en eventuel ny forpagter. Institutet konstaterede, at tjenesteydelsen var kategoriseret som hotel- og restaurationsvirksomhed og derfor en B-tjenesteydelse. Institutet vurderede, at aftalen var undtaget fra udbudspligten, fordi tjenesteydelsen ikke havde grænseoverskridende interesse. På den baggrund besluttede instituttet at indgå en ny 4-årig aftale med den hidtidige forpagter uden udbud og uden anden form for konkurrenceudsættelse.

Rigsrevisionen finder, at kontrakten skulle have været i EU-udbud, fordi der kan være grænseoverskridende interesse.

Nationalmuseet har væsentlig fejl i hensættelse til skyldige feriepenge

159. Nationalmuseet havde i 2015 opgjort skyldige feriepenge til 25,4 mio. kr. Museet havde ved beregningen af forpligtelsen anvendt 34,5 gennemsnitlige antal skyldige feriedage pr. medarbejder. De 34,5 dage svarer til gennemsnittet for hele staten, jf. Moderniseringsstyrelsens vejledning om beregning og bogføring af feriepengeforpligtelser. Nationalmuseet havde ikke taget stilling til, om 34,5 feriedage pr. medarbejder var retvisende for museets samlede feriepengeforpligtelse. I 2014 var gennemsnittet 44,7 feriedage, hvilket betød en forpligtelse på 30,2 mio. kr. Nationalmuseet har ikke efterfølgende kunnet opgøre et pålideligt antal skyldige feriedage pr. 31. december 2015, som bekræfter, at 34,5 feriedage var retvisende.

Rigsrevisionen vurderer, at forpligtelsen skulle have været på samme niveau som i 2014, hvilket bevirker, at årets resultat på 0,2 mio. kr. i 2015 skulle have været et underskud på ca. 4,6 mio. kr.

Utilstrækkelig it-sikkerhed hos Statens Museum for Kunst

160. Statens Museum for Kunst anvender it-systemet Corpus til at registrere samlingen af kunstværker. Nogle af oplysningerne om de enkelte værker er fortrolige, fx oplysninger om forsikringssummer, værkernes fysiske placering og donorer.

Statens Museum for Kunst førte ikke kontrol med brugernes adgangsrettigheder og sikrede derfor ikke, at det kun er brugere med et arbejdsbetinget behov, der har adgang til systemerne. De fleste af medarbejderne på museet havde lokaladministratorrettigheder på deres computere og dermed det højeste niveau af rettigheder til og kontrol over deres computere. Museet bør begrænse lokaladministratorrettighederne til få medarbejdere, der har et specifikt arbejdsbetinget behov. Det mindsker risikoen for, at en hacker kan overtage lokaladministratorens rettigheder og fx kan lukke antivirusfunktionen og installere forskellige skadelige programmer på computeren. Desuden blev vigtige programmer ikke systematisk sikkerhedsopdateret.

B-TJENESTEYDELSER

B-tjenesteydelser er ikke omfattet af udbudsdirektivets fulde udbudspligt. Ordregiveren skal dog i den konkrete sag vurdere, om en kontrakt har en grænseoverskridende interesse. Ved vurderingen skal der lægges vægt på:

- kontraktens genstand
- kontraktens værdi
- forholdene i den pågældende branche
- det geografiske sted, hvor kontrakten skal udføres.

Statens Museum for Kunst havde tilladt, at samme medarbejder havde adgang til både udviklings-, test- og produktionsmiljøerne. Det kan medføre risiko for, at programmer, der ikke er testet, kan afvikles i produktionen, hvorved data om de registrerede værker kan gå tabt.

Corpus understøtter ikke, at 2 forskellige medarbejdere skal henholdsvis registrere og godkende oplysninger om værkerne i databasen. Det kan medføre risiko for, at der fx kan ske uautoriserede ændringer og fejl i registreringerne om værkernes fysiske placering.

Statens Museum for Kunst har besluttet at implementere et nyt fællesnationalt museums-system, SARA, der skal afløse Corpus i 2017. Rigsrevisionen vurderer, at det er vigtigt, at museet ved implementeringen af det nye system sikrer, at der er systemunderstøttet funktionsadskilt kontrol af ændringer af oplysningerne i databasen, og at brugerne ikke uden videre kan ændre i de registrerede oplysninger om værkerne, fx værkernes fysiske placering.

Rigsrevisionen vurderer, at it-sikkerheden hos Statens Museum for Kunst er utilstrækkelig.

Kunstakademiets Billedkunstskoler har fejlagtigt hensat til ombygning

161. Kunstakademiets Billedkunstskoler havde hensat 3,5 mio. kr. til forventede følgearbejder af et ombygningsprojekt. Projektet var planlagt afsluttet inden udgangen af 2015, men var forsinket og ville først blive afsluttet i 2016. Hensættelsen var optaget i regnskabet som en reetableringsforpligtelse. Denne forpligtelse skal kun medtages, hvis lejer har en forpligtelse til at reetablere lejemålet ved fraflytning. Hensættelsen var ikke en reetableringsforpligtelse, men omhandler udelukkende udskudte omkostninger fra ombygningsprojektet, som først vil blive afholdt i 2016.

Rigsrevisionen vurderer, at Kunstakademiets Billedkunstskoler ikke har grundlag for hensættelsen, da der er tale om udskudte omkostninger. Hensættelsen påvirker regnskabsresultatet for Kunstakademiets Billedkunstskoler, og overskuddet for året på ca. 30.000 kr. skulle have været øget med de 3,5 mio. kr.

Manglende udbud af it-udstyr og it-tjenesteydelser hos Nota

162. Nota havde i flere tilfælde købt varer og tjenesteydelser, uden at købet havde været i EU-udbud, selv om indkøbene oversteg EU's tærskelværdi. Nota havde i ét tilfælde købt it-udstyr for 2,7 mio. kr. hos en leverandør og i 2 andre tilfælde købt it-tjenesteydelser, hvor den samlede fakturering ultimo 2015 var på henholdsvis 2,4 mio. kr. og 3,5 mio. kr. Alle 3 kontrakter med leverandørerne var indgået uden forudgående EU-udbud.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at Nota ikke har overholdt EU's udbudsregler.

Manglende udbud og kontrakt på marketingtjenesteydelser på Ordrupgaard

163. Ordrupgaard havde købt marketingtjenesteydelser i forbindelse med udstillinger for i alt 1,4 mio. kr. uden at kunne dokumentere indhentning af alternative tilbud og indgåelse af skriftlig aftale. Derudover havde indkøbet ikke været i EU-udbud, selv om det samlede indkøb oversteg EU's tærskelværdi.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at Ordrupgaard ikke har overholdt EU's udbudsregler.

NOTA

Nationalt bibliotek for blinde, svagtseende, ordblinde og andre, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst.

EU'S TÆRSKELVÆRDI

Tærskelværdien for EU-udbud ved it-tjenesteydelser og vareindkøb var 998.019 kr. i 2015.

4.16. § 22. KIRKEMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Kirkeministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Kirkeministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Kirkeministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Kirkeministeriet og den udførte revision

164. Kirkeministeriet bestod i 2015 af departementet, der indgik i statsregnskabet. Ministeren var også overordnet ansvarlig for Folkekirkens fællesfond, 10 regnskaber for stiftsmidler og 10 regnskaber for bindende stiftsbidrag uden for statsregnskabet, jf. tabel 18.

TABEL 18

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Departementet	546	Periodiseringsfejl, jf. pkt. 166. Manglende sparsommelighed ved pensionsindbetaling til en stiftskontorchef, jf. pkt. 167.
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Folkekirkens fællesfond	2.273	Behov for forbedringer i Folkekirkens forsikringsenhed, jf. pkt. 168.
10 stiftsmiddelregnskaber	404	
10 regnskaber for bindende stiftsbidrag	56	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

165. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af regnskabsforvaltningen i departementet, 3 stifter, 2 uddannelsesinstitutioner, det administrative fællesskab og Folkekirkens It. Vi har desuden haft fokus på departementets forvaltning af tilskud og udlig-ningstilskud. Vi har endelig haft fokus på Folkekirkens forsikringsenhed og konvertering af data til Folkekirkens fællesfonds nye lønsystem.

Udvalgte revisionsresultater***Periodiseringsfejl i departementet***

166. Kirkeministeriet havde periodiseret 30,4 mio. kr. forkert ved årsaflutningen. Fejlen medførte, at regnskabet viste et mindreforbrug på 32,5 mio. kr. på en tilskudskonto i stedet for et mindreforbrug på 2,1 mio. kr. Tilskudskontoen vedrører statens andel af præstelønninger og pensionsbidrag. Desuden medførte fejlen, at ministeriet vil overskride bevil-lingen for 2016 med 30,4 mio. kr.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at departementet har periodiseret tilskud til præstelønninger forkert.

Manglende sparsommelighed ved pensionsindbetaling til en stiftskontorchef

167. Rigsrevisionen kan konstatere, at en tidligere stiftskontorchef har modtaget et ekstraordinært pensionstilskud på 278.000 kr. som et engangsbeløb, kort før vedkommende blev pensioneret. Kirkeministeriet har dermed afholdt en udgift, uden at der har været en forpligtelse hertil, og uden at der er udsigt til at få en egentlig modydelse for udgiften.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at Kirkeministeriet i højere grad burde have udvist sparsommelighed i sagen.

Behov for forbedringer i Folkekirkens forsikringsenhed

168. Revisionen af Københavns Stift i 2014 og revisionen af Helsingør Stift i 2015 viste de samme problemer i Folkekirkens forsikringsenhed. Sagsbehandlingstiderne var lange, og et nyt sagsbehandlingssystem, som ville medvirke til at reducere den gennemsnitlige sagsbehandlingstid, var endnu ikke blevet implementeret. Forsikringsenheden oplyste, at sagsbehandlingssystemet fortsat var under udvikling og forventedes klar til ibrugtagning inden udgangen af 2016.

Forsikringsenheden skal være selv bærende, så omkostninger dækkes. Forsikringsenheden havde ultimo 2014 et akkumuleret underskud på 1,5 mio. kr. Revisionen viste, at indtægter ikke løbende var blevet registreret i regnskabet, og at økonomistyringen ikke havde været tilstrækkelig. Revisionen viste også, at tidsregistreringen ikke understøttede et korrekt grundlag for beregning af priserne for behandlingen af forsikringssagerne. Forsikringsenheden skal desuden foretage efterkalkulationer med henblik på at få et grundlag for at vurdere, om en korrekt pris er fastsat, så omkostningerne bliver dækket.

I 2015 blev en økonomisk genopretningsplan godkendt. Forsikringsenheden modtog et engangsbeløb på 2,53 mio. kr., og sagspriserne blev justeret. Kirkeministeriet oplyste, at der også bliver en økonomisk udfordring i 2016, da it-løsningen først er på plads fra 1. januar 2017.

Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at forsikringsenheden ikke har været selv bærende.

**FOLKEKIRKENS
FÆLLESFOND**

Regnskabet for Folkekirkens fællesfond er et konsolideret regnskab, der bliver udarbejdet på grundlag af regnskaberne for de 10 stifter, de 4 uddannelsesinstitutioner, det administrative fællesskab og Folkekirkens It.

4.17. § 23. MILJØMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Miljøministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Miljøministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Miljøministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Miljøministeriet og den udførte revision

169. Miljøministeriet bestod af 7 virksomheder, da finansloven for 2015 blev vedtaget. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 2 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 19. Miljøministeriet blev dog lagt sammen med Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, skal der aflægges regnskab for det oprindelige Miljøministerium, og regnskabet skal opstilles på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 7 virksomheder. Det er Miljø- og Fødevareministeriet, der har aflagt Miljøministeriets regnskab for 2015.

TABEL 19

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Naturstyrelsen	3.374	Usikkerhed om værdien af grunde, jf. pkt. 171.
Miljøstyrelsen	1.438	
Geodatastyrelsen	490	
Departementet	367	
Kystdirektoratet	309	
Klagenævn	66	
Danmarks Miljøportal	63	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Dansk Producentansvarssystem ²⁾	223	
Vandsektorens Teknologiuudviklingsfond ²⁾	23	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

170. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på Naturstyrelsens regnskabsaflæggelse, som er kompleks, og hvor der de seneste år har været væsentlige revisionsbemærkninger. Vi har også haft fokus på revisionen af regnskabsforvaltningen i Geodatastyrelsen, departementet og Danmarks Miljøportal.

Udvalgte revisionsresultater

Usikkerhed om værdien af Naturstyrelsens grunde

171. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014, hvor vi konstaterede, at der var væsentlig usikkerhed om værdien af Naturstyrelsens grunde, som var samlet i én post på ca. 1,5 mia. kr. uden dokumentation for værdiansættelsen. Styrelsen havde derudover grunde for 0,6 mia. kr. vedrørende køb efter åbningsbalancen, dvs. i alt 2,1 mia. kr. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 59.

Naturstyrelsen vil fremadrettet anvende SKATs vurderinger til at værdiansætte grundene. Styrelsen oplyser, at SKATs samlede vurdering af grundene er på 3,9 mia. kr. fordelt på 823 ejendomsnumre. Vurderingen af grundene inkluderer ikke værdier, der står på grundene (fx træer). Styrelsen får gennemført en uafhængig vurdering af grundens værdi før et salg.

Naturstyrelsen har fået dispensation fra Moderniseringsstyrelsen til at revurdere værdien af styrelsens grunde og regulere værdien årligt, da det fraviger statens regnskabsregler. Moderniseringsstyrelsen har i den forbindelse oplyst, at det vil være hensigtsmæssigt med et orienterende aktstykke til Finansudvalget om ændringen af værdierne.

Naturstyrelsen forventer, at alle grunde er oprettet og værdiansat i regnskabet ultimo oktober 2016.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Naturstyrelsen har lagt en plan for regnskabsoprydningen af området. Rigsrevisionen konstaterer endvidere, at der vil ske en væsentlig regnskabsmæssig ændring af grundenes samlede værdi fra 2,1 mia. kr. til 3,9 mia. kr., svarende til en stigning på 86 %.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

4.18. § 24. MINISTERIET FOR FØDEVARER, LANDBRUG OG FISKERI

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri's område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri's forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og den udførte revision

172. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevareministeriet) bestod af 3 virksomheder, da finansloven for 2015 blev vedtaget. Ministeren var også overordnet ansvarlig for Madkulturen og Dansk Hunderegister uden for statsregnskabet, jf. tabel 20. Ministeriet blev dog lagt sammen med Miljøministeriet ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, skal der aflægges regnskab for det oprindelige Fødevareministerium, og regnskabet skal opstilles på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 3 virksomheder. Det er Miljø- og Fødevareministeriet, der har aflagt Fødevareministeriets regnskab for 2015.

TABEL 20

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
NaturErhvervstyrelsen ²⁾	19.963	Uregelmæssigheder i Videntcenter for Svineproduktion (nationale midler), jf. pkt. 174. Medarbejdere har godkendt lønudbetalinger til sig selv, jf. pkt. 175. Mangelfuld kontrol af tilskud til Miljøteknologi, jf. kapitel 5, pkt. 195. Uregelmæssigheder i Videntcenter for Svineproduktion (EU-midler), jf. kapitel 5, pkt. 196.
Fødevarestyrelsen	1.706	Utilstrækkelig it-sikkerhed, jf. pkt. 176.
Departementet	145	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Madkulturen	59	
Dansk Hunderegister	13	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision.

Note: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri havde endvidere indtægter på 27,8 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

173. Revisionen har haft særligt fokus på NaturErhvervstyrelsens administration af EU-midler. En række revisionsresultater vedrørende Fødevareministeriet er derfor omtalt i kapitel 5 om revisionen af EU-midler. Det drejer sig om følgende sager:

- NaturErhvervstyrelsens kontrol af ansøgninger til tilskudsordningen Miljøteknologi har ikke været tilstrækkelig. Revisionen af Miljøteknologi viste flere eksempler på uregelmæssigheder. I 2 sager rejste revisionen mistanke om svig.
- NaturErhvervstyrelsen har truffet afgørelse om, at der ikke var grundlag for at konstatere svig i sagen om uregelmæssigheder hos Videntcenter for Svineproduktion. Styrelsen har herefter genoptaget udbetalingen af støtte.

Andre udvalgte revisionsresultater

Uregelmæssigheder i Videntcenter for Svineproduktion

174. I 2013 og 2014 blev der konstateret uregelmæssigheder i en række EU-projekter, hvor Videntcenter for Svineproduktion havde fået tilskud. Sagen er omtalt i kapitel 5 om revisionen af EU-midler.

Videntcenter for Svineproduktion har også modtaget tilskud, som er finansieret af nationale midler. NaturErhvervstyrelsens interne revision har revideret 5 af de 18 projekter, der i perioden 2011-2013 havde modtaget tilskud. Formålet var at undersøge, om der var tilsvarende uregelmæssigheder. De 18 projekter havde modtaget tilskud for 15,5 mio. kr., hvoraf den interne revision undersøgte 5 projekter for et samlet tilskudsbeløb på 9,2 mio. kr. Revisionen viste, at der var uregelmæssigheder i alle 5 projekter, svarende til 2,4 mio. kr.

NaturErhvervstyrelsen blev gjort opmærksom på problemet i oktober 2015, da rapporten blev sendt i høring. På trods af de mange uregelmæssigheder havde styrelsen ikke gennemgået de resterende 13 projekter i april 2016, hvor Rigsrevisionen fulgte op på sagen. Styrelsen havde heller ikke taget stilling til, om styrelsen vil rejse krav om tilbagebetaling eller pålægge Videntcenter for Svineproduktion bøde for de 5 reviderede projekter.

Rigsrevisionen finder, at NaturErhvervstyrelsen burde have gennemført en hurtigere gennemgang af de 5 projekter. Rigsrevisionen finder også, at styrelsen, fordi der var uregelmæssigheder i alle 5 projekter, burde have undersøgt de øvrige projekter for uregelmæssigheder.

Medarbejdere i NaturErhvervstyrelsen har godkendt lønudbetalinger til sig selv

175. 9 medarbejdere i NaturErhvervstyrelsen har i perioden 1. oktober 2014 - februar 2015 udbetalt løn til sig selv via tidsregistreringssystemet. De 9 medarbejdere var i tidsregistreringssystemet opsat til at kunne godkende sin egen tidsregistrering, og da godkendelsen automatisk frigav timer til udbetaling, kunne de 9 medarbejdere dermed godkende lønudbetalinger til sig selv.

Rigsrevisionens gennemgang viste, at de 9 medarbejdere har frigivet lønudbetalinger til sig selv på i alt 610.000 kr. som betaling for overarbejde, mistede fridage og arbejdstidsbestemte ydelser. NaturErhvervstyrelsen har gennemgået medarbejdernes tidsregistrering, sejlplaner og vagtplaner og har på den baggrund oplyst, at de 9 medarbejdere ikke har modtaget uberettigede lønudbetalinger i den periode, hvor de har kunnet udbetale løn til sig selv.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at NaturErhvervstyrelsen ikke har sikret korrekt funktionsadskillelse i tidsregistreringssystemet, særligt da godkendelsen af tidsregistrerede timer automatisk frigav timer til udbetaling.

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Videntcenter for Svineproduktion er en del af Landbrug & Fødevarer og arbejder for de danske svineproducenter inden for områder som forskning, udvikling, rådgivning og politisk interessevaretagelse.

Videntcenter for Svineproduktion og Videntcenter for Landbrug blev pr. 1. januar 2015 lagt sammen til en ny organisation, SEGES.

Utilstrækkelig it-sikkerhed i Fødevarestyrelsen

176. Mange af medarbejderne i Fødevarestyrelsen havde lokaladministratorrettigheder på deres computere og dermed det højeste niveau af rettigheder til og kontrol over deres computere. Styrelsen bør begrænse lokaladministratorrettighederne til få medarbejdere, der har et specifikt arbejdsbetinget behov. Det mindsker risikoen for, at en hacker kan overtage lokaladministratorens rettigheder og fx kan lukke antivirusfunktionen og installere forskellige skadelige programmer på computeren. Styrelsen havde endvidere oprettet mange konti med udvidede administratorrettigheder, som giver brugerne det højeste niveau af rettigheder i styrelsens it-miljø.

Endvidere stillede Fødevarestyrelsen ikke krav om stærke passwords eller periodiske skift af passwords, og styrelsens it-medarbejdere kunne anvende deres konti med udvidede administratorrettigheder til at søge på internettet. Dermed er der en væsentlig risiko for, at uvedkommende personer eller hackere kan misbruge medarbejdernes rettigheder og kompromittere system-, data- og driftssikkerheden i styrelsen.

Rigsrevisionen vurderer, at it-sikkerheden i Fødevarestyrelsen er utilstrækkelig.

4.19. § 28. TRANSPORTMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Transportministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Transportministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Transportministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Transportministeriet og den udførte revision

177. Transportministeriet bestod af 8 virksomheder, da finansloven for 2015 blev vedtaget. Ministeren var også overordnet ansvarlig for 7 virksomheder uden for statsregnskabet, jf. tabel 21. Transportministeriet blev dog omdannet til Transport- og Bygningsministeriet ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret. Som følge af ressortændringerne blev Bygningsstyrelsen tilført fra det tidligere Klima-, Energi- og Bygningsministerium, og Rådet for Sikker Trafik, som er en virksomhed uden for statsregnskabet, blev tilført fra det tidligere Justitsministerium.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, er regnskabet opstillet på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 7 virksomheder. Regnskabet for Bygningsstyrelsen indgår i det tidligere Klima-, Energi- og Bygningsministeriums regnskab for 2015. Det er Transport- og Bygningsministeriet, der har aflagt Transportministeriets regnskab for 2015.

TABEL 21

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiel væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Banedanmark ²⁾	12.672	Forvaltningen af køb og salg af kørestrøm er forbedret, jf. pkt. 179. Tiltag vedrørende konsulentkøb er hensigtsmæssige, jf. pkt. 180. Manglende kontrol med arbejdstidsbestemte ydelser, jf. pkt. 181.
Departementet	8.877	
Vejdirektoratet	5.348	Har korrigeret fejl i værdien af infrastrukturaktiverne, jf. pkt. 182. Har nu hjemmel til projekttilskud, jf. pkt. 183. Sagen om omgåelse af stillingskontrollen er løst tilfredsstillende, jf. pkt. 184.
Trafikstyrelsen	1.784	
Havarikommissionen for Civil Luftfart og Jernbane	13	
Kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne	10	
Havarikommissionen for Vejtrafikulykker	6	
Kommissarius ved Statens ekspropriationer i Jylland	5	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
DSB ²⁾	24.114	
Metroselskabet I/S ²⁾	7.041	
Naviair ²⁾	2.430	
Udviklingselskabet By & Havn I/S ²⁾	2.129	Supplerende oplysning om værdiansættelsen af investeringsejendomme, jf. pkt. 185.
Ring 3 Letbane I/S ²⁾	324	
Aarhus Letbane I/S ^{2) 3)}	20	
Fjordforbindelsen Frederikssund ^{2) 4)}	-	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision eller medrevisor.

³⁾ Staten er udtrådt som interessent i Aarhus Letbane I/S pr. 1. april 2015.

⁴⁾ Fjordforbindelsen Frederikssund er stiftet den 27. november 2015, og første regnskabsår er 2016.

Note: Transportministeriet havde endvidere indtægter på 45,5 mio. kr. på finanslovens § 37. Renter.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

178. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af infrastrukturaktiver i Vejdirektoratet og revisionen af tilskud på tværs af ministeriet, da områderne er økonomisk væsentlige. Vi har endvidere påtegnet regnskaberne for virksomhederne uden for statsregnskabet.

Udvalgte revisionsresultater

Banedanmarks forvaltning af køb og salg af kørestrøm er forbedret

179. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag om mangelfuld forvaltning af Banedanmarks køb og salg af kørestrøm til operatørerne på elektrificerede jernbaneanlæg i Danmark. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 62.

Opfølgningen viste, at Banedanmark havde udarbejdet forretningsgange for forvaltningen af kørestrøm, og at Banedanmark havde implementeret forretningsgangene i organisationen.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Banedanmarks tiltag vedrørende konsulentkøb er hensigtsmæssige

180. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2010 om Banedanmarks køb af konsulent-ydelser. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 81.

Opfølgningen viste, at Banedanmark havde styrket forvaltningen af køb af konsulent-ydelser. Banedanmark havde igangsat et nyt samlet kontraktstyringssystem og udarbejdet en ny konsulentpolitik. Banedanmark arbejder på at opdatere forretningsgangene for kontraktstyring i kontraktstyringssystemet og har i alt væsentlighed overholdt den nye konsulentpolitik.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Manglende kontrol med arbejdstidsbestemte ydelser i Banedanmark Produktion

181. Der udbetales væsentlige beløb i arbejdstidsbestemte ydelser, fx natpenge og weekendgodtgørelse i Banedanmark Produktion, da mange medarbejdere har skiftende arbejdstider. I 2015 blev der udbetalt ca. 92 mio. kr.

Rigsrevisionen konstaterede både i 2011 og 2013 et højt fejlniveau i udbetalingerne af særlige ydelser i Banedanmark Produktion. Disse fejl skyldtes dels systemfejl i tidsregistreringssystemet, dels manglende kontrolgrundlag og ineffektive kontroller. Banedanmark havde løbende forsøgt at rette op på fejlene, men ved overgangen til en tabletbaseret løsning i 2015 kunne Rigsrevisionen konstatere, at der var opstået nye fejl.

De fleste af udbetalingerne i 2015 var ikke tilstrækkeligt dokumenterede, og Rigsrevisionen kunne derfor ikke vurdere, om udbetalingerne var korrekte. Vi kunne fx konstatere, at der var mange uoverensstemmelser mellem den vagtplan, som medarbejderne arbejdede efter, og den arbejdstid, som medarbejderne registrerede. Vagtplanerne blev løbende ændret, men blev ikke opdateret med ændringerne. Der forelå derfor ikke en opdateret plan, som den faktisk registrerede arbejdstid kunne kontrolleres op imod. Det manglende kontrolgrundlag gjorde det generelt svært at følge transaktionssporet for de enkelte lønbilag. Sagerne kunne derfor ikke revideres fuldt ud, og det er Rigsrevisionens vurdering, at der dermed var knyttet betydelig usikkerhed til, om de arbejdstidsbestemte ydelser blev udbetalt korrekt.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at Banedanmark gennem flere år ikke har sikret et tilstrækkeligt kontrolgrundlag.

Vejdirektoratet har korrigeret fejl i værdien af infrastrukturaktiverne

182. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014, hvor vi bemærkede, at den samlede værdi af infrastrukturaktiverne var ca. 1,6 mia. kr. for lav i Vejdirektoratets regnskab og i statsregnskabet. Fejlene skyldtes, at Vejdirektoratet ikke havde aktiveret alle medgåede udgifter til opførelse af nye anlæg og vedligeholdelse. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 64.

Opfølgningen viste, at Vejdirektoratet havde korrigeret fejlene i regnskabet for 2015, så alle udgifter var indregnet i infrastrukturaktiverne. De endelige samlede korrektioner beløb sig til 1,4 mia. kr. og var dermed 0,2 mia. kr. lavere end den foreløbige beregning i 2014.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Vejdirektoratet har nu hjemmel til projektilskud

183. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om uklar hjemmel og bevillingsanvendelse i forbindelse med håndtering af projektilskud i Vejdirektoratet og deltagelse i det nordiske vejmyndighedssamarbejde NordFoU, der administrerer forskningsmidler i fællesnordiske forskningsprojekter. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 83.

Opfølgningen viste, at Vejdirektoratet havde justeret anmærkningsteksten på forslag til finansloven for 2016. Det har tydeliggjort det bevillingsmæssige grundlag for samarbejdsaftaler om forskning. Vejdirektoratet havde endvidere udarbejdet en instruks for kontering af transaktioner mellem Vejdirektoratet og NordFoU, hvilket ligeledes har bidraget til at skabe større gennemsigtighed om bevillingsanvendelsen.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Sagen om omgåelse af stillingskontrollen i Vejdirektoratet er løst tilfredsstillende

184. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2012, hvor vi bemærkede, at Vejdirektoratet havde ansat flere medarbejdere i lønramme 36 med en løn, der mindst svarede til lønramme 37 og med chefansvar. Rigsrevisionen fandt, at dette indikerede en omgåelse af stillingskontrollen. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 77.

Opfølgningen viste, at Vejdirektoratet havde taget kritikken til efterretning og ikke længere havde medarbejdere ansat i lønramme 36 med chefansvar og løn, der mindst svarede til lønramme 37.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Supplerende oplysning om værdiansættelsen af Udviklingselskabet By & Havn I/S' investeringsejendomme

185. Udviklingselskabet By & Havn I/S revideres af Rigsrevisionen i samarbejde med en revisor valgt af Københavns Kommune. Rigsrevisionen og medrevisor afgav revisionspåtegning på Udviklingselskabet By & Havn I/S' årsrapport for 2015 uden forbehold, men med en supplerende oplysning, hvor revisorerne – ligesom ved påtegningerne i de foregående år – gjorde opmærksom på den betydelige usikkerhed, der var knyttet til værdiansættelsen af selskabets investeringsejendomme, og henledte opmærksomheden på regnskabets oplysninger herom.

4.20. § 29. KLIMA-, ENERGI- OG BYGNINGSMINISTERIET

UDDRAG FRA ERKLÆRING OM MINISTERIETS REGNSKAB

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er Rigsrevisionens opfattelse:

- at Klima-, Energi- og Bygningsministeriets område af statsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler
- at Klima-, Energi- og Bygningsministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne
- at Klima-, Energi- og Bygningsministeriets forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne.

Supplerende oplysning til forståelsen af regnskabet

Uden at det modificerer vores konklusion, henleder vi opmærksomheden på oplysningerne i Bygningsstyrelsens årsrapport, hvor ledelsen beskriver den betydelige usikkerhed, der er knyttet til værdiansættelsen af styrelsens ejendomsportefølje.

Den fulde erklæring findes på www.rigsrevisionen.dk.

Overblik over Klima-, Energi- og Bygningsministeriet og den udførte revision

186. Klima-, Energi- og Bygningsministeriet bestod af 8 virksomheder, da finansloven for 2015 blev vedtaget. Ministeren var også overordnet ansvarlig for en virksomhed uden for statsregnskabet, jf. tabel 22. Klima-, Energi- og Bygningsministeriet blev omdannet til Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet ved kongelig resolution af 28. juni 2015, hvor den nye regering blev etableret. Som følge af ressortændringerne blev Bygningsstyrelsen overflyttet til Transport- og Bygningsministeriet, og Energiklagenævnet blev overflyttet til Miljø- og Fødevarerministeriet. Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet blev tilført Geodatastyrelsen fra det tidligere Miljøministerium og Teleklagenævnet fra Erhvervs- og Vækstministeriet.

Da statsregnskabet skal følge årets bevillingslove, er regnskabet opstillet på baggrund af finanslovens inddeling i de oprindelige 8 virksomheder. Det er Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, der har aflagt Klima-, Energi- og Bygningsministeriets regnskab for 2015.

TABEL 22

OVERSIGT OVER MINISTERIET OG VÆSENTLIGE BEMÆRKNINGER FRA REVISIONEN

(Mio. kr.)	Finansiell væsentlighed ¹⁾	Væsentlige bemærkninger
Virksomheder inden for statsregnskabet:		
Bygningsstyrelsen	6.042	Supplerende oplysning om usikkerheder ved værdiansættelsen af ejendomsporteføljen, jf. pkt. 188. Har styrket it-sikkerheden, jf. pkt. 189.
Energistyrelsen	2.519	Usikker regnskabsforvaltning, jf. pkt. 190.
Danmarks Meteorologiske Institut	531	
De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland	431	
Sekretariatet for Energitilsynet	120	Mange fejl ved løn- og personaleadministrationen, jf. pkt. 191. Mangelfuld gebyradministration, jf. pkt. 192.
Departementet	91	
Klimarådet	6	
Energiklagenævnet	5	
Virksomheder uden for statsregnskabet:		
Energinet.dk ²⁾	25.906	

¹⁾ Summen af løn, øvrige udgifter/omkostninger og indtægter.

²⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med virksomhedens interne revision eller medrevisor.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af tal fra Statens Koncernsystem, årsrapporter fra virksomhederne og årsrevisionen.

187. Rigsrevisionen har haft særligt fokus på revisionen af Bygningsstyrelsen og Energi- styrelsen, der er de største virksomheder på ministerområdet. Vi har endvidere påtegnet regnskabet for Energinet.dk.

Udvalgte revisionsresultater

Supplerende oplysning om usikkerheder ved værdiansættelsen af Bygningsstyrelsens ejendomsportefølje

188. Rigsrevisionen har fulgt op på 2 sager fra henholdsvis 2013 og 2014 om usikkerhed ved værdiansættelse og vurdering af Bygningsstyrelsens uddannelses- og forskningsejendomme, herunder udnyttede byggeretter. Sagerne er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 86, og notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 66.

Bygningsstyrelsen havde i sin årsrapport redegjort for de betydelige usikkerheder, der var knyttet til værdiansættelsen af styrelsens ejendomsportefølje. Styrelsen havde omtalt de usikkerheder, der var relateret til Rigsrevisionens tidligere bemærkning, og mere generelle usikkerheder, der var forbundet med de anvendte værdiansættelsesprincipper og vurderingsprocesser.

De væsentligste usikkerheder for universitets- og forskningsejendommene vedrørte skøn og korrektioner til valuarvurderinger på i alt 1,7 mia. kr. Der var endvidere generelt usikkerhed forbundet med vurderingerne, da sammenligningsgrundlaget med andre lignende ejendomme var sparsomt.

Bygningsstyrelsen oplyste i sin årsrapport, at de væsentligste usikkerheder for kontorejendomme skyldtes, at ejendommene værdiansættes til markedsværdi på baggrund af en afkastbaseret værdiansættelsesmetode baseret på skøn af markedislejen og afkastkrav for tilsvarende lejemål. Hvis markedislejen reguleres med fx $\pm 10\%$, giver det udslag i en værdiregulering på 1,2 mia. kr., og hvis det fastsatte afkastkrav er fx 0,5 % for højt, vil det medføre en opskrivning af ejendomsporteføljen med 923 mio. kr. Disse usikkerheder er ikke særegne for Bygningsstyrelsen.

Rigsrevisionen bemærker, at værdireguleringer af ejendomsporteføljen ikke påvirker Bygningsstyrelsens resultat, da reguleringer i henhold til SEA-vejledningen føres direkte over egenkapitalen.

Rigsrevisionen finder, at Bygningsstyrelsens beskrivelser af usikkerhederne er dækkende, men vurderer dog, at værdiansættelsen er behæftet med betydelig usikkerhed, der er væsentlig for regnskabslæserens forståelse af Klima-, Energi- og Bygningsministeriets regnskab. Vi har derfor valgt at medtage en supplerende oplysning herom i vores erklæring om ministeriet.

Bygningsstyrelsen har igangsat et arbejde med at justere huslejeordningen, hvor både værdiansættelsesprincipper og vurderingsprocesser vil blive adresseret. Styrelsen forventer, at den nye huslejeordning er implementeret i 2020.

Rigsrevisionen vil følge sagen.

Bygningsstyrelsen har styrket it-sikkerheden

189. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2013 om svage it-kontroller i Bygningsstyrelsen. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 89.

Opfølgningen viste, at Bygningsstyrelsen havde rettet op på de svage it-kontroller. Styrelsen havde sikret, at medarbejderne i Bygningsstyrelsen og Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme ikke længere havde adgang til hinandens sager i ejendomsadministrations-systemet. Der var etableret funktionsadskillelse i it-systemet og en bedre løbende kontrol af brugernes adgangsrettigheder. Endelig havde Bygningsstyrelsen begrænset antallet af medarbejdere med rettigheder som lokaladministratorer til nogle få medarbejdere, som havde et arbejdsbetinget behov.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Usikker regnskabsforvaltning i Energistyrelsen

190. Revisionen viste, at Energistyrelsens forvaltning af tilskud var præget af usikkerhed på en række områder. Hertil kommer, at regnskabet på flere områder ikke blev aflagt i overensstemmelse med reglerne i budgetvejledningen og i Finansministeriets Økonomisk Administrative Vejledning (ØAV).

Rigsrevisionen konstaterede i 2014 og igen i 2015, at Energistyrelsen ikke havde foretaget regnskabsmæssige afstemninger mellem det tilskudsadministrative system (TAS), de manuelle systemer og SKS for alle tilskudsordninger, inden regnskabet blev godkendt. Det havde resulteret i, at tidligere års fejl endnu ikke var blevet rettet. Vi konstaterede endvidere, at Energistyrelsen i forbindelse med ressortændringerne i 2015 havde overført hensættelser til tilsagn på 34,5 mio. kr. til Trafik- og Byggestyrelsen. Overførslen var behæftet med fejl og usikkerheder og indeholdt ikke de oplysninger, der var nødvendige, for at Trafik- og Byggestyrelsen fremadrettet kunne administrere tilskudsordningerne. Endvidere havde Energistyrelsen overført hensættelser til tilsagn for ordninger, hvor der ikke var hjemmel til at yde tilsagn på finansloven.

Vi konstaterede desuden, at Energistyrelsen ved forvaltningen af tilskudsfinansierede aktiviteter burde have periodiseret indtægter på 4,7 mio. kr., så de optrådte i regnskabet i de år, styrelsen afholdt udgifterne. Styrelsens bogføringspraksis medførte, at styrelsens resultat for 2015 var 4,7 mio. kr. for lavt. Endvidere var indtægten fejlagtigt bogført på igangværende arbejder for fremmed regning og under et forkert projekt. Fejlen medførte, at der var usikkerhed om, hvorvidt opgørelsen af de igangværende arbejder var retvisende.

Vi konstaterede endelig, at Energistyrelsen ved kontering af driftsudgifter ikke havde sikret en klar adskillelse mellem indtægtsdækket virksomhed og tilskudsfinansierede aktiviteter, hvilket medførte usikkerhed om, hvorvidt regnskaberne for indtægtsdækket virksomhed og tilskudsfinansieret virksomhed var retvisende.

Rigsrevisionen vurderer, at regnskabsforvaltningen for tilskud, tilskudsfinansierede aktiviteter og indtægtsdækket virksomhed har været præget af usikkerhed, dels ved sikringen af tilstrækkelige regnskabsmæssige afstemninger af tilskudsordninger og sikring af hjemmel for de foretagne dispositioner, dels ved adskillelse, opgørelse og kontering i forbindelse med forvaltningen af tilskudsfinansierede aktiviteter og indtægtsdækket virksomhed.

Mange fejl ved løn- og personaleadministrationen i Sekretariatet for Energitilsynet

191. Der var en usædvanlig høj andel af fejl og mangler i løn- og personaleadministrationen i Sekretariatet for Energitilsynet og et utilstrækkeligt kendskab til bestemmelser i overenskomster, love, cirkulærer mv. Revisionen viste, at der var fejl i 26 ud af 30 gennemgåede sager. Fejlene vedrørte fx forkerte oplysninger i ansættelsesbreve, fejl i anciennitetsberegninger og forkert pension. Flere af de konstaterede fejl gik igen fra sag til sag. Samtidig var der i flere tilfælde forskellige typer af fejl ved samme ansættelse.

Yderligere var udbetalingerne i 9 ud af 30 sager ikke tilstrækkeligt dokumenterede. Den manglende dokumentation gjorde det svært at genskabe sagsforløb og følge transaktionssporet for de enkelte lønbilag. Disse sager kunne derfor ikke revideres fuldt ud, og det er Rigsrevisionens vurdering, at der er knyttet betydelig usikkerhed til, om disse lønudbetalinger er korrekte.

Derudover konstaterede Rigsrevisionen, at udbetaling af løn var godkendt af medarbejdere, der ifølge regnskabsinstruksen ikke var bemyndigede til at godkende lønudbetalinger.

Rigsrevisionen finder det utilfredsstillende, at løn- og personaleadministrationen ikke i tilstrækkelig grad medvirkede til at sikre korrekte lønudbetalinger. Rigsrevisionen finder, at Sekretariatet for Energitilsynet skal etablere forretningsgange og interne kontroller, der eliminerer antallet af fejl og mangler.

Mangelfuld gebyradministration i Sekretariatet for Energitilsynet

192. Sekretariatet for Energitilsynet havde gebyrindtægter på 49,5 mio. kr. i 2015. Det akkumulerede overskud på gebyrområdet udgjorde 25,6 mio. kr. ultimo 2015. Sekretariatet havde ikke årligt beregnet og vurderet taksterne og sikret en løbende 4-årig balance i overensstemmelse med budgetvejledningen. De oprindelige takster var beregnet af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, inden sekretariatet blev udskilt derfra. Siden da var taksterne kun blevet pris- og lønreguleret. Dette er dog ikke gjort konsekvent hvert år. På gasområdet er der første gang beregnet takster for 2016.

Sekretariatet for Energitilsynet havde ikke forretningsgangsbeskrivelser med en opgave- og ansvarsfordeling og beskrivelser af metode/principper for gebyrberegningerne, herunder fordelingsnøgler og opgørelse af omkostninger og indtægter. Rigsrevisionen konstaterede, at økonomifunktionen, herunder gebyradministrationen, blev varetaget af én medarbejder og derfor var meget personafhængig. Derudover var der ikke tilstrækkelige kontroller i forbindelse med udførelsen af arbejdet. Samlet set øger det risikoen for mangelfuld forvaltning og gør sekretariatets administration sårbar.

Rigsrevisionen finder, at Sekretariatet for Energitilsynets forvaltning af gebyrordningerne ikke er i overensstemmelse med statens regnskabsregler. Forsyningsvirksomhederne har samlet set betalt en overpris på 25,6 mio. kr.

SEKRETARIATET FOR ENERGITILSYNET

Sekretariatet er 100 % finansieret af gebyrer, som opkræves fra el-, gas- og varmforsyningsvirksomhederne. Sekretariatet varetager administrationen af gebyrordningerne i samarbejde med Energistyrelsen.

5. Revisionen af EU-midler

193. Dette kapitel handler om revisionen af de EU-midler, som Danmark har modtaget fra EU eller betalt til EU, og som fremgår af statsregnskabet for 2015. Rigsrevisionen udarbejder hvert år en erklæring om de danske EU-midler.

ERKLÆRING OM EU-MIDLER I DANMARK I 2015

Rigsrevisionen vurderer, at regnskaberne for EU-indtægter og EU-udgifter for 2015 er udarbejdet i overensstemmelse med statens regnskabsregler. Regnskaberne giver et retvisende billede af indtægter og udgifter for regnskabsåret og for den finansielle stilling ved regnskabsårets udløb.

På baggrund af resultaterne af revisionen er det Rigsrevisionens opfattelse, at de transaktioner, der ligger til grund for regnskaberne for EU-indtægter og EU-udgifter for 2015, som helhed betragtet er lovlige og formelt rigtige.

EU-ERKLÆRINGEN

Erklæringen er baseret på vores egne revisioner af EU-midlerne og på revisioner udført af de interne revisioner i NaturErhvervstyrelsen og Skatteministeriet. Endvidere baserer vi EU-erklæringen på den interne kontrolarbejde (Det Godkendende Organ m.m.), Den Europæiske Revisionsrets revisionsbesøg i Danmark og Europa-Kommissionens kontrolbesøg i Danmark.

Statsregnskabet oversigt over EU-indtægter og EU-udgifter i 2015

194. Statsregnskabet for 2015 indeholder en oversigt over de indtægter, som den danske stat har modtaget fra EU, og de udgifter, som den danske stat har betalt til EU i 2015, jf. tabel 23.

TABEL 23

OVERSIGT OVER EU-INDTÆGTER OG EU-UDGIFTER I 2015 OG RESULTATERNE AF REVISIONEN

(Mio. kr.)		Væsentlige bemærkninger
EU-indtægter:		
Landbrugs- og strukturfonde	8.425	
Den Europæiske Garantifond for Landbruget ¹⁾	6.676	
Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne ¹⁾	1.137	Mangelfuld kontrol af tilskud til Miljøteknologi, jf. pkt. 195. Uregelmæssigheder i Videntcenter for Svineproduktion, jf. pkt. 196.
Den Europæiske Socialfond	243	
Den Europæiske Regionalfond	243	
Den Europæiske Hav- og Fiskerifond ¹⁾	126	
Ordninger uden for landbrugs- og strukturfondene	142	
Forskning og udvikling	36	
Undervisning	4	
Transportinfrastruktur	102	
Øvrige EU-indtægter	308	
EU-indtægter i alt	8.875	
EU-udgifter:		
Skatte- og afgiftsfinansierede bidrag	19.779	
Bidrag til EU efter det fælles beregningsgrundlag for BNI ¹⁾	14.921	
Bidrag til EU efter det fælles beregningsgrundlag for moms ¹⁾	2.196	
Bidrag til EU vedrørende told og sukker-afgifter ¹⁾	2.483	Danmark kan blive indgangsland for ulovlig import, jf. pkt. 197.
Medansvarsafgift, mælk ¹⁾	179	
EU-udgifter i alt	19.779	

¹⁾ Revisionen er gennemført i samarbejde med de interne revisioner i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Skatteministeriet.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af statsregnskabet for 2015.

Det fremgår af tabel 23, at den danske stat i 2015 havde indtægter på ca. 8,9 mia. kr. fra EU og udgifter på ca. 19,8 mia. kr. til EU.

Indtægterne fra landbrugs- og strukturfondene udgør hovedparten af de samlede EU-indtægter og var i alt på ca. 8,4 mia. kr. i 2015. Staten fungerer her som mellemlid i finansielle overførsler mellem EU og den endelige støttemodtager. NaturErhvervstyrelsen under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri varetager udbetalingen fra Den Europæiske Garantifond for Landbruget, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond. Erhvervsstyrelsen under Erhvervs- og Vækstministeriet varetager udbetalingen fra Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Regionalfond. Ordninger uden for landbrugs- og strukturfondene omfatter tilskud på i alt ca. 142 mio. kr., hvor Europa-Kommissionen (herefter Kommissionen) udbetaler tilskud direkte til de statslige støttemodtagere. Øvrige EU-indtægter på i alt ca. 308 mio. kr. er overførsler fra Kommissionen til staten.

EU-udgifterne består af skatte- og afgiftsfinansierede bidrag på ca. 19,8 mia. kr., der dækker statens bidrag til EU's egne indtægter, som indgår i EU's almindelige budget. Danmarks betalinger til EU er baseret på oplysninger om moms og bruttonationalindkomst fra Danmarks Statistik og SKAT.

Det er ikke alle Danmarks EU-indtægter, der fremgår af oversigten i statsregnskabet. Oversigten omfatter ikke ca. 2 mia. kr., som Kommissionen betaler direkte til kommuner, regioner, selvejende institutioner, organisationer og private, jf. "EU-expenditure and revenue" for Danmark i 2014, der er den seneste opgørelse fra Kommissionen. Rigsrevisionen gør opmærksom på, at de ca. 2 mia. kr. er et anslået beløb.

Udvalgte revisionsresultater

Mangelfuld kontrol af tilskud til Miljøteknologi

195. Rigsrevisionen har revideret tilskudsordningen Miljøteknologi i samarbejde med den interne revision i NaturErhvervstyrelsen. Gennemgangen af 30 sager viste 7 eksempler på uregelmæssigheder, herunder 2 sager, hvor der var mistanke om svig.

Ansøgere under Miljøteknologi skal indsende 2 uafhængige og sammenlignelige tilbud på den teknologi, de ønsker at investere i, for at leve op til EU's krav om rimelige priser. De konstaterede uregelmæssigheder handlede om, at ansøgerne på forskellig vis ikke levede op til kravet om dokumentation for rimelige priser.

I den første af de 2 sager, hvor revisionen rejste mistanke om svig, var den samme person både direktør i den virksomhed, der indhentede tilbud, og direktør i den ene af de virksomheder, der afgav konkurrerende tilbud. Denne virksomhed var desuden udbyder af strategisk rådgivning til bestyrelser og dermed ikke reel leverandør af den type teknologi, tilbuddet handlede om.

I den anden sag var de 2 tilbud identiske, både hvad angår ordlyd, opsætning og diagrammer. Firmanavnet på den ene virksomhed, der afgav tilbud, figurerede flere gange i den anden virksomheds tilbudsmateriale. NaturErhvervstyrelsen havde i begge sager gennemgået tilbuddene og godkendt ansøgningerne uden bemærkninger.

De sidste 5 tilfælde var sager, hvor NaturErhvervstyrelsen havde godkendt ansøgninger med mere eller mindre åbenlyse tegn på, at der ikke var indsendt 2 uafhængige tilbud. Det drejede sig bl.a. om et tilfælde, hvor der kun var indsendt ét tilbud, og et tilfælde, hvor et tilbud blev afvist på grund af manglende uafhængighed, og et nyt med præcis samme pris herefter blev indsendt og godkendt.

MILJØTEKNOLOGI

Under Miljøteknologi kan landmænd søge om tilskud til investeringer i grøn teknologi. Tilskuddet gives til indkøb af teknologier som fx gylleforsøringsanlæg, lugerobotter og LED-belysning i væksthuse. Formålet er at reducere miljø- og klimabelastningen fra fx svine- og kvægstalde og gartnerier.

RIMELIGE PRISER

Ifølge forordning nr. 65/2011 skal medlemslandene evaluere prisernes rimelighed, fx ved brug af referenceomkostninger eller sammenligning af forskellige tilbud.

UNDERKENDELSE

En underkendelse er et krav om tilbagebetaling af EU-støtte. Hvis Kommissionen ved et kontrolbesøg vurderer, at der er udbetalt EU-støtte i strid med reglerne, eller at der er foretaget utilstrækkelig kontrol, kan Kommissionen rejse krav om tilbagebetaling.

Underkendelsen på Miljøteknologi er en flatrate på 5 %, som er givet på grund af svagheder i en hovedkontrol. Underkendelsen er beregnet på baggrund af den udbetalte støtte til Danmark under ordningen i en 2-årig periode bagud fra 2014.

STANDARDPRISER

Medlemslandene har mulighed for at anvende standardpriser. Når denne model anvendes, skal ansøgere om tilskud til fx miljøteknologi ikke indsende 2 tilbud, men modtager tilskud, der på forhånd er fastsat for de forskellige teknologityper.

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Videncenter for Svineproduktion er en del af Landbrug & Fødevarer og arbejder for de danske svineproducenter inden for områder som forskning, udvikling, rådgivning og politisk interessevaretagelse.

Videncenter for Svineproduktion og Videncenter for Landbrug blev pr. 1. januar 2015 lagt sammen til en ny organisation, SEGES.

Kommissionen gennemførte i juni 2014 en kontrol af Miljøteknologi. Kommissionen konstaterede i den forbindelse også svagheder i NaturErhvervstyrelsens kontrol med rimelige priser. Kommissionen gav på den baggrund Danmark en underkendelse på 15 mio. kr. Kommissionen vurderede bl.a., at NaturErhvervstyrelsen ofte ikke bemærkede uregelmæssigheder i tilbuddene. I lighed med vores revision fandt Kommissionen fx en sag med 2 tilbud, der stort set var identiske.

NaturErhvervstyrelsen blev første gang gjort opmærksom på mistanken om svig i de 2 sager i november 2015. Styrelsen iværksatte dog først en undersøgelse af sagerne 3 måneder senere, da Rigsrevisionen henvendte sig til styrelsen for at få afklaret, hvad status var i sagerne.

NaturErhvervstyrelsen har oplyst, at styrelsen vil styrke fokus på kontrollen af svig gennem videreuddannelse af sagsbehandlere på ordningen og ved at forbedre de interne vejledninger, der ligger til grund for kontrollen. Styrelsen vil derudover mindske risikoen ved bl.a. at indføre standardpriser, hvor det er muligt.

Rigsrevisionen vurderer, at NaturErhvervstyrelsens kontrol af ansøgninger til Miljøteknologi ikke har været tilstrækkelig. Styrelsen havde ikke rettet op på de svagheder, der blev identificeret i forbindelse med Kommissionens kontrolbesøg. Det betyder, at styrelsen fortsat har godkendt ansøgninger på trods af uregelmæssigheder i dokumentationen for rimelige priser. Derudover finder Rigsrevisionen, at styrelsen tidligere og af egen drift skulle have rettet henvendelse til Kommissionen om de 2 sager, hvor der var mistanke om svig.

Uregelmæssigheder i Videncenter for Svineproduktion

196. Rigsrevisionen har fulgt op på en sag fra 2014 om uregelmæssigheder i en række EU-tilskud til Videncenter for Svineproduktion. Videncenter for Svineproduktion modtog i perioden 2011-2013 støtte til 13 projekter fra Erhvervsudviklingsordningen under EU's landdistriktsprogram. NaturErhvervstyrelsen konstaterede uregelmæssigheder i 12 af de 13 projekter. Styrelsen stoppede i forbindelse med sagen for udbetaling af støtte til Videncenter for Svineproduktion. Uregelmæssighederne bestod i, at Videncenter for Svineproduktion havde anmodet om støtte til udgifter, som havde været afholdt, efter projekterne officielt var slut, eller før projekterne officielt var startet, og at centret havde problemer med at dokumentere, at udgifterne var støtteberettigede. Tilbagebetalingskravet til EU for de 12 projekter var 18,6 mio. kr. ud af et samlet støttebeløb på 35,9 mio. kr. Sagen er senest omtalt i notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015 om beretning om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 71.

NaturErhvervstyrelsen fik et revisionsfirma til at gennemgå, om uregelmæssighederne var begået med forsæt, dvs. om der var tale om svig. Hvis myndighederne har mistanke om svig, kan en ansøger ifølge EU's regler blive udelukket fra at søge om støtte fra ordningen i 2 år.

Revisionsfirmaet fandt, at lovgivning og vejledninger generelt ikke var blevet fulgt, og at kontrolmiljøet var mangelfuldt, selv om Videncenter for Svineproduktion var en del af en relativt stor projektdrevet organisation. Revisionsfirmaet identificerede dog ikke tegn på, at uregelmæssighederne var forsætlige, og heller ikke, at ledelsen havde accepteret risikoen herfor.

Det fremgik af revisionsfirmaets notat, at det arbejde, der lå til grund for konklusionerne, hverken var revision, review eller aftalte arbejdshandlinger. Det fremgik også, at revisionsfirmaet forbeholdt sig retten til at ændre sine konklusioner, hvis der bliver fremlagt yderligere informationer eller dokumentation i sagen.

NaturErhvervstyrelsen afgjorde på baggrund af notatet, "at der ikke er grundlag for at konstatere konkrete, objektive tegn på, at de pågældende uregelmæssigheder, hver for sig eller som helhed, er begået forsætligt". Styrelsen genoptog herefter udbetalingen af støtte til projekterne, som nu hører under SEGES.

NaturErhvervstyrelsen har pr. 13 maj 2016 indberettet de 12 sager til Kommissionens antisvindelenhed OLAF, fordi der i hver enkelt sag er konstateret uregelmæssigheder for over 10.000 euro.

Rigsrevisionen finder, at NaturErhvervstyrelsen burde have indberettet uregelmæssighederne til Kommissionen, allerede da mistanken om svig opstod første gang.

Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

Danmark kan blive indgangsland for ulovlig import

197. Skatteministeriets Interne Revision (SIR) har revideret SKATs opfølgning på sager om svig og uregelmæssigheder på toldområdet. Revisionen er gennemført under SIR's såkaldte Joint Audit Agreement med Kommissionens generaldirektorat for budget.

Revisionen viste, at der var en række mangler i SKATs opfølgning, som øger risikoen for, at svigagtige eller ulovlige varer importeres til EU via Danmark. De interne kontroller, der skulle sikre, at SKAT følger op på underretninger om svig og uregelmæssigheder, har ikke været effektive.

SKAT modtager løbende underretninger fra Kommissionen og andre medlemslande og fra EU's antisvindelenhed OLAF om svig og uregelmæssigheder ved import af varer. Ud fra disse underretninger skal SKAT foretage en risikovurdering af, om der skal oprettes risikoprofiler i SKATs importsystem. Risikoprofilerne medvirker til, at SKAT udtager varer til kontrol efter en risikobaseret tilgang, så der bl.a. sker korrekt opkrævning af told. Risikoprofilerne i importsystemet er centrale for SKATs kontrol af varer, der bliver importeret ind i EU over den danske landegrænse.

Revisionen viste desuden, at de underretninger, som SKAT modtog fra andre medlemslande og Kommissionen, ikke i alle tilfælde førte til, at SKAT oprettede de nødvendige risikoprofiler i importsystemet. SKAT havde ved udgangen af august 2015 endnu ikke behandlet 222 af de 227 underretninger. Dermed er der risiko for, at Danmark bliver indgangsland for ulovlig import, fordi importører kan se Danmark som en let indgang til EU.

SKATs procedurer betød, at der ikke blev oprettet nye risikoprofiler i importsystemet, hvis der ikke allerede var angivelser i systemet, som matchede kriterierne i underretningerne. Det medførte, at der ikke blev oprettet risikoprofiler vedrørende fremtidige risici.

GRAD AF SIKKERHED

En revisors opgaver indeholder forskellige arbejdshandlinger, som giver forskellig grad af sikkerhed for konklusionen.

Ved *revision* giver revisor en konklusion med høj grad af sikkerhed. Ved *review* er konklusionen fra revisor med begrænset sikkerhed. Ved *aftalte arbejdshandlinger* er revisors konklusion uden sikkerhed.

OPKRÆVNING AF TOLD

SKAT opkræver på vegne af EU told af varer, der importeres til Danmark fra lande uden for EU. Opkrævningen sker på vegne af EU. SKAT modtager løbende informationer om svig og uregelmæssigheder. Hvis SKAT ikke følger effektivt op på disse informationer, kan det i sidste ende medføre, at den danske stat selv skal finansiere de tabte toldindtægter til EU.

RISIKOPROFILER

Hele kontrollen af varer, der bliver importeret ind i Danmark, er baseret på risikoprofiler i importsystemet. Risikoprofilerne skal "fange" og udtage angivelser til kontrol på baggrund af de specifikke, definerede risici.

Endelig viste revisionen, at SKAT havde tekniske problemer med at oprette risikoprofilerne i importsystemet. Allerede i september 2014 havde SKAT konstateret udfordringer med at oprette risikoprofilerne korrekt i importsystemet. Underdirektøren for området i SKAT blev 3 gange orienteret om udfordringerne, uden at der blev fulgt op på problemet. Opgaven med at oprette risikoprofiler var placeret hos en enkelt medarbejder, som ikke var erfaren med programmering af risikoprofiler.

I en konkret sag har dette medført, at den danske stat kan blive finansiel ansvarlig for et tab af toldindtægter til EU på ca. 59 mio. kr., fordi en risikoprofil ikke var oprettet korrekt i importsystemet. Sagen er beskrevet i boks 4.

BOKS 4

MULIG SVIGAGTIG IMPORT AF SOLCELLER

I august 2014 blev SKAT bedt om at oprette en risikoprofil i importsystemet. SKAT havde modtaget en underretning fra EU's antisvindelenhed OLAF med mistanke om forsøg på at omgå toldreglerne. I Tyskland og Holland havde man fundet indikationer på, at solcellemoduler fra Japan i virkeligheden var kinesiske. Solceller fra Japan kan importeres til EU med 3 % i told, hvorimod der skal betales 54 % i told af kinesiske solceller. I Tyskland og Holland var man begyndt at stille krav om sikkerhed, før solcellerne kunne frigives. Man havde derfor en mistanke om, at den tyske importør ville prøve at omdirigere solcellerne til et andet medlemsland, som ikke stillede krav om sikkerhed. SKAT oprettede herefter risikoprofilen i importsystemet.

Risikoprofilen var dog ikke oprettet korrekt og fungerede derfor ikke efter hensigten. Der havde således været 135 importører af angiveligt japanske solceller til en virksomhed i Danmark, uden at en eneste import var faldet ud til kontrol.

SKATs beregninger har vist, at de 135 importører kan indeholde unddraget told for ca. 59 mio. kr., som SKAT potentielt skal betale til EU. SKAT har vurderet, at det næppe er muligt at gøre importøren ansvarlig for gælden, da virksomheden sandsynligvis er oprettet til lejligheden. Som konsekvens heraf har SKAT vurderet, at der er stor sandsynlighed for, at Kommissionen rejser et toldkrav mod Danmark på de ca. 59 mio. kr.

SKAT har oplyst, at de efter sagen om de angiveligt japanske solceller gennemgik de øvrige profiler, som SKAT havde oprettet. Gennemgangen viste, at 3 ud af 8 risikoprofiler ikke fungerede. SIR har oplyst, at der som følge af manglerne i SKATs opfølgning er opstået et hul i kontrolsystemet, som over en periode har gjort det muligt at svindle.

SKAT har udarbejdet en række handleplaner for at imødekomme SIR's anbefalinger. SKAT vil bl.a. sørge for, at de 222 risikoprofiler bliver oprettet i importsystemet. SKAT vil også indføre et "2 par øjne"-princip, når de opretter risikoprofilerne.

SKAT har oplyst, at de har styrket kvalitetssikringen fra april 2016. Kvalitetssikringen omfatter alle modtagne underretninger. SKAT har oplyst, at de har fokus på, at alle modtagne underretninger er oprettet rettidigt og korrekt. Kvalitetssikringen foretages ikke af den samme medarbejder, som har programmeret risikoprofilen, ligesom programmering af risikoprofilen foretages af medarbejdere, der har stærke kompetencer i programmering.

Rigsrevisionen bemærker, at det fulde omfang af svig og uregelmæssigheder på toldområdet ikke er kendt. Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at SKAT ikke tog hånd om de konstaterede udfordringer med at oprette risikoprofiler i importsystemet.

BILAG 1. METODISK TILGANG

Vores revision har fokus på væsentlige og risikofyldte områder

Vi reviderer hovedparten af statens indtægter og udgifter

Rigsrevisionen har revideret statsregnskabet §§ 5-42. Vi har også revideret regnskaberne for en række virksomheder uden for statsregnskabet. Det er fx virksomheder, som hovedsageligt finansieres af statstilskud, bidrag e.l. i henhold til lov. Det er også virksomheder, der er oprettet ved lov, eller hvor staten er medinteressent, fx Rådet for Sikker Trafik, universiteterne og DSB.

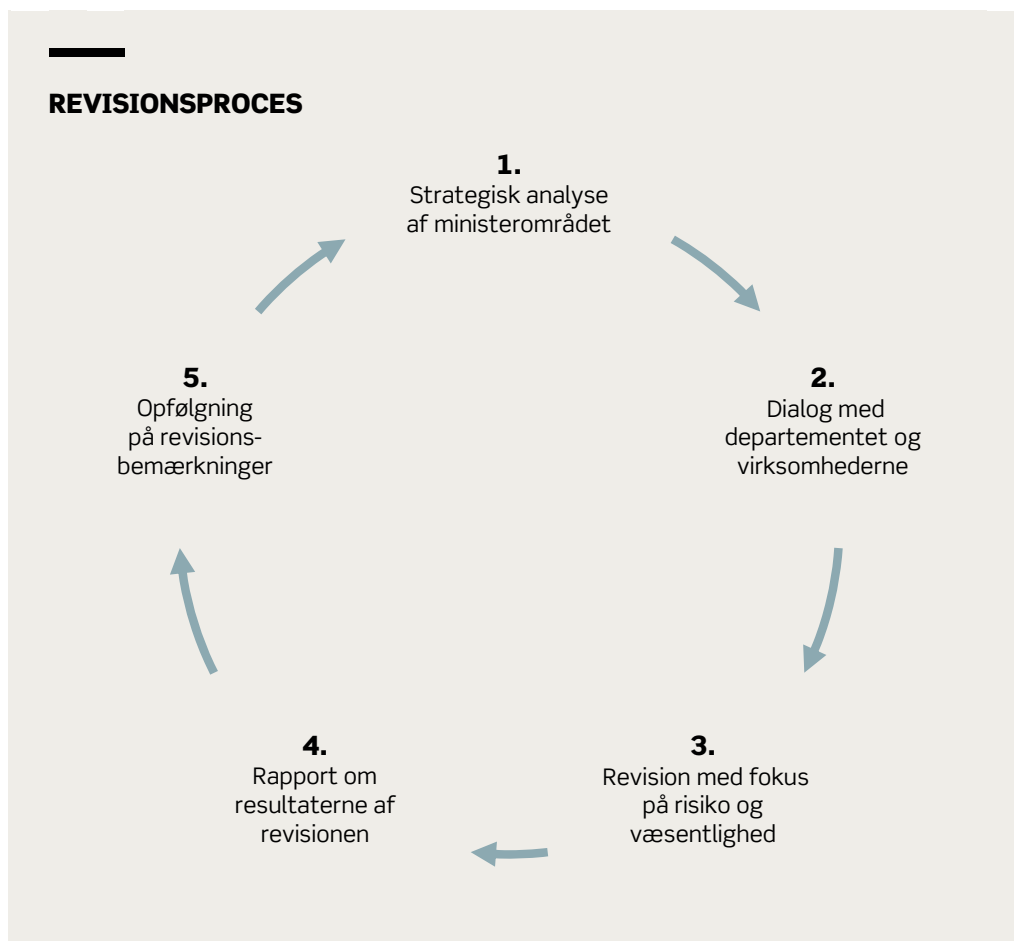
Vi efterprøver, om statsydelse til dronningen og årpenge til medlemmerne af det kongelige hus er opgjort korrekt og udbetalt rettidigt, som led i vores revision af Statsministeriet. Vi reviderer ikke Folketinget, der revideres af et privat revisionsfirma.

Vi har ikke revideret regnskaberne for aktieselskaber, der er helt eller delvist ejet af staten. Disse regnskaber revideres af private revisionsfirmaer. Vi har dog adgang til at undersøge de statslige aktieselskaber, der ikke er børsnoterede. Ved udgangen af 2015 ejede staten aktier i 17 selskaber, fx Danske Spil A/S og Sund & Bælt Holding A/S.

Vores planlægning, revision og rapportering indgår i en kontinuerlig proces

Revisionen er udført i overensstemmelse med god offentlig revisionskik, der er baseret på de grundlæggende revisionsprincipper i rigsrevisionernes internationale standarder (ISSAI 100-999).

Beretningen handler om vores revision af regnskabsåret 2015. Revisionen er dog en del af en kontinuerlig proces. Det betyder, at vi løbende får ny information og nye revisionsresultater, som vi omtaler i beretningen, hvis det er relevant. Revisionen til denne beretning er afsluttet i august 2016. I beretningen omtaler vi også sager fra tidligere revisioner, som vi fortsat følger. Vores revisionsproces er afspejlet i figuren nedenfor.

Strategisk analyse og dialog med departementet og virksomhederne

Vi udarbejder årligt en strategisk analyse af alle ministerier, der beskriver de væsentlige og risikofyldte områder. Den strategiske analyse giver os grundlag for at vurdere, hvilken revision der er nødvendig, for at vi kan erklære os om regnskabet. Analysen giver os endvidere grundlag for at udvælge afgrænsede områder, hvor vi undersøger dispositionernes lovlighed og forvaltningen.

Vi drøfter vores strategiske analyser med ledelsen i ministerierne. Formålet med dialogen er at få indsigt i, hvilke områder ledelsen ser som risikofyldte, og hvordan ledelsen forholder sig til risici. Vi lægger stor vægt på dialog med departementer og virksomheder, hvor synspunkter og erfaringer udveksles. Vi mener, at en gensidig forståelse for hinandens opgaver, vilkår og rammer giver det bedste udgangspunkt for en effektiv og effektfuld revision. Rigsrevisor holder endvidere årlige møder med hver departementschef.

Revision med fokus på risiko og væsentlighed

Vores revision af ministerierne planlægges, så revisionen har fokus på væsentlige og risikofyldte områder.

Vi anvender systemanalytisk revision som det overordnede revisionsprincip. Systemanalytisk revision har til formål at konstatere, om virksomheden har etableret forretningsgange og interne kontroller, som kan medvirke til at understøtte et rigtigt regnskab, lovlige dispositioner og en hensigtsmæssig forvaltning.

Den systemanalytiske revision suppleres af substansrevision. Ved substansrevision undersøger vi, om konkrete regnskabsposter, bilag eller sagsakter lever op til lovgivningen og god forvaltningsskik samt overholder virksomhedens egne forretningsgange og interne kontroller.

Årsrevisionen omfatter 3 elementer: finansiel revision, juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision.

Den *finansielle revisions* emne er de oplysninger, som virksomhedernes ledelse har givet i regnskabet. Kriteriet er, at regnskabet skal være *rigtigt*, dvs. at regnskabet i alt væsentlighed skal være udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler. Regnskabet skal desuden give brugerne og offentligheden et dækkende og pålideligt billede af, hvad de offentlige midler anvendes til.

Den *juridisk-kritiske revisions* emne er de konkrete dispositioner, som de forvaltningsansvarlige har foretaget. Den juridisk-kritiske revision omfatter for det første bevillingskontrol, hvor vi sammenholder regnskaberne med bevillingerne. Vi undersøger, om ministerierne har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne. For det andet kan den juridisk-kritiske revision omfatte legalitetskontrol på udvalgte områder. Det er kontrol af, om ministeriernes dispositioner er i overensstemmelse med det øvrige (materielle) retsgrundlag. Herunder kan vi bl.a. vurdere, om forvaltningen er i overensstemmelse med de formål og intentioner, som fremgår af lovgivningen. For det tredje kan juridisk-kritisk revision omfatte systemanalytisk revision på udvalgte områder. Her vurderer vi, om virksomhederne har forretningsgange og interne kontroller, der sikrer, at dispositionerne er i overensstemmelse med retsgrundlaget.

Ved *forvaltningsrevisionen* vurderer vi, om de forvaltningsansvarlige har taget skyldige økonomiske hensyn på udvalgte områder, dvs. om de forvaltningsansvarlige har gjort, hvad der er muligt og rimeligt for at anvende de offentlige midler sparsommeligt, produktivt og effektivt.

Rapport om resultaterne af revisionen og opfølgning på revisionsbemærkninger

Når vi har afsluttet revisionen af et område, formidles vores konklusion i en revisionsrapport til departementet og de omfattede virksomheder.

Resultaterne fra alle årets revisioner sammenvægtes og danner baggrund for vores erklæring om hvert ministerium. Vi afgiver en *erklæring uden modifikationer*, hvis vi vurderer, at regnskabet er rigtigt, bevillingerne er overholdt, og der er de nødvendige forretningsgange og interne kontroller.

Vi afgiver en *erklæring med modifikationer*, hvis revisionen leder frem til fejl og mangler, der samlet set eller hver for sig er så væsentlige, at vi ikke kan anvende den faste konklusion. Hvis fejlen kan kvantificeres, betragter vi den som væsentlig, når den udgør mere end 5 % af et beregnet væsentlighedsniveau. I nogle tilfælde vil det bero på revisors professionelle vurdering, om der er tale om en væsentlig fejl, fx om den anvendte regnskabspraksis er rimelig, og om forretningsgange og interne kontroller er tilstrækkelige.

Modifikationen kan bestå af et forbehold, der er en undtagelse fra konklusionen, fx at regnskabet er rigtigt, bortset fra virkningen af nogle fejl, vi har konstateret. Forbeholdets omfang vil være præciseret i erklæringen. Modifikationen kan også bestå af en afkræftende konklusion, fx at regnskabet ikke er rigtigt. Endelig kan en modifikation bestå af en manglende konklusion. Denne modifikation anvendes, når revisor ikke har opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for konklusionen og derfor undlader at give en konklusion.

Vi afgiver en *supplerende oplysning* til erklæringen for at gøre opmærksom på forhold, som har betydning for læserens forståelse af regnskabet eller revisionen. En supplerende oplysning indeholder ikke kritik, som påvirker vores konklusion om regnskabet. Det kan være forhold, som allerede er oplyst i regnskabet, eller forhold, som har betydning for revisors ansvar eller erklæring.

Erklæringen kan endvidere indeholde et særligt afsnit med en *udtalelse om forvaltningen*. Vi udarbejder kun en udtalelse, hvis vi har væsentlige og kritiske bemærkninger om forhold, der ligger ud over de faste emner i erklæringens konklusionsafsnit. Det vil typisk være forhold, vi har afdækket i forbindelse med en juridisk-kritisk revision eller en forvaltningsrevision af et udvalgt område. Vi har ikke en fast konklusion om forvaltningen, fordi revisionens emne og kriterier varierer, alt efter hvad vi vælger at undersøge det enkelte år. Konklusionen i udtalelsen formuleres derfor fra sag til sag, så vi angiver, hvad vi konkret har undersøgt, og hvilke resultater vi er nået frem til.

Erklæringen rapporteres til Statsrevisorerne i beretningen om revisionen af statsregnskabet. I beretningen omtaler vi også andre sager, som vi finder væsentlige at fremhæve over for Statsrevisorerne. Endelig omtaler vi væsentlige resultater fra vores revision af virksomheder uden for statsregnskabet. De sager omtales, fordi ministeren er overordnet ansvarlig for virksomhederne, og forvaltningen dermed indgår i vores samlede vurdering af det enkelte ministerium. Vi fortsætter med at holde Statsrevisorerne orienteret om forløbet i sagerne, indtil Statsrevisorerne og vi vurderer, at sagerne er løst tilfredsstillende. Bilag 2 indeholder en oversigt over de sager, vi følger.

Resultaterne af revisionen indgår altid i vores planlægning af kommende revisioner, uanset om de er omtalt i beretningen. Alle revisionsresultater indgår således i den efterfølgende strategiske analyse af ministerområdet. Hvis der blev konstateret store problemer ved revisionen, påvirker det vores risikovurdering af virksomheden, indtil problemet er forsvarligt løst.

Vi samarbejder med interne revisioner og medrevisorer

Vores revision af en række virksomheder er gennemført i samarbejde med interne revisioner eller medrevisorer. Tabellerne for hvert ministerområde i kapitel 4 viser via en note, om der var intern revision eller en medrevisor i de enkelte virksomheder.

Intern revision bliver etableret efter aftale mellem rigsrevisor og de enkelte ressortministre. Rigsrevisionen har fortsat ansvaret for revisionen og fører tilsyn med den interne revision. Tilsynet har fokus på, om vi kan basere vores vurdering af virksomhedens regnskab på den interne revisions arbejde. Rigsrevisionens samlede vurdering af virksomheden baseres både på den interne revisions arbejde, på revisioner, vi har gennemført i samarbejde med den interne revision, og på revisioner, vi selv har gennemført. Den interne revision kan udføres af en enhed i virksomheden eller af en statsautoriseret revisor.

Vores revision af en række virksomheder uden for statsregnskabet er gennemført i samarbejde med en medrevisor. Rigsrevisionen og medrevisor har et fælles ansvar for revisionen. Vi koordinerer revisionen med medrevisor, så alle væsentlige områder og emner revideres, samtidig med at dobbeltarbejde undgås. Vi udarbejder en fælles revisionsprotokol og underskriver en fælles påtegning.

BILAG 2. FORTSATTE SAGER FRA TIDLIGERE BERETNINGER OM REVISIONEN AF STATSREGNSKABET

Bilaget viser de sager, som Rigsrevisionen følger fra tidligere beretninger til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet. Vi følger sagerne, indtil ministerierne og virksomhederne har løst problemerne.

Bilaget omfatter 62 sager. Vi vurderer fremdriften i sagerne hvert år. Sagerne bliver dog kun omtalt i beretningen, hvis vi finder, at der er afgørende nyt i sagen. Vi omtaler således sagen, hvis vi vurderer:

- at problemerne i sagen er løst
- at der er væsentligt nyt i sagen, som vi vil orientere Statsrevisorerne om
- at der ikke er tilstrækkelig fremdrift i sagen.

	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 6	Departementets tilskudsforvaltning	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 83. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 9. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 6	Opgørelse af regnskabsposten "Kapitalindskud" i statsregnskabet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 84. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 24. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 66. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 6	Rammer for Danida Business Finance-ordninger	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 80. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 10-11. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 67. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 6	Manglende efterkalkulation af gebyrer for Udenrigsministeriets borgerserviceydelser	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 81. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 12. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 7	Statens Indkøbsprogram	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 42-65. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 6. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 7	Stillingskontrollen	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 66-77. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 7. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.

	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 7	Økonomiservicecentrets udbetaling af tilskud mv. via den generiske integrations-snitflade	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 178. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 81. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 94. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 93. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 73. 	<p>Sagen behandles af sætterigsrevisor.</p> <p>Rigsrevisionen vil følge sagen.</p>
§ 7	Administration af tjenestemandspensioner i Statens Administration	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 184. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 19. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 72. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 7	Utilstrækkelig kontrol med brugerrettigheder til Navision Stat i Finansministeriets Koncern	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 86. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 13. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 7	Beskyttelse af fortrolige oplysninger i departementet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 87. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 14. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 70. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 7	Moderniseringsstyrelsen overholder ikke regler om indtægtsdækket virksomhed	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 90. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 16. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 8	Svagt kontrolmiljø i Koncern-HR	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 198. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 22. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 103. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 30. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 8	It-sikkerheden i Sikkerhedsstyrelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 104. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 31. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.

Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 9 (§ 38) Skatteministeriets udfordringer på inddrivelsesområdet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2008, pkt. 157-163. • Notat til Statsrevisorerne af 9. marts 2010, pkt. 14. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2009, pkt. 164-167. • Notat til Statsrevisorerne af 25. februar 2011, pkt. 52. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2010, pkt. 93-95. • Notat til Statsrevisorerne af 6. marts 2012, pkt. 13. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2011, pkt. 181. • Notat til Statsrevisorerne af 12. marts 2013, pkt. 26. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 206. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 24. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 109-113. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 34-37. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 110-115. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 24. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 94. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 9 (§ 38) Fortsat uklarhed om anvendt regnskabspraksis på § 38/ Værdiansættelse af SKATs tilgodehavender	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2010, pkt. 101. • Notat til Statsrevisorerne af 6. marts 2012, pkt. 16. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2011, pkt. 182. • Notat til Statsrevisorerne af 12. marts 2013, pkt. 27. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 212. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 30. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 118. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 40. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 101. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 9 (§ 38) Skatteministeriets forvaltning på ejendomsområdet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 204-205. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 23. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 108. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 33. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 117. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 26. 	Følges i regi af beretningen om den offentlige ejendomsvurdering.

§ 9	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 9 (§ 38)	Forbehold for værdiansættelsen af SKATs tilgodehavender på § 38/Skatte ministeriets forvaltning af tilgodehavender på § 38	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 209. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 28. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 114. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 38. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 109. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 23. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 93. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 9 (§ 38)	Svag og mangelfuld regnskabsforvaltning vedrørende § 38	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 115-116. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 39. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 106. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 21. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 88-91. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 9	It-sikkerhed og adgangsstyring i flere af SKATs systemer	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 122. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 44. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 118. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 27. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 103-106. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 9	Svag og utilstrækkelig regnskabsforvaltning vedrørende SKATs regnskab på § 9	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 103-105. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 20. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 84-87. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 9 (§ 38)	Forbehold for rigtigheden af balancen i regnskabet på § 38	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 107. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 22. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 102. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 9 (§ 38)	Forbehold for, om SKATs inddrivelse af de offentlige restancer er i overensstemmelse med reglerne	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 116. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 25. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 97. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

§	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 9 (§ 38)	Højt fejlniveau på toldområdet/Toldangivelser og nedlæggelse af MoFia	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009, pkt. 169-179. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2011, pkt. 140-144. • Notat til Statsrevisorerne om beretning om revisionen af EU-midler i Danmark i 2011, pkt. 22-25. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012, pkt. 88 og pkt. 101-105. • Notat til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012, pkt. 12-16. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 232. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 72. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 9 (§ 38)	Svagheder i SKATs forretningsgange vedrørende told og sukkerafgifter	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 233. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 73. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 10	Større akkumuleret overskud under indtægtsdækket virksomhed i Danmarks Statistik	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 122. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 28. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 11	Problemer med indkvarteringssystemet ISYS	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2010, pkt. 206. • Notat til Statsrevisorerne af 6. marts 2012, pkt. 36. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 138. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 50. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 114. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 11	Kriminalforsorgens vagtplanlægning	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2011, pkt. 190. • Notat til Statsrevisorerne af 12. marts 2013, pkt. 30. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 227. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 38. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 113. 	Følges i regi af beretningen om statens vagtplanlægning.
§ 11	It-sikkerheden i Rigspolitiets DNA-register	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 222. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 35. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 11	It-sikkerheden i Rigspolitiets Koncern IT	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 135. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 49. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 12	Sikkerhedsgodkendelse af væsentlige produktions-systemer i Forsvarskommandoen	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 235. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 41. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 118. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 12	Forsvarskommandoens udgiftsbaserede bevillingsregnskab	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 142. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 52. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 12	Forsvarskommandoens sanering af lagre	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 144. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 53. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 12	Utilstrækkelig kvalitet i kontrollen af regnskabsposterne "Varelager" og "Ændring af varelager" i Forsvarskommandoen	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 131. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 31. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 12	Store afvigelser mellem budget og forbrug i Forsvarskommandoens materielanskaffelser	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 134. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 34. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 12	Manglende risiko- og beredskabsstyring af it-anvendelsen i Forsvarets Koncernfælles Informatiktjeneste	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 135. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 35. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 14	Mangelfuld afstemning af tilskudsordninger fra det tidligere Ministerium for By, Bolig og Landdistrikter	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 140. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 38. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 130. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 16	Departementets styring og tilsyn med it-sikkerhed	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 265. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 51. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 138. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 16	It-sikkerheden hos National Sundheds-it (NSI)	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 162. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 57. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 16	Indtægtsfald som følge af forsinket kvalitetskontrol hos Statens Serum Institut	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 148. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 41. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 139. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 17	Arbejdstilsynets forvaltning af tilskud til branchemiljørådene var mangelfuld	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 153. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 44. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.

	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 17	Arbejdstilsynet rapporterede ikke retvisende om opfyldelse af mål, der er fastsat i politisk aftale	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 154. Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 45. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 19	En medarbejder havde i en periode fuld råderet over lønsystemet	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 163. Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 48. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 147. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 19 og § 20	Større engangsudbetalinger i staten	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, afsnit 3.1. Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 6. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 20	De statslige selvejende institutioners anvendelse af finansielle sikringsinstrumenter	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2011, pkt. 258-259. Notat til Statsrevisorerne af 12. marts 2013, pkt. 55. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 191-192. Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 70. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 20	Finansieringen af likviditetsunderskud i Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 289. Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 59. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 189. Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 68. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 152. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 20	Opsparing på 1,9 mia. kr. i departementet	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 188. Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 67. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 169. Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 51. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 151. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 20	Forretningsgange og interne kontroller hos ScienceTalenter på Sorø Akademis Skole	<ul style="list-style-type: none"> Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 190. Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 69. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 153. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 20	Sydslesvigudvalgets tilskudsforvaltning	<ul style="list-style-type: none"> Beretningen om Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 193. Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 71. Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 154. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 21	Administration af tilskuds-sager i Kulturstyrelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 174. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 53. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 157. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 22	Medarbejdere i stifterne havde fuld råderet over løn-systemet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 183. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 58. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 23	Usikkerhed om værdien af Naturstyrelsens grunde	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 187. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 59. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 171. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 24	Uregelmæssigheder i Viden-center for Svineproduktion	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 230. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 71. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 196. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 28	Banedanmarks køb og anvendelse af konsulent-ydelser	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2010, pkt. 307. • Notat til Statsrevisorerne af 6. marts 2012, pkt. 51. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2011, pkt. 313. • Notat til Statsrevisorerne af 12. marts 2013, pkt. 75. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 337. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 76. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 221. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 81. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 180. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 28	Mulig omgåelse af stillings-kontrollen i Vejdirektoratet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2012, pkt. 338. • Notat til Statsrevisorerne af 3. marts 2014, pkt. 77. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 184. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 28	Hjemmel til håndtering af projekttilskud i Vejdirektoratet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 224. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 83. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 183. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.

	Forhold, der skal følges	Sagens omtale	Bemærkning
§ 28	Trafikstyrelsens forvaltning af tilskud	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 225. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 84. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 200. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 65. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.
§ 28	Banedanmarks forvaltning af køb og salg af kørestrøm	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 196. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 62. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 179. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 28	Fejl i værdien af infrastrukturaktiverne i Vejdirektoratet	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 199. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 64. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 182. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 29	Værdiansættelse af Bygningsstyrelsens ejendomsportefølje – uddannelses- og forskningsejendomme	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 231-233. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 86. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 188. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 29	It-sikkerheden vedrørende ejendomsadministrations-systemet i Bygningsstyrelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2013, pkt. 235. • Notat til Statsrevisorerne af 22. januar 2015, pkt. 89. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 189. 	Rigsrevisionen vurderer, at sagen kan afsluttes.
§ 29	Værdiansættelse af Bygningsstyrelsens ejendomsportefølje - udnyttede byggetter	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 205-206. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 66. • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2015, pkt. 188. 	Rigsrevisionen vil følge sagen.
§ 29	Forvaltning af indtægtsdækket virksomhed i Danmarks Meteorologiske Institut	<ul style="list-style-type: none"> • Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2014, pkt. 209. • Notat til Statsrevisorerne af 23. december 2015, pkt. 68. 	Omtale afventer yderligere udvikling i sagen.

BILAG 3. ORDLISTE

Bevillingslovene	Det er via bevillingslovene, at Folketinget giver staten lov til at afholde udgifter og opkræve skatter. Bevillingslovene består af finansloven, der indeholder bevillinger for et finansår, og tillægsbevillingsloven, der indeholder ændringer af bevillinger efter finanslovens vedtagelse.
Bevillingskontrol	Bevillingskontrol er et delelement i vores revision, hvor vi sammenholder regnskaberne med bevillingerne. Formålet med kontrollen er at vurdere, om ministerierne har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne .
DAU-saldoen	Summen af statens drifts-, anlægs- og udlånssaldo betegnes DAU-saldoen. Saldoen viser forskellen mellem de samlede udgifter og indtægter på finanslovens §§ 1-38 og kan stort set betegnes som statens driftsresultat.
Disponeringsreglerne	Disponeringsreglerne er rammer for, hvordan ministerierne kan anvende de bevillinger, de har fået på bevillingslovene . Reglerne fremgår af Finansministeriets budgetvejledning.
Erklæring	<p>Erklæringen indeholder Rigsrevisionens vurdering af statens eller et ministerområdes regnskab. Vi afgiver en erklæring uden modifikationer, hvis vi vurderer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • at regnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bevillingslovene og statens regnskabsregler • at staten/ministeriet i alle væsentlige henseender har overholdt bevillingerne og disponeringsreglerne • at forretningsgange og interne kontroller i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med statens regnskabsregler og understøtter, at staten/ministeriet aflægger et rigtigt regnskab og overholder bevillingerne og disponeringsreglerne. <p>Vi afgiver en erklæring med modifikationer, hvis vi vurderer, at der er grundlag for et forbehold, en afkræftende eller en manglende konklusion.</p> <p>Erklæringen vil indeholde en supplerende oplysning, hvis vi vil gøre læseren opmærksom på forhold, der ikke påvirker vores konklusion.</p> <p>Erklæringen kan endvidere bestå af en udtalelse om resultaterne af vores juridisk-kritiske revision eller vores forvaltningsrevision.</p>
Forbehold	Vi tager forbehold for hele eller dele af konklusionen i erklæringen, hvis vi finder væsentlige fejl eller mangler. Et forbehold er dermed en undtagelse fra erklæringens konklusion om regnskabets rigtighed, bevillingsoverholdelsen samt forretningsgange og interne kontroller.
Hensættelser	<p>Hensættelser optages på balancen til dækning af en retslig eller faktisk forpligtelse. Forpligtelsen skal være resultatet af en begivenhed, der har fundet sted, men hvor man ikke kender udgiften, fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • en tabsgivende aftale/kontrakt • fratrædelsesordninger eller ordninger, hvor medarbejdere fritstilles • hensættelser til istandsættelse af lejemål, når der i huslejekontrakten er krav herom.
It-sikkerhed	<p>It-sikkerhed har til formål at beskytte kritiske og følsomme data og it-systemer.</p> <p>Virksomhedernes styring af it-sikkerheden skal tilgodese 3 overordnede krav: tilgængelighed, fortrolighed og integritet.</p> <p>It-sikkerheden omfatter bl.a. sikker og pålidelig drift, fysisk sikkerhed (fx beskyttelse mod vand- og brandskade) samt kontrol af adgang til systemer, data og netværk.</p>

Primokorrekationer	Primokorrekationer er rettelser i regnskabet som følge af fx ændrede regnskabsprincipper, ressort-ændringer og overdragelser til/fra staten, der betyder ændringer i statens aktiver og gæld. Primokorrekationer foretages for at neutralisere de teknisk betingede udgifter/indtægter, der ellers ville opstå. Primokorrekationer registreres direkte på den enkelte statuskonto og har således indflydelse på statens egenkapital uden udgifts- eller indtægtsvirkning på statens driftsregnskab.
Påtegning	<p>Påtegningen indeholder revisors samlede konklusion vedrørende revisionen af en virksomhed uden for statsregnskabet. Rigsrevisionen udarbejder en fælles påtegning med de øvrige revisorer, der har ansvar for revisionen af en virksomhed uden for statsregnskabet.</p> <p>Påtegningen omhandler følgende 2 elementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er regnskabet retvisende? • Er der etableret forretningsgange og interne kontroller, som understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis?
Regnskabsprincipper	<p>Statsregnskabet er en sammenstilling af regnskaberne for de virksomheder, der har én eller flere bevillinger på finansloven. Virksomhedernes regnskaber – og dermed statsregnskabet – bygger på både omkostningsbaserede og udgiftsbaserede regnskabstal:</p> <p><i>Omkostningsbaserede regnskabsprincipper</i> har til formål at synliggøre de samlede omkostninger ved at drive virksomheden i regnskabsperioden. Ud over en resultatopgørelse indeholder regnskabet en balance, som viser virksomhedens aktiver (værdier, herunder formue og tilgodehavender) og passiver (gæld). Princippet er, at de samlede omkostninger registreres i regnskabet, uanset hvornår betalingen falder. Fx afspejles investeringer som et aktiv på balancen og i driften som afskrivninger. Omkostningsbaserede principper er derfor mere velegnede til økonomistyring i virksomhederne end de traditionelle udgiftsbaserede principper. Der er dog visse områder, som er undtaget de omkostningsbaserede principper, fordi det ikke giver mening at værdiansætte fx national kulturarv, som ikke skal sælges.</p> <p><i>Udgiftsbaserede regnskabsprincipper</i> fokuserer på indtægter og udgifter i perioden og har traditionelt været de mest anvendte på det offentlige område både i Danmark og internationalt. Princippet er enkelt og forholdsvist velegnet til kontrolformål, da det er nemt at opgøre forbruget i forhold til bevillingen. Begrænsningen er imidlertid, at selv mindre forskydninger i tidspunktet for, hvornår en betaling falder, kan påvirke periodens resultat signifikant. I Danmark anvendes derfor det såkaldte retserhvervelsesprincip, hvorved udgifter og indtægter skal bogføres, så snart der kan opgøres et retsligt eller faktisk krav på beløbet og ikke først, når betalingen gennemføres. Udgiftsbaserede regnskaber afspejler imidlertid ikke de samlede omkostninger ved en given aktivitet, fx investeringer. Udgiftsbaserede principper er dermed heller ikke så velegnede til økonomistyring. I Danmark er der derfor indført omkostningsbaserede regnskabsprincipper på flere områder i staten. De områder, hvor der fortsat aflægges regnskab efter udgiftsbaserede principper, er fx lovbundne bevillinger (overførselsindkomster, bloktilskud mv.), Forsvaret, SKAT og infrastruktur.</p>
Regnskabsregler	Statens regnskabsregler handler bl.a. om, hvordan de enkelte indtægter og udgifter skal opføres i regnskabet, og hvordan aktiver og passiver skal opgøres. Reglerne fremgår af statsregnskabsloven og de bekendtgørelser og vejledninger finansministeren har udstedt i medfør heraf. Det omfatter bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen mv. (regnskabsbekendtgørelsen), budgetvejledningen og en række cirkulærer mv., der er sammenfattet i Finansministeriets Økonomisk Administrative Vejledning (ØAV).
Supplerende oplysning	Supplerende oplysninger bruges til at gøre læseren opmærksom på forhold, der ikke påvirker revisors konklusion om regnskabet, men som har betydning for læserens forståelse af regnskabet eller revisionen. Det kan være forhold, der allerede er oplyst i regnskabet, eller forhold, som har betydning for revisors ansvar eller erklæring.

Udtalelse

En udtalelse er et særligt afsnit i **erklæringen**. Vi udarbejder kun en udtalelse, hvis vi har væsentlige og kritiske bemærkninger om forhold, der ligger ud over de faste emner i erklæringens konklusionsafsnit (regnskabets rigtighed, bevillingsoverholdelsen samt forretningsgange og interne kontroller). Det vil typisk være forhold, vi har afdækket i forbindelse med en juridisk-kritisk revision eller en forvaltningsrevision af et udvalgt område. Vi har ikke en fast konklusion om forvaltningen, fordi revisionens emne og kriterier varierer, alt efter hvad vi vælger at undersøge det enkelte år. Konklusionen i udtalelsen formuleres derfor fra sag til sag, så vi angiver, hvad vi konkret har undersøgt, og hvilke resultater vi er nået frem til.

Virksomhed

Begrebet virksomhed bruges i denne beretning om:

- forvaltningsenheder inden for et ministerområde, hvis ledelse er budget- og regnskabsmæssigt ansvarlig for én eller flere hovedkonti på bevillingslovene, jf. regnskabsbekendtgørelsens § 3
- enheder, der ikke er omfattet af statsregnskabet, men som falder under rigsrevisorlovens § 2, stk. 1, nr. 2-4
- tilskudsmodtagere, hvis årlige regnskab er omfattet af rigsrevisorlovens § 4.

Årsrevision

En helhedsorienteret og sammenhængende revision, der dækker hele regnskabsåret. Årsrevisionen omfatter derfor både revision i løbet af regnskabsåret og afsluttende revision efter regnskabsårets udløb. Indholdet i årsrevisionen er nærmere beskrevet i bilag 1 om metode.